

HAZİRAN 2022
SAYI:42

diyanet
aile
dergisi

BU DÜNYA BİZİM

12

DOĞA CEVAP BEKLİYOR:
HAY BİN YAKZAN MI
OLACAKSIN, ROBINSON MU?

22

CAMİ VE KADIN

26

BİR HAYATI HİMAYE ETMEK

60

MASALLA BÜYÜYEN ÇOCUKLAR

Okunana dek sessizliğini koruyan yazılar, okuyucuyla buluştuğunda yeniden yazılır ve istekli bir çift gözle yeniden hayat bulur.

2019 yılı kitap takviminden derlenen denemelerden oluşan “Mehtabın Işığında Denemeler” eseri sade, samimi anlatımıyla hayatın içinden anları ve bizi kendi hikâyemize yaklaştırarak anlatıyor.

yayinsatis.diyaret.gov.tr

Yurt içinde Diyanet yayınları satış yerlerinden, yurt dışında müşavirlik ve ataşeliklerimizden temin edebilirsiniz.

TAKDİM

EMANET Mİ, MÜLK MÜ?

Dr. Lamia LEVENT ABUL

Yüce Allah, insanı yeryüzünün halifesi kıldığında onu sadece dünya nimetleriyle lütuflandırmamış aynı zamanda tabiatı insanoğluna emanet etmişti. Öyle ki âdemoğlu yeryüzünün bitirdiklerinden faydalanacak, toprağı ekip biçecek fakat israf etmeyecek, en önemlisi de yaşamını sürdürdüğü dünyaya karşı sorumluluklarını yerine getirecekti. İnsanın eşyayla ve doğayla kurduğu ilişkide riayet etmesi gere-

ken kurallar ve aşmaması gereken sınırlar vardı. Hz. Peygamber (s.a.s.) de hadis-i şeriflerinde Müslümanları çevre konusunda duyarlı davranmaya çağırarak, müminlere canlı cansız hiçbir varlığa hor gözle bakmamalarını hususunda uyarmış, dikilen bir ağacın, ekilen bir tohumun sadaka-i cariye olduğunu dile getirmişti (Müslim, Müsûkat, 7).

Maalesef sanayi inkılabıyla başlayan ve günümüzde tırmanışa geçen çevre krizi tüm dünyanın gündemini meşgul etmekte. Sanayileşme, kimyasal atıklar, bozulan ekolojik denge sebebiyle ortaya çıkan doğal afetler her geçen gün dünyamıza büyük zarar veriyor. İnsanlığın bu gidişata dur deme zamanı çoktan geldi. Müslüman bilinci de yaşanan çevre krizlerine bigâne kalamaz. Soluduğu havadan gökte uçan kuşa, engin denizlerden dağlara, ovalara kadar bütün bir tabiatı korumak ve kollamak Müslüman'ın görevleri arasındadır. Zira ekolojik düzenin yara alması en nihayetinde insanlığa zarar verecek, önlem alınmazsa yeni nesilleri daha büyük sorunlar bekleyecektir. İlahi kelimada da insanın yeryüzünün doğal dengesini bozduğu takdirde yine kendisinin zarar göreceği ikazı yapılmıştır (Rûm, 30/41).

Diyanet Aile Dergisi olarak haziran sayımızda pencerelerimizi çevre bilinci için açtık. Prof. Dr. Adnan Bülent Baloğlu, "Bu Dünya Bizim" yazısında çevre krizinden tüm insanlığın sorumlu olduğunu, insanın doğaya karşı giriştiği anlamsız savaştan vazgeçmesi gerektiğini vurguladı. İnsan, hırslarına gem vurduğu takdirde doğa da kendini onarma kabiliyetiyle üzerine düşeni yapmaya muktedir. Yeter ki yaşam tarzımızı değiştirelim, üretim ve tüketim alışkanlıklarımızı gözden geçirelim. Emin Gürdamur, dosyamıza "Doğa Cevap Bekliyor: Hay bin Yakzan mı Olacaksın, Robinson mu?" yazısıyla katkı sundu. Prof. Dr. Fatma Asiye Şenat Bir Ayet Bir Yorum köşemizde ilahi kelamın tabiata bakışını ayetler ışığında ele aldı.

Bu ayki söyleşimizi "Rüveyda Almaz ile Koruyucu Aile Olmak" üzerine gerçekleştirdik. Anne babasını kaybetmiş yahut onların ilgi ve sevgisinden mahrum kalmış çocuklar için toplumsal sorumluluklarımızın neler olduğunu, koruyucu aile, gönüllü aile ve evlat edinme arasında ne gibi farklar bulunduğunu, bu yönde istekli kimselerin nereden ve nasıl başlaması gerektiğini konuştuk.

Prof. Dr. Huriye Martı, Bizbize köşemizde "Cami ve Kadın" yazısını kaleme aldı. Gülşen Ünüvar, "Masallarla Büyüyen Çocuklar"ın dil ve anlam dünyalarındaki gelişime vurgu yaptı. Ali Necip Erdoğan, Varlık Aynası için bu sayıda kalemini cömertlik kavramına çevirdi.

Sizleri dergimizle baş başa bırakırken gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakmayı temenni ediyor, yeni sayımızda görüşmek üzere diyorum.

İÇİNDEKİLER

UZMANINA SORDUK Hüseyin DERİN	10
BİR İLKBAHAR SABAHİ Prof. Dr. Fatma Asiye ŞENAT	16
MASUMLARIN AYNASINDA HZ. PEYGAMBER Dr. Rukiye AYDOĞDU DEMİR	18
KAHVE MOLASI Gülsüm KARAPINAR	20
CAMİ VE KADIN Prof. Dr. Huriye MARTI	22
DİN İSTİSMARI VE BOYUTLARI Nagihan AYDIN	24
HAYIRLI EVLAT Zeynep DEMİR	30
ÇOK GEÇ OLMADAN... Muhammed Kâmil YAYKAN	38

4

BU DÜNYA BİZİM

Prof. Dr. Adnan Bülent BALOĞLU

12

DOĞA CEVAP BEKLİYOR: HAY BİN YAKZAN MI OLACAKSIN, ROBINSON MU?

Emin GÜRDAMUR

26

BİR HAYATİ HİMAYE ETMEK

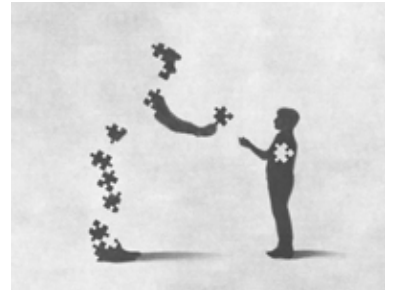
F. Betül YILMAZ EMİNSOY

44

CÖMERTLİK

Ali Necip ERDOĞAN

HAZİRAN 2022

Diyanet İşleri Başkanlığı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Doç. Dr. Fatih KURT

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Lamia LEVENT ABUL

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Ahmet BULUT

Yayın Koordinatörleri
Sema DEMİR
Esma TÜRKSEVEN
Şule TÜZÜN
Meryem DALĞIÇ

Görsel Koordinatör
Asuman AYDIN

Dijital Medya
Ömer GÜÇLÜ
Şahin BODUR

Arşiv
Ali Duran DEMİRCİOĞLU

Grafik-Tasarım
AREN Tanıtım
www.arentanitim.com.tr

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800 Çankaya/Ankara
Tel : 0312 295 86 61 - 62
Faks: 0312 295 61 92
dergi.diyanet.gov.tr
ailedergisi@diyanet.gov.tr

Sosyal Medya Hesapları
Facebook: /dibailedergisi
Twitter: /diyanetailedergisi
Instagram: /diyanetailedergisi

34

**AFFETMEYİ BİLEN
ÇOCUKLAR YETİŞTİRMEK**
Seher COŞKUN

48

**MEŞK GELENEĞİNİN
SON HALKASI:
ALAEDDİN YAVAŞÇA**
Ayten YAVAŞÇA

52

**KRALLARIN SEYRETTİĞİ ŞEHİR
AMASYA**
Zeynep UZUN

72

**ÜMMETİN FEDAKÂR ANNESİ
HZ. HATİCE**
Betül ALTUN ERİNCİK

40

**RÜVEYDA ALMAZ İLE
KORUYUCU AİLE ÜZERİNE...**
Mahir KILINÇ

58

**İŞ OLSUN/KOLAY GELSİN
GELENEĞİ**
Ayşe ÜNÜVAR

60

MASALLA BÜYÜYEN ÇOCUKLAR
Gülşen ÜNÜVAR

63

**YAŞAMA ANLAM VEREN
KAVRAM: RENK**
Tuba DERE

64

GURBETTE HOCA OLMAK
Halime KARABULUT

66

**KİMSESİZLERİN KİMSESİ
OSMANLI**
Nermin TAYLAN

70

YEŞİL ALAN
Yasemin HASMER

76

TOPUK DİKENİ
Uzm. Dr. Reyhan KÖROĞLU

78

ÇENGEL BULMACA
Ali OSMANOĞLU

80

KİTAPLIK
Zeynep ÇELİK

Abone İşleri

Tel: 0312 295 71 96-97
Faks : 0312 285 18 54
e-mail: dosim@diyanet.gov.tr

online abonelik:

yayinsatis.diyanet.gov.tr

Abone Şartları

Yurt içi yıllık: 120.00 ₺
Yurt dışı yıllık: ABD: 72 ABD Doları
AB Ülkeleri: 47 Euro
Avustralya: 119 Avustralya Doları
İsviçre: 49 Frank

Abone kaydı için, ücretin Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü'nün T.C. Ziraat Bankası, Mustafa Kemal Mahallesi Şube IBAN: TR61 0001 0024 8605 9943 0850 57 nolu hesabına yatırılması ve makbuzun fotokopisi ile abonenin hangi sayıdan başlayacağını bildirir bir dilekçe, mektup, yazı, faks veya e-mailin Diyanet İşleri Başkanlığı Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğüne gönderilmesi gerekmektedir.

Temsilcilikler;

Yurt içi: İl Müftülükleri,
İlçe Müftülükleri
Yurt dışı: Din Hizmetleri
Müşavirlikleri, Din Hizmetleri
Ataşelikleri.

Yayın Türü: Aylık, Yaygın, Süreli
Yayın, Diyanet Aile Dergisi (Türkçe)
Basım Tarihi: 23.05.2022

Baskı

Çağlayan Basım Yayın Dağıtım
Ambalaj Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Sarıncı Yolu No: 7 Gaziemir/İzmir
Tel: 0232 274 22 15

Yayımlanacak yazılarda düzeltme ve çıkartmalar yapılabilir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Diyanet Aile Dergisi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayın organıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır.

İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

BU DÜNYA BİZİM

■ Prof. Dr. Adnan Bülent BALOĞLU

Ö

lüm olur ağıt yakarız; doğal afete, belaya, musibete düşer olur ağıt yakarız; korkar, üzülr, isyan eder ağıt yakarız. İçimizi titreten, yüreğimizi burkan derin acı ve üzüntüler karşısında çaresiz kalır ağıtlar yakarız. Derinlerdeki sızların, kederlerin, pişmanlıkların, kelimelere sesli ve ritmik

yansımasıdır ağıt. Nice yanık türkülerimiz var bizim, ağıtlarla karılan, feryatların ritmik temposunda göğe yol bulan.

Doğaya dair bir gündem yazısına ağıt kavramıyla başlamayı hiç istemezdim açıkçası. Ancak tatlı su kaynaklarının kurumaya yüz tuttuğu, okyanusların ölmeye başladığı, havanın solunamaz hâle geldiği, yangınların çoğaldığı ve her gün binlerce canlı türünün neslinin tükendiği, ısınma yüzünden salgınların arttığı bir dünyaya uysa uysa ancak ağıt yakmak uyar dedim kendi kendime. Âdettendir, kaybedilenin ardından ağıtlar düzmek.

Teknoloji çağı kayıplar listemizi kabartırken ağıtlarımızın sayısı da o nispette artıyor. Ahlakımız, değerlerimiz, ailemiz, insanlığımız, vicdanımız, doğamız, dünyamız... İnsanı insan yapan tüm hasletlerimizi, elimizdeki nimetleri, bize hayat ve can veren unsurları kaybediyoruz.

Dizginsiz teknoloji çağı bu hızla yol alırsa kan, ilik, kemik, sinir ve ruhtan oluşan insanın kendisi de kayıplar listesinin bir üyesi olacak ve tabiatıyla artık ağıtlar da ilelebet dinmiş olacak. Kendi sınırları ile tatmin olmayan bir hayat, doymak bilmez bir iştah, insana kendi varlığının olmazsa olmazlarını kendi eliyle teker teker imha ettiriyor. İnsan; keşif, anlama ve hayatı idame için çıktığı doğa yolculuğunu, anlamsız bir biçimde, onu istila ve yok etme amaçlı tehlikeli bir savaşa dönüştürdü. Gücü ele geçirme hırsıyla varlığını soyut bir kavrama indirgemeye razı olan insanın doğayla giriştiği kavgayı kazanması mümkün değil; zira bu, kendi can damarını kesmekle eş anlamlı. İçinde barındığı, nefes aldığı, beslendiği, hayatını sürdürdüğü kendi akvaryumunu parçalıyor.

Bu hazin tablo, doğal olarak, tohuma, toprağa ve suya olan ihtiyaç ve özlemi her gün biraz daha artırıyor. Sonsuz hazlar adına doğayla bağıni koparmaya çoktan lades demiş hayatların hikâyesini acıklı bir son bekliyor. Bu manzaraya bakarak küstah bir tavırla kendi tüketişine

» İnsanların kendi elleriyle yapıp ettikleri yüzünden karada ve denizde düzen bozuldu; böylece Allah -dönüş yapsınlar diye- işlediklerinin bir kısmını onlara tattırıyor.” (Rûm, 30/41) buyuran Rabbin muradı, doğada insan eliyle olan sömürüyü ve akabinde doğabilecek muhtemel tehlikeleri bertaraf etmek, Müslümanlara doğaya karşı sorumluluklarını hatırlatmaktır.

yürüyen insanlık, kıyameti kendi eliyle mi davet ediyor, diye soranlarınız olabilir. Bunu ancak Allah bilir, ben bilemem. Ancak son direnç noktaları da kırılan, tamamen pes ettirilen bir doğa, nefesi kesilip dizlerinin üstüne yığıldığında yeryüzü canlı hayatı da nihayet bulacak. Bu aşikâr. O gün yeni bir Nuh'un gemisi gelmezse kapıyı çalan kıyamet demektir.

Bu felakete sürüklenişte aslan payı can suyunu materyalizmden alan batılı bilimin. Dünya üzerinde daha fazla güç sahibi oldukça dünyanın kaynaklarını daha bir iştahla sömürürken doğal olarak, gezegeni geri dönülmez bir biçimde dönüştürüyor.

Mahşerin dört atlısı tabirini kullanacağım dört türdeş güç, yani bilim, para, akıl ve teknoloji açgözlü kazanç ekonomisinin vahşi hırsına payanda olmuşken dünyanın

buna daha fazla tahammül edebileceğini düşünmek açıkçası tam bir safillik. Yaşam değerlerini para değerleri ile çoktan takas etmiş bir kabalık devam ederken gelin biz en iyisi insanlığın son ağıtını yakmaya hazırlanalım. Kime mi?

Doğaya tabii ki...

Kibriti Çakan Eller Kurusun!

Doğayı bu denli bir küresel tahrip ve imha eylemi tırısı kalkmışken eh hani, bizim de bu yarışta aşağı kalır yanımız yok. Maşallah, ataların deyimiyle elimiz armut toplamıyor. Gelin küçük bir kıyaslama yapalım. Bağrında üç milyondan fazla bitki ve hayvan türü barındıran, karbonu hapsederek küresel ısınmayı yavaşlatan Amazon ormanları son 15 yılda en büyük kaybını yaşamış. Sadece 2020-2021 yıllarında 13.235 kilometresi tamamen yok

olmuş. (www.bbc.com). Biz de sadece 2021'de orman yangınlarında yaklaşık 178 bin hektarlık bir alan kaybetmişiz. Hatırlayın, Manavgat'ımız bile kül olayazdı. Bu dehşetengiz yangında binlerce canlının yanı sıra birer kül yığınınna dönen köylerimiz de oldu. Aynı anda pek çok yerde birden başlayan bu yangınlardaki ihanet kokusu yüreğimizi dağlıyor.

Bu satırları yazarken Tebbet suresinde eşek inadı inkârcılığın tarihteki sembol isimlerinden biri olan Ebu Leheb'e yapılan "Elleri kurusun!" bedduası geldi aklıma. Eminim siz de benim gibi lanetler yağdırdınız güzelim ormanlarımızın köküne kibrit suyu döken kirli ellere: "Kuruyasınız inşallah!" Geçenlerde bir vesileyle gittiğim Manavgat'ta felaketin boyutlarını bizzat müşahade edince tüylerim diken diken oldu, gözlerim yaşardı.

Rabbim büyüktür!

Hızımı alamadığım için lütfen beni mazur görün. Akıl, izan ve vicdan sahiplerinin de benimle aynı duyguları paylaştığına, onların da misliyle lanet yağdırdığına adım gibi eminim. Ağaç, orman, çiçek, bitki, yeşillik benim hassas yanımdır. "Ormanlarımdan bir yaş dal kesenin başını keserim!" diyen padişahımız Fatih Sultan Mehmet, mezarından kalkıp gelse, nice zorluk ve fedakârlıklarla fethettiği yemyeşil İstanbul'un şimdiki hâlini görse, yüzüne bakmaya cesaretimiz olur muydu? Sanmam.

Manzaramız İç Açıcı Değil

Küresel ısınma, buzulların erimesi, biyolojik çeşitliliğin azalması, yeni mikropların ve hastalıkların zuhuru, tarım arazilerinin küçülmesi ve kapasitelerinin düşmesi, tatlı su kaynaklarının azalması, bitki örtülerinin azalması ve çölleşme... Bütün bunlar gezegenin tamamında bir uyumun bozulması, istikrarsızlaşması anlamına geliyor. "Titreyen, çürüyen, yarılan ve kokan yerin ta kendisidir." diyen yazar James Bridle, 100 binden fazla pirinç türüne yataklık yapan Hindistan'da bugün bu sayının 2-3 bin civarına düştüğünü, Amerika kıtasında vaktiyle 5 bin civarında olan elma türünün de birkaç yüze indiğini söylüyor. Dünya ölçeğindeki biyolojik çeşitlilik kaybının yüzde 75'lere kadar vardığını haber veriyor (James Bridle, *Yeni Karanlık Çağ*, çev. Kemal Güleç, İstanbul: Metis Yay., 2020, 59-62).

Bizde de durum pek farklı değil maalesef.

Türkiye'de son 60 yılda 70'e yakın göl kurumuş. Kuruyan göllerin büyüklüğü Marmara Denizi'nin yüz ölçümünü geçiyor, üç Van Gölü toplamına denk. Kuruma sebepleri bir iki değil. Göllerin yıllık su bütçelerinin üzerinde su kullanımı, pancar, kavak, mısır gibi çok su tüketen ürünler yüzünden yanlış ve vahşi bir su tüketimi. Dahası, göllere gelen derelerin, akarsuların sulama sebebiyle önünün kesilmesi ve nihayet doğal hayatı bitiren atıkların göllere boca edilmesi.

Flamingolar başta olmak üzere pek çok kuş çeşidine ev sahipliği yapan Tuz Gölümüz de kuraklık sebebiyle her yıl biraz daha küçülüyor. Böyle giderse belki 20-30 yıl sonra haritadan silinmiş olacak. Göllerimiz buharlaşıyor, durum çok ama çok vahim.

Oturduk şimdi, kuruyan göllerimize ağıt yakıyoruz.

Uzmanlara göre, 2-3 santimlik bir toprağın oluşumu için ortalama bin yıl gerekli. Toprağımız kötüleşir, çoraklaşır, tuzlanır, kirlenir, erozyonla yok olurken bizler seyrediyor, yapabileceklerimizin pek azını yapıyoruz. Uzmanlar ise uyarıyor: Arazilere uygun bitkiler dakin, meraları aşırı otlatmayın, ürünleri münavebeli dakin, eğimin dik olduğu yerlerde teraslama yapın, akarsu ve barajların çevresini ağaçlandırın, rüzgârların güçlü olduğu yerlere rüzgâr önleyici ağaçlar dakin, bahçe ve tarla artıklarını yakmayın diye (www.eul.edu.tr). Konya ovasında yer altı sularının çekilmesiyle

oluşan obrukların sayısı 2500'e yaklaşmış durumda. Böyle giderse uzmanlara göre, Türkiye'de 41 il çölleşme tehdidi altında bulunuyor. Durum sandığımızdan daha vahim.

Oturduk, ayağımızın altından kayıp giden toprağımıza ağıtlar yakıyoruz.

“İnsanların kendi elleriyle yapıp ettikleri yüzünden karada ve denizde düzen bozuldu; böylece Allah -dönüş yapsınlar diye- işlediklerinin bir kısmını onlara tattırıyor.” (Rûm, 30/41) buyururken Allah'ın muradı, doğada insan eliyle olan sömürüyü ve akabinde doğabilecek muhtemel tehlikeleri de kapsıyor olabilir miydi? Neden olmasın? Ayet imandan küfre, bolluktan darlığa, israftan yoksulluğa, sömürüden imha ve yok oluşa kadar geniş bir alana işaret ederken bizim onun anlam haritasını sınırlandırmamız doğru mu? Kesinlikle hayır.

Eğri oturup doğru konuşalım. Başımıza gelenler ve gelmekte olanlar kendi elimizden, seçimlerimizden, yapıp ettiklerimizden dolayı değil mi?

Vebal Hepimizin

Doğaya karşı bir talan savaşı başlatmanın insan için ağır bedelleri olacaktı elbette. Elmayı içerden kemiren kurt misali, bir yandan varoluşumuzun en ince hücrelerini, bir yandan da doğayı ve yeryüzü zenginliklerini altıyla üstüyle kemiren sermayenin başımıza ördüğü çorap çok büyük. Ancak itiraf edelim, hepimiz kabahatliyiz. Ortada tuz ağısı bir çorba varsa bu çorbada hepimizin az ya da çok tuzu var. Dünya hayatının aynı zamanda herkes için kazançlı bir oyun, dünyanın ise bir rekabet alanı olduğunu söyleyen kapitalizmin neoliberal yalanına fena kandık. Allah, dünyayı ve üzerindeki nimetleri insan için yaratırken onun fıtraten hırslı bir varlık olduğunu gayet iyi biliyordu (Âl-i İmrân, 3/14). Bize bir yaşam ve nimet alanı olarak emanet ettiği dünyayı yaşanmaz bir mekâna döndürmede yarışırken âdetâ birbirimizi ezdik.

Suçlu biziz, hepimiz, bütün insanlık.

Dünya bu azgın hırs tamaha ne kadar daha dayanır bilemem ama yıkımlar, doğal afet ve felaketler iyiden iyiye

sıklaştı. Kesinlikle umutsuzluk aşılamak istemem, lakin umudunu yitirenlerin sayısı her geçen gün kabarıyor. Bunlardan biri olan tarihçi ve siyaset bilimci Kamerunlu Achille Mbembe bakın ne diyor: “Somut zaman, dünyanın etinin ve nefesinin ve yaşlanmakta olan Güneş’in olan zaman, sonsuza dek genişletilebilir değil artık. Nitekim zaman bizim için bundan böyle sayılı. Tam anlamıyla dünyanın yanma çağına girmiş bulunuyoruz.” (Brütalizm, çev. Burcu Yalım, İstanbul: İletişim Yay., 2022, s. 25). Hadi buyurun bakalım. Dünyanın fişini çekmeye

meraklı olanlar, her yer zifirî karanlığa büründüğünde bakalım hangi deliğe kaçacaklar. Onları ne yüzen ne de uçan gemileri kurtaracak.

Teknoloji uğruna bir ekolojik yıkımın taşlarını döşeyen insan kendi eliyle kendi sonunu mu hazırlıyor sorusunu soranları duyar gibiyim. Daha önce de söyledim, ben kıyamet tellalı değilim. Ancak bir yazarın dedikleri çok açık: “Kıyamet uzak köşelerde de çalışır, tıpkı akkarıncalar ya da odun arıları gibi bir şeylerin altyapısını kemirir durur.” (David Wallace-Wells, *Yaşanmaz Bir Dünya*, çev. Ebru Kılıç, İstanbul: Domingo Yay., 2020, s. 232.).

Teknoloji çağı kayıplar listemizi kabartırken ağıtlarımızın sayısı da o nispette artıyor. Ahlakımız, değerlerimiz, ailemiz, insanlığımız, vicdanımız, doğamız, dünyamız... İnsanı insan yapan tüm hasletlerimizi, elimizdeki nimetleri, bize hayat ve can veren unsurları kaybediyoruz.

O hâlde...

Yiyip bitirmek, sindirmek ve öğütmek için pençelerini ve dişlerini avının boğazına saplayan vahşi bir hayvan gibi yeryüzünün kaynaklarına çullanan azgın iştahları gemlemek mümkün olursa bir tamirat mümkün olabilir. Hatta doğanın kendi kendini onarma kabiliyeti de var, yeter ki ona müsaade edelim. Ancak bunun için yaşam tarzımızı ve kültürümüzü, tarih, doğa ve insan algımızı ve ilişkilerimizi, üretim ve tüketim alışkanlıklarımızı mutlaka yeni baştan gözden geçirmeliyiz. Ardından da gücü en yıkıcı, en tahripkâr, en acımasız ve insafsız biçimde uygulayan, doğaya karşı topyekûn bir talan savaşı yürüten hayâsızların karşısına tüm dünya toplumları olarak çıkmamız elzem.

Hâlâ vaktimiz varken...

UZMANINA SORDUK

■ Hüseyin DERİN

DİB Başkanlık Vaizi

Yeryüzünün halifesi olarak yaratılan insanın çevre ile ilişkisi nasıl olmalıdır. Kendisine verilen nimetlere emanet bilinciyle yaklaşan bir mümin doğa ile ilişkisini nasıl düzenlemelidir?

Yüce Allah (c.c.), insanı halife olarak yarattığını (Bakara, 2/30), ona emaneti teslim ettiğini (Ahzâb, 33/72) ve sayısız nimeti bahsettiğini (Nahl, 16/18) belirtirken; Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ise emanet sahibi olmanın (Tirmizî, İmân, 12) önemini vurgulamaktadır. Allah'ın yarattığı tabiatın hikmetlerini düşünerek zarar vermeden en azından olduğu gibi koruyacak şekilde hayatımızı şekillendirebiliriz. Doğaya sahip çıkılıp korunması için devamlı artan bir bilinç ve sorumluluğa sahip olmalıyız. Tabiatı hor kullanan değil, gerektiği gibi kullanan olmalıyız. Tabiatın sahibi gibi değil, içinde yaşayan gibi davranmalıyız.

Yüce Rabbimiz, ilahi kelimada, kâinata bakarak tefekkür etmemizi istemekte. Bu bağlamda sormak istiyoruz, kâinat kitabı onu okuyanlara neler söyler?

Allah (c.c.), farklı ayetlerde insanları “Düşünmez misiniz?” (En’âm, 6/50), “Akletmez misiniz?” (Sâffât, 37/138), “İbret almaz mısınız?” (Hûd, 11/24) şeklindeki ifadelerle tefekküre çağırmaktadır. İnsana insan olduğunu hatırlatan hakikatleri ortaya koymaktadır. Tabiat olayları ile verilen nimetler hatırlatılmakta ve kul olmanın gerekleri açıklanmaktadır.

Bir insan, yüce Kitabımızı okuduğunda “Göndermiş olduğu rüzgârlar ile rahmetini müjdeleyen; kurak topraklara bereket veren; indirdiği sularla her türlü meyveyi bizlere veren” (A'râf, 7/57); “İbret olması için rengârenk ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve diğer meyveleri bitiren” (Nahl, 16/11, 13) Allah (c.c.) olduğunu görür.

Ayrıca, “Yeri döşek, göğü bina yapanın” (Bakara, 2/22); “Yeri hazırlayıp her ölçüde olması gereken şekilde ürünler yetiştirenin” (Hicr, 15/19); “Şifa için arıya bal yapmayı emreden” (Nahl, 16/68, 69) Allah (c.c.) olduğunu kavrar. Neticede “Güzel memleketin bitkisi onun izni ve bilgisiyle güzel; kötü şehir ve yerlerin ürünleri ise kesat ve faydasız olur.” (A'râf, 7/58)

Bunları düşünen bir insan, hakikati kavradığında Allah'ın (c.c.) verdiği nimetlerle hayatının her aşamasında olduğunu ve kendisini gözetmek, doğruya sevk etmek için güzelliklerle kuşattığını; onu kötülüklerden korumaya çalıştığını fark eder.

İslam dini sadece insanlar arası ilişkilere yönelik değil, insan ve doğa arasındaki meselelere de belli kurallar getirerek doğal düzenin korunmasına yönelik tedbirler almıştır. Ayet ve hadislerin ışığında insan ve doğa ilişkisi hakkında dinimizin Müslümanlara yüklediği görev ve sorumluluklar nelerdir, kısaca anlatır mısınız?

Allah (c.c.), her şeyin yaratıcı (Zümer, 39/62), sahibi (Âl-i İmrân, 3/26) ve kâinatı belli düzene (Kamer, 54/49) koyandır. İnsanla doğa arasındaki ilişkiyi de belirleyendir çünkü doğa, Allah'ın (c.c.) eseri olduğu için hem değerli hem de kutsaldır. Kâinatın kendisine emanet edildiğini bilen insan, kendisine, ailesine, çevresine, hayvanlara vs. saygılı ve duyarlı olmalıdır. İnsanın emrine verilen nimetleri gerektiği şekilde kullanma sorumluluğu, yararlanma hakkı vardır. Dinimiz, Allah (c.c.) tarafından en mükemmel biçimde, en ince ölçüler içinde, en güzel modelde yaratılan doğanın savurgan bir şekilde kullanılıp düzeninin bozulmasını yasaklamıştır.

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) de hadislerinde başta temizlik olmak üzere doğal kaynakların kullanımına, kirletilmemesine dikkat çekerken ağaçların ve hayvanların önemini hatırlatmıştır. Çevre ve ormanların korunması da buna dâhildir.

Ne yazık ki, Allah'ın (c.c.) karada ve denizde kurmuş olduğu düzeni bozan (Rûm, 30/41) insandır. Ancak insan; diğer varlıkları sömürmeden, canlılara karşı görevlerini yaparak ve israf etmeden çevreyi tekrar aslına döndürüp uygun şekilde kullanma imkânına sahiptir. Bunu yapmak da bizim en önemli görevimiz olmalıdır.

Gıda krizi, çevre kirliliği, doğal afetler... Yirmi birinci yüzyılla birlikte insanlığın gündemini daha yoğun bir şekilde meşgul ederken sadece toplumsal açıdan değil, ferdi hayatımızda bilhassa ailelerimizde ne tür önlemler almalıyız. Kendi mutfaklarımızdan, evimizden, sokağımızdan başlayarak doğaya borcumuzu nasıl ödeyebiliriz?

Doğanın ve çevrenin korunmasında evlerimizdeki imkân ve nimetleri kullanma şeklimizin, dolaylı olarak olumlu ya da olumsuz

Doğanın ve çevrenin korunmasında evlerimizdeki imkân ve nimetleri kullanma şeklimizin, dolaylı olarak olumlu ya da olumsuz etkileri ve sonuçları olmaktadır. Allah'ın (c.c.) verdiği nimetleri kullanırken sınırsız olduğunu değil, bilakis kısıtlı ve geçici olduğunu düşünerek kullanmalıyız.

etkileri ve sonuçları olmaktadır. Allah'ın (c.c.) verdiği nimetleri kullanırken sınırsız olduğunu değil, bilakis kısıtlı ve geçici olduğunu düşünerek kullanmalıyız. Kendi imkânımız var diye insanların ihtiyacı olan şeyleri gereksiz kullanımlardan kaçınmalıyız. Kullanımımıza dikkat etmezsek hem kendimize hem de diğer insanlara uzun vadede büyük zararlar verdiğimiz farkında olmalıyız.

Atalarımızdan miras aldığımız doğayı biz de yavrularımıza miras bırakacağız. Çocuklarımızın da çevre duyarlılığına sahip bireyler olarak yetişmesi için başta aileler olmak üzere toplumumuza düşen görevler nelerdir?

Tabiat ve çevrenin korunmasında en önemli olan şey, direkt olarak tedbirlerin alınıp uygulanmasıdır. Allah'ın (c.c.) verdiği nimetler ile tabiatın sınırsız olmadığını, bir gün bitebileceğini öğrenmeli, öğretmeli ve yaşamalıyız. Evlerimizdeki eğitim, okullarımızdaki öğretim ile çocuklarımızı tabiata duyarlı yetiştirebiliriz. Anne babalar, büyükler, din görevlileri ve öğretmenler olarak sözde değil özde örnek olmalıyız.

Fabrika atıkları, çöp ve kirli yakıtlarla çevre ile doğal su kaynaklarını kirletmemeye, havayı temiz tutmaya, bitki ve hayvanlara zarar vermemeye özen göstermeliyiz.

Neticede neyin zararlı, neyin yararlı olduğunu; neleri, ne ölçüde kullanıp kullanmayacağımızı örnek olarak çocuklarımıza hem öğretmeli hem de onları eğitmeliyiz.

DOĞA CEVAP BEKLİYOR: HAY BİN YAKZAN MI OLACAKSIN, ROBINSON MU?

■ Emin GÜRDAMUR

Modern insan, tabiatı tahrip ederek kendine varlık alanı açtı. Daha çok elde etmek için daha çok tahrip etti. Dürüst olmak gerekirse bugün hepimize sirayet eden tüketim odaklı bu yeni değerler hiyerarşisi, sömürgeci aklın tahripkâr kazanma hırsına çok şey borçludur. Siyasetten modaya, felsefeden gündelik alışkanlıklara değin içinde yüzdüğümüz çağ; eşyayla, doğayla, insanla kurulan bu muhteris ilişkinin sonucudur.

Doğayı sömürmekle insanı sömürmek arasında sonuçlar açısından farklar bulunsa da öznenin kendini konumlandırması bakımından fark yoktur. İnsanı öldüren, doğayı da katleder; doğaya hoyratça davranan, insana karşı da yıkıcı tavırlar sergiler. Bütün bunlar için ilk düşmenin yanlış iliklenmesi yetecektir: Kendini kâinatın yegâne sahibi görmek! Bir insan, bir ülke ya da bir uygarlık, kâinatın mutlak hükümdarı olduğu zehabına kapıldığı andan itibaren talan konusunda her türlü meşruiyeti peşinen elde

etmiş demektir. Unutmamak gerekir, Aydınlanma'nın ve insan haklarının beşiği kabul edilen, modern erdemlerin kâşifi ülkeler, icat ettikleri bencil ahlaka yaslanarak ötekini sömürme hakkını kendilerinde bulabilmişlerdi. Jean-Paul Sartre, Batı'da sarayların, katedrallerin, sanayi merkezlerinin arkasında sömürge mezaliminin yattığını, bu cinayetlerde bütün Avrupa'nın suç ortağı olduğunu, çünkü bu talandan hepsinin nemalandığını söylemişti (Frantz Fanon, *Yeryüzünün Lanetlileri*, Çev. Şen Süer, İstanbul: Versus, 2020, s. 23, 30). Ötekini kıyasıya sömürmenin, ondan çaldıklarıyla şehirler inşa etmenin, pişkince dünyaya adalet dersi vermeye kalkmanın temelinde de bu benmerkezci anlayış yatar.

İslam medeniyeti ile Batı medeniyeti arasında doğaya bakış, kâinatı algılayış noktasında temel bir fark vardır. Bu farkın izlerini; biri on iki, diğeri on sekizinci yüzyılda kaleme alınan iki eserde sürmek mümkündür. Hay bin Yakzan, Doğu'nun ve İslam âleminin

tabiata yaklaşımını; Robinson Crusoe ise Batılı aklın doğaya bakışını ihtiva eder.

İbn Tufeyl tarafından felsefi meselelerin izahı için yazılan *Hay bin Yakzan*, aslında bir roman değildir. Ama müellifin alegorik anlatımına Müslümanların doğayı ele alış biçimleri nüfuz etmiştir. Kaldı ki Ahmet Hamdi Tanpınar, *Hay bin Yakzan* için "Müslüman âleminin tek romanı" ifadesini kullanır. Öncesinde İbn Sina, sonrasında ise Şehabeddin Sühreverdi tarafından benzerleri yazılsa da İbn Tufeyl'in metni en şöhretli metin olagelmıştır. Bu küçük risale, on dördüncü asırdan itibaren Batılılar tarafından da ilgi görmeye, İbranice ve daha sonra Latince dillerine çevrilmeye başlanmıştır. En önemlisi de *Hay bin Yakzan*, kendisinden yüzyıllar sonra ortaya çıkacak ada romanlarının da babası kabul edilmiştir.

İki Eser, İki Ayrı Medeniyet

İngiliz yazar Daniel Defoe'nun, 1719 yılında yayımladığı Robinson Crusoe romanı ile ondan beş yüzyıl önce Endülüslü İbn Tufeyl tarafından kaleme alınan *Hay bin Yakzan* arasında ıssız bir adaya düşmek, doğayla iç içe yaşamayı öğrenmek bakımından benzerlikler bulunmakla birlikte, kahramanların ahlaki tutumları yönünden en ufak bir alaka yoktur. Aksine bu iki eser, iki medeniyetin hayatı algılama sürecinde ortaya çıkan devasa farkları gözler önüne serer. Roger Garaudy, *İslam'ın Vadettikleri* eserinde

Hay bin Yakzan ile Robinson romanını karşılaştırırken şu tespitte bulunur: "Bu ıssız ada meselinin, Robinson'un hikâyesiyle hiçbir alakası yoktur. Çünkü Robinson, bireyciliğini, silahını, toprağını işlediği tabiat ve boyun eğdirdiği Cuma üzerindeki egemenlik arzusunu da adaya getirmiştir." (Roger Garaudy, *İslam'ın Vadettikleri*, Çev. Cemal Aydın, İstanbul: Timaş, 2021, s. 147)

Robinson Crusoe, sömürgeciliğin yaygınlık kazandığı bir dönemin ürünüdür. Bu bakımdan Batılı okuru uzaklardaki dünyanın fantastik atmosferine çağırır. Nitekim romanın başlangıcında Robinson, emperyalist bir kişilik olarak Afrika'dan köle getirip Güney Amerika'daki limanlarda satmak üzere yola çıkmıştır. Adada kaldığı yirmi sekiz yıl boyunca doğayla yaşadığı deneyimler, onun kendini sorgulamasına, ahlaki açıdan öz eleştiri yapmasına olanak sağlamaz. Bu açıdan Robinson sömürgeciliğin, Hay ise saflığın hikâyesidir.

Hay'ı ise adada kaldığı yarım asır boyunca orayla özdeşleşmiş buluruz. Onun gözünde tabiatın dünyevi amaçlara dönük işlevselliği ikinci plandadır. Tıpkı Kur'an-ı Kerim'de Hz. İbrahim'in (a.s.) Allah'ı (c.c.) arayış serüveninde olduğu gibi kâinatı, varoluşsal sorulara cevap aramak üzere kullanır. Hay, Robinson'un adaya düşer düşmez bütün canlılara hükmetme arzusunu hiçbir zaman taşımaz. O, adadaki bütün canlılarla insani ilişkiler kurar, eşitlikçi hatta duygusal

Hay'ın adadaki gözlemleri hikmet esaslıdır. Karşılaştığı ilk insana kendi üstünlüğünü dayatmak, aklının ucundan geçmez. Çünkü Hay, adanın sakini, doğal bir parçasıdır. Kendisini asla efendi gibi görmez.

bir bağ geliştirir. Öyle ki anne sevgisini bir ceylandan öğrenir.

Sömürünün Adı: Cumalaştırma

Hay, tabiata daima mucize gözüyle bakar, hayret ve haşyetini hiç yitirmez. Robinson ise ilk andan itibaren kendini adanın sahibi görür, adayla tüketime dönük bir ilişki kurar. Adaya düşen bir insanın, karşısına çıkan birini köleleştirmesi, pek çoğumuzun çocukluk dönemine damgasını vuran Robinson romanında o yıllarda pek dikkatimizi çekmemiş olabilir. Ama bu, gerçekten korkunç bir mantalitenin ürünüdür. Yamyamlardan kurtardığı yerliyi, kullanışlı bir köleye dönüştüren Robinson, önce ona bir isim takar: Cuma. Kendisine de Efendi diye hitap etmesini öğretir. Bu, düpedüz sömürgeci faaliyetidir.

Devamında çağdaşı olduğu sömürgeciler gibi misyonerlik faaliyetine girişecek, Cuma'yı Protestanlaştıracaktır.

Hay'ın adadaki gözlemleri hikmet esastır. Karşılaştığı ilk insana kendi üstünlüğünü dayatmak, aklının ucundan geçmez. Çünkü Hay, adanın sakini, doğal bir parçasıdır. Kendisini asla efendi gibi görmez. Dünyayı kendine borçlu görmek; doğayı, hayvanları, kaynakları alabildiğine tüketmek; sonuna kadar onlardan kâr elde etmek ve kâim almak, elbette bir Müslüman davranışı değildir. Bu, olsa olsa bütün değerlerin üzerine kazanç olgusunu yerleştiren, bu amaçla kendi kıtasının dışına taşan, Afrika'dan Hindistan içlerine kadar sömürgeler keşfeden bir aklın, muhteris Batı aklının ürünüdür.

Robinson adaya alıştıktan sonra kendini adanın hâkimi olarak görecektir. O, "Krallığım" dediği adada silahla dolaşırken Hay kendi adasında ibret nazarıyla gezinir. Doğa onun için bir öğretmendir. İbn Tufeyl'in eserinde tabiat, aşkın ve yüce anlamların cümle kapısı mesabesinde. Tabiatın cevapları ile Hay'ın ontolojik soruları kesişir. Bu, doğaya verilebilecek en yüce payedir; İslam medeniyetinin eşyayla, doğayla, tabiatla, kâinatla ördüğü ahlaki ilişkinin, olgun alışverişin tezahürüdür. Örneğin adada yarım asır münzevi yaşam süren Hay, bu

Robinson adaya alıştıktan sonra kendini adanın hâkimi olarak görecektir. O, "Krallığım" dediği adada silahla dolaşırken Hay kendi adasında ibret nazarıyla gezinir. Doğa onun için bir öğretmendir.

sürecin sonunda Absal adlı bir dervişle karşılaştığında ondan konuşmayı öğrenir. Karşılıklı bilgilerini, tecrübelerini, maceralarını paylaşırlar. Bu eşitlikçi tavır, Robinson ile Cuma arasındaki hiyerarşiden fersah fersah uzaktır.

Robinson, adasına Avrupa'dan insanlar getirir ve adayı onlar arasında paylaştırır. Sömürgecilik, ete kemiğe bürünmüştür. Adayı iskân edip paylaştığında da tapusunu elinde tutar. Hay ise adanın sahibi olmayı aklının ucundan bile geçirmez. O tabiatla iç içe mutludur, Absal'ın adasına gidip onunla tanıştıktan sonra da doğayı terk etmek istemez.

Hay akıllı, Robinson hesapçıdır. Hay, kendini yalnız biri olarak görmemiştir, çünkü çevreyle uyum içindedir. Hatta bir adım ileri giderek kendi benliğini tanımak için doğayla, tabiatla el ele verir. En temel insani vasfı utanma duygusunu hayvanlardan öğrenir. Hay bin Yakzan'ın doğayla barışık dünya görüşünü; yüzünü yağmura tutup, "Onun Rabbiyle ahdi benden daha tazedir." diyen; "Muhakkak ki Uhud bir dağdır. Biz onu severiz o da bizi sever." buyuran Allah Resulü yağurmuştur (Buhari, Meğazi, 27; Müslim, Hac, 503-504).

Natüralist Eğitimin Erken Örneği

Hay bin Yakzan kaleme alındığında doğa ile insan arasındaki ilişkiyi uyum içinde kurgulayan natüralist eğitim akımının başlamasına henüz yüzyıllar vardır. Hatırlanacağı üzere bu eğitimde insan, eylemlerini doğayı bozmamak üzere şekillendirir. Doğası bozulmamış insan ile doğayı bozulmamak

üzere uzlaştıran bu düşüncenin
ünlü temsilcisi J. J. Rousseau,
tıpkı Hay'da olduğu şekilde
tabiatı eğitici olarak görür ve
modern insanı eleştirirken
âdeta Robinson'un hayaletini
tasvir eder: "Yaratanın elinden
çıktığı sırada her şey iyidir:
Her şey insanların elinde
bozulur. İnsan bir toprağı
başka bir toprağın ürünlerini
beslemeye zorlar; bir ağacı
başka bir ağacın meyvelerini
taşımaya zorlar. İklimleri,
ürünleri, mevsimleri birleştirir
ve karıştırır. Köpeğini, atını,
kölesini satar. Her şeyi altüst
eder, her şeyi değiştirir:
biçimsizliği, ucubeleri sever." (J.
J. Rousseau, *Emile ya da Eğitim
Üzerine*, Çev. İsmail Yerguz,
İstanbul: Say, 2009, s.107)

İslam'ın doğaya bakışının
özünde hikmet odaklı bir
anlayış vardır. Nitekim
Kur'an-ı Kerim'de; güneş,
yıldızlar, yağmur, toprak,
deniz, ağaç gibi varlıklar insanı

tefekküre sürüklemesi için
sıklıkla zikredilir; yerler ve
gökler Allah'ın ayetleri olarak
nitelendirilir. İnsanoğlunun
en temel ihtiyacı olan "anlam"
arayışında ona yol gösterici
işaretler olarak yardım
eden tabiattan yine ahlaklı
bir şekilde istifade etmek
daima mümkündür. Hadis-i
şerifte Peygamber Efendimiz
(s.a.s.), yattığı sert hasırın,
vücudunda izler bıraktığını
görüp kendisine yatak yapmayı
teklif eden sahabilere, "Benim
dünya rahatlığı ile işim yok.
Ben dünyada, bir ağacın
altında bir süre gölgelenen ve
sonra oradan ayrılarak yoluna
devam eden bir yolcu gibiyim."
buyurmuştur (Tirmizi,
Zühd, 44). Dikkat edilirse
Allah Resulü, hem dünyanın
geçiciliğine vurgu yapmış
hem onu gölge bahşeden
bir ağaca benzetmiştir. Hiç
kimse dünyada kalıcı değildir.
Hâliyle, kalıcı olmadığımız bir
dünyanın maliki olduğumuzu
iddia etmek de gülünçtür.
Daha fazlasını elde etmek
için ötekini nesneleştirmek
anlamına gelen sömürgecilik,
gölgelenmek için altında
durulan ağaca balta

vurmak, onu kesmek, biçmek,
satmak anlamına gelir. Tam bu
noktada Cahit Zarifoğlu'nun,
"*Burası dünya / Ne çok
kıymetlendirdik / Oysa sadece
tarla idi / Ekip biçip gidecektik*"
dediği o ince Müslüman
duyarlılığını hatırlamadan
edemeyiz.

Şunu hiçbir zaman
unutmamak gerekiyor: Hay
bin Yakzan olmak da Robinson
olmak da elimizdedir. İnsan
olmak, çevreye emanet gözüyle
bakmayı; doğal kaynaklara,
bitkilere, hayvanlara insafı
yaklaşmayı gerektirir. Berrak
bir gökyüzüne, altında
gölgelendiğimiz ağaca,
suyundan içtiğimiz ırmağa,
sabahları bizi mütebessim
selamlayan begonyaya
borcumuz vardır. Bir yağmur
damlasına bile ihtimamımızı,
dikkatimizi, hayret ve
haşyetimizi muhafaza
edebildiğimiz sürece modern
dünyanın, insanları bir örnek
robotlara dönüştürmeye
azmetmiş aklına karşı
kendimizi koruyabileceğiz.
Aksi hâlde önce çevremizi,
sonra duygularımızı kendi
ellerimizle sıradanlaştıracak;
kendimizi kaçınılması
imkânsız bir anlam bunalımına
saplanmış bulacağız.

Doğa, her insana yeniden
aynı soruyu sormaya devam
edecektir: Hay mı olacaksın,
Robinson mu?

BİR İLKBAHAR SABAHI

Prof. Dr. Fatma Asiyе ŞENAT

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
جَمِيعاً مِنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

Ayrıca O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini
kendinden bir lütuf olarak emrinize vermiştir.
Bütün bunlarda düşünenler için işaretler
vardır.

(Câsiye, 45/13)

“Evet,” diye cevapladı
içinde yankılanan
şarkıdaki soruyu,
“Evet, bir ilkbahar

sabahı güneşle uyandım,
hatta güneşten de önce
uyandım, seher vaktinde...
Hafızlık yaparken o saate
kadar dallarında suspus
oturan kuşların bir anda
bir üst makamdan emir
almışçasına tesbih civıltısını
duymuşluğum da çoktur.” diye
ekledi. “Rüzgârın latif esişini,
uykusundan uyanan çiçeklerin
neşesini...” “Çılgın gibi koşarak
kırlara uzanmışlığım” olmasa
da, “bir his dolup içime,
uçuyorum sanmışlığım” da
çoktur dedi en son.

Aslında eski bir şarkıya dolanan
bütün bu iç konuşmalar
mayasını, Kur’an’dan almıştı.
Çünkü Kur’an’la hemhâl olana
kadar, tabiatla olup biten
bütün olaylara son vahiyde
yer verildiğini bilmiyordu.
Kur’an’ın her bir cümlesine
ayet dendiğini biliyordu

elbette ama tabiat varlık ve
olaylarının da Kur’an’da ayet
olarak tanımlandığını onca
yıllık dinî öğretimde bile
hiç kimse fısıldamamıştı ki
kulağına. “Onlar için ölü toprak
açık bir kanıttır. Ona can verdik
ve ondan taneler çıkardık; işte
bundan (yaptıkları yiyecekleri)
yiyorlar.” (Yâsîn, 36/33) “Gece
de onlar için açık bir kanıttır.
Gündüzü ondan çekip alırsız da
karanlıkta kalıverirler.” (Yâsîn,
36/37)

Hatta sadece tabii olanlara
değil, insan eli değmiş olanlara
da ayet diyordu; ham maddeyi,
tasarım ve uygulama yetisini
bahşeden, çoğu kez bir de
örneği “Al, buna baka baka sen
de yap hayatını kolaylaştıracak
şeyler.” dercesine gösteren
Yaradan. “Onları ve nesillerini
yükli gemide taşımamız ve
binecekleri benzer araçlar

yaratmamız da kendileri
için açık bir kanıttır.” (Yâsîn,
36/41,42)

Demek Allah, hem Kur’an
hem de tabiat aracılığıyla
konuşuyordu insanla. Eş
zamanlı olarak Kur’an’ın ısrarla
tekrar ettiği “kulak-göz-kalp”
üçlemesini de (Bakara, 2/7;
En’âm, 6/46; A’râf, 7/179.)
biraz biraz çözdü: Göz, tabiat
dâhil hayatın kendisine
gösterdiklerini görecektir; kulak,
Kur’an’ı işitecek; kalp, bunlar
üzerinde işlem yapacak ve
iman konusunda nihai kararını
verecekti demek. İşte bu
yüzden tabiat ayetleri Kur’an’ın
ana konularından biriydi. Zira
imanın en önemli dayanakları,
nişaneleri tabiatın
gelmekteydi ya. Dikkat edince
gördü ki kâinattaki muhteşem
düzene işaret etmeyen sure
sayısı son derece azdı. Kur’an,

insanın güzele, güzelliğe meftun tarafına hitap ederek tabiat ayetleri üzerinde ısrarla durmakta, böylece somut değerler üzerinden soyut değerlere erişme yöntemini kullanmaktaydı.

Tabiat ayetleri bir yandan insana Allah'ı anlatır. İnci mercandan kıyafete; süttten, baldan kullanılan eşyaya; iğneden ipliğe her şeyin Allah'tan bir ikram olduğuna inanmak, kerim olan Rabbin ihsanlarıyla kuşatıldığını fark etmek, insana ne kadar değerli olduğunu bir kez daha hatırlatır. Rabbin kendisine karşı ne kadar cömert ve merhamet dolu olduğunu binbir çeşit ikramın içinde daha derinden kavrar kul. Bu yüzden tabiatın anlattıklarına kulak kabartmayan, bunun zaten böyle gelmiş, böyle gidecek bir döngü olduğunu kabul edenler ne çok eleştirilmiştir Kur'an'da. (Yusuf, 12/105; Nahl,16/83) Zira bu düzenin sorunsuz devamı için müdahale eden (Fâtır, 35/4) Allah'ın emeğini görmezden gelmek anlamına da gelir bu bigânelik.

Tabiatı okumamak ile inkârla arasındaki derin bağlantı, Allah'ın varlığına inandığı hâlde bu imanı hayata yön veren bir değer hâline getirmeyenler için de söz konusudur. Onlar “üzümü yemek ama bağıni sormamak” niyetindedirler. Nimeti hak olarak gördüklerinden, bunlara ulaşamayanların durumunu düşünmez, “Bütün bunları kim yarattı da

senin hizmetine sundu acep?” sorusuna “Allah” cevabını (Mü'minûn, 23/85, 87, 89) verseler dahi bu farkındalığın gereğini yerine getirmezler.

Allah ile kâinat arasındaki karşılıklı iletişim, Kur'an'da birçok ayette zikredilmiştir. Buna göre Allah, kâinatın düzenini devam ettirmesi için gerekli koşulları ayarlamış, her bir detaya bilgi ve merhametini nakşetmiştir. Tabiat da Yaradan'a karşı tesbihini, zikrini ikmal ederek bir anlamda varlığının şükranesini sunar.

Kur'an'ın hem akla hem duygulara doğrudan hitap etmesinin iyi örneklerinden birini, tabiat ayetleri teşkil eder. Ay, yıldızlar, dağlar, nehirler, rengârenk ve çeşitli meyveler, sebzeler, en büyüğünden küçüğüne bütün canlılar, insanın varlık kardeşleridir. İnsan bir yönüyle tabiata emanet edilmiştir, bütün bu varlıklar da “yeryüzü halifesi” sıfatıyla ona. Kur'an'a aşina bir inanan için yer gök,

dağ taş, çiçek böcek onun imanının yılmaz bekçisi, aynı zamanda zikir arkadaşlarıdır.

İnsan biraz da kendi hayatını okur tabiatta. Ürkek ürkek dallara yürüyen can, mahcup ama neşeli ilk çiçek açmalar, sürgün vermeler, her yeri saran yeşilin binbir tonu... İnsanın çocukluğu, ilk gençliğidir. Bahar istikrar kazanır, ağaçlar meyve, bitkiler sebze vermeye koyulur tıpkı insanın üretmesi, kazanması, çevresine faydalı olması gibi. Ardından yapraklar hafiften pörsümeye başlar, yeşilin tonları o ilk parlaklığını kaybeder, sonbahar gelmiştir, insanın da ilk yaşlılığı. Yapraklar sararır, rüzgâra karşı koyamayarak teker teker dökülmeye başlar, sela ile yitip gittiği haber verilen canlar gibi. Ardından zemheri kış gelir, tek renk kaplar etrafı; kar beyazı, kefen gibi. Uzun bir süre böyle devam eder. Sonunda bahar yağmurlarıyla toprağa can yürüdüğünü görünce bilir, yeniden iman eder kul. Yüce Yaradan, yağmurun toprağa yaptığını günün birinde surda tekrar edecek, ölüyü diri kılacaktır. Bu sefer kavuşma neşesi sarar bütün gönlünü, ölüm sadece gözden nihan oluştur, en derininde kavrar.

İşte bütün bunları geçirdi zihninden bir bir, Kur'an-ı Kerim-i kapattı, özenle yerine yerleştirdi. Bahar neşesiyle açan rengârenk çiçeklere bakarak bir ilahi tutturdu: *Dağlar ile taşlar ile / Çağırayım Mevlâm seni / Seherlerde kuşlar ile / Çağırayım Mevlâm seni*

Tabiat ayetleri bir yandan insana Allah'ı anlatır. Her şeyin Allah'tan bir ikram olduğuna inanmak, kerim olan Rabbin ihsanlarıyla kuşatıldığını fark etmek, insana ne kadar değerli olduğunu bir kez daha hatırlatır.

MASUMLARIN AYNASINDA HZ. PEYGAMBER

Dr. Rukiye AYDOĞDU DEMİR

Diyanet İşleri Uzmanı

أَبُو التَّيَّاحِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ- يَقُولُ إِنْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- لَيُخَالِطُنَا حَتَّى يَقُولَ لِأَخٍ لِي صَغِيرٍ يَا أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النُّعَيْرُ

Ebu't Teyyâh, Enes b. Mâlik'ten (r.a.) şöyle işittiğini söyledi: “Hz. Peygamber (s.a.s.) bizim aramıza karışır ve küçük kardeşime (kuşunun hatırını sorarak) ‘Ey Ebu Umeyr! Ne yaptı Nuğayr!’ derdi.”

(Buhârî, Edeb, 81)

Henüz kirlenmemiş kalpleri daima doğruyu gösterir onların. Göğüslerinde taşıdıkları pusula şaşmaz asla. Sevgileri de gerçektir buğzları da. O yüzden sevdiklerine yakınlaşmak gerekir; sözlerine kulak vermek, adımlarını takip etmek... İnsanın günahsız hâlini merak edenler, kirlenmemiş, bozulmamış fitratlarını görmek isteyenler için işte orada çocuklar, izleyelim onları. Ve onların günahsız ağızlarından dinleyelim yeryüzünün en temiz insanını. Onların

masum gözleriyle, onların aynasından bakalım Allah'ın Resulü'ne. Onların kalbiyle sevelim Allah'ın Habibi'ni, bütün safiyetimizle...

İşte onlardan biri: On yaşında görüyor gözleri sevgili Peygamber'ini. Onun o coşkulu girişine şahit oluyor Medine'ye, şehrin bütün çocuklarıyla birlikte. İlerleyen senelerde hayatının en güzel ve aydınlık günü olduğunu söylüyor o günün. Medine, diyor böyle aydınlanmadı o gelene kadar ve vefat ettiği güne kadar karanlık olmadı hiçbir zaman... Öyle ki

kalplerimizi tanıyamaz olduk onun gidişiyile... (Tirmizî, Menâkıb, 1)

Enes b. Malik onun adı, Peygamberin küçük hâdimi... Küçük adımları Peygamber'inin hep bir adım gerisindeydi. Onun her anını, çocukluğunun nadide anılarını, Peygamberin yüzlerce sözünü masum yüreğine nakşetti. Enes ve ailesini çok severdi Peygamber'i (s.a.s.). Sık sık ziyaretlerine gider, sofralarında yemek yedi. Bazen öğle uykusuna orada yatar, bazen de onlara namaz

kıldırırdı. Yine böyle bir zamanda birliktelerken Enes'in küçük kardeşine yöneldi ve sevimli yavrunun çok sevdiği kuşunun öldüğünü öğrendi. "Ey Ebû Umeyr! Ne yaptı Nuğayr!" diye seslendi miniğe onun hüznünü dağıtmak istercesine (Buhârî, Edeb, 81). Çünkü yaşadığı toplumdaki çocukların her birinin hüznüne de sevincine de ortak oldu Peygamberleri. Çocukların varlığını görmezden gelmeden, onları hafife almadan, ihmal etmeden, yok saymadan önemseddi. Onları önemseddiği için babaları şehit düştüğünde Cafer b. Ebî Tâlib'in kanadı kırık kuşlar gibi kalakalan yavrularını sahiplendi. Gözleri dolu dolu olsa da hüznünü perdeleyip onları teselli etti müşfik Nebi (Tirmizî, Cenâiz, 21). Çocukları önemseddiği için varlıklarından utanılan (!) kız çocuklarının cennete girmeye vesile olduğunu müjdeledi (Tirmizî, Birr, 13). Çocuklar kadar onlara verilen sözlerin tutulması da önemliydi. Bu yüzden çocuğuna bir şey vermeyi vadettiği hâlde vermeyen kimsenin yalan söylemiş olacağını dile getirmişti (Ebu Davud, Edeb, 45).

Allah Resulü (s.a.s.) hiçbir zaman karartmadı yüzünü, ıslıl gözlerle kendisini izleyen küçük ümmetine karşı. Sahip olduğu konum, otoritesi, ciddiyeti engel

olmadı hiçbir zaman onları her gördüğünde tebessüm etmesine; içinden geldiği gibi onlarla oynamasına, sarılıp öpmesine. Yolunu dört gözle bekleyen çocukları atının terkisine alır, selamını asla esirgemezdi Allah Resulü nerede bir çocuk görse. Gece gündüz ona yakın olmak için suffede kalan küçük talebeleriyle paylaşmadan edemezdi, ne zaman kendisine bir şey ikram edilse. Mahzun yetimlerin başını okşar, bulunduğu toplumda yadırgansa da çocuklara sevgisini izhar etmekten çekinmezdi. Aksine yadırgardı çocuklarından hiçbirini öpmeyen babayı, Allah senin göğsünden merhameti çıkarmışsa ben ne yapayım, derdi sitem ederek (Buhârî, Edeb, 18).

Ciddiyet merhamete engel değildi ki! Vakar da sevmeye... O yüzden çocukları sevmeyi de dengeyle öğretti Nebi (s.a.s.), her hâlinde olduğu gibi. Hurma ağacını taşıyan çocuğa dökülenlerden

Allah Resulü (s.a.s.) hiçbir zaman karartmadı yüzünü, ıslıl gözlerle kendisini izleyen küçük ümmetine karşı. Sahip olduğu konum, otoritesi, ciddiyeti engel olmadı hiçbir zaman onları her gördüğünde tebessüm etmesine.

yemesini öğütledi sevecen bir edayla; ezanı alay konusu yapan Ebu Mahzûre, küçük müezzini oldu onun engin şefkatinin tesiriyle. Bir yandan sevgisiyle kuşattı diğer yandan bilinçli bir ebeveyn ciddiyetiyle eğitti çocukları. Yüzünü çevirmedi kapısını çalan hiçbir çocuktan, en küçük bir yanlışında azarlayıp örselemedi onları. İhmal edip ilgilenmediği, sevgisini esirgediği bir çocuk olmadı etrafında hiçbir zaman. Gözümün nuru dediği namazı uzun uzun kıldırmak istediği hâlde, bir çocuğun ağlamasına kıyamayıp namazı kısa tutacak kadar severdi onları (Buhârî, Ezan, 65). Torunlarından namazda da ayrı kalmazdı onlarla eda ederdi namazını (Nesâî, Tatbîk, 82).

O kadar güzel hatırası vardı ki Rahmet Peygamberi'nin çocuk ashabının dilinden anlatılagelen. Her biri pas tutmayan ıslıl ıslıl aynalardan yansıdı bugüne kadar. Ve her biri Medine'de başını Peygamber'in okşadığı o çocuğun tarifsiz mutluluğunu bizlere taşıdı. Bugün de sevgili Peygamberimizin sevgi ve hassasiyetinin aziz hatırasını canlı tutarak elimizi uzattığımız ve yüzünü güldürmeyi başardığımız her çocuk bizi ona yaklaştıracak. O zaman aynalarla aydınlanacak kalbimiz ve güneş içimizi ısıtacak.

Neden Ağlarken Burnumuz Akar?

Gözümüzün nemli kalabilmesi için sürekli gözyaşı üretilir. Gözyaşı; basit bir sıvı, su değildir, kornea tabakamız için hayati derecede önemlidir. Genel olarak üç tabakadan oluşur ve içerisinde gözü koruyan birçok madde bulunur. Uyanık olduğumuz sürece üretimi de devam eder. Gözün üst dış kısmındaki ana bez ile konjonktiva ve kapaklardaki yardımcı bezlerden salgılanır. Gözyaşı, iki yolla üretilir: Biri, gözyaşının yavaş ve sabit bir hızda üretimidir ve normal göz kayganlığını sağlar. Diğeri ise gözün uyarılmasına veya duygusal duruma cevaben fazla miktarlarda gözyaşı salınmasıdır. Gözyaşı, gözümüzü kırıptığımızda göz yüzeyinin tamamına yayılır. Daha sonra göz kapaklarının burna yakın kısmında altta ve üstteki iki delikten girerek küçük kanallardan gözyaşı kesesine dökülür. Buradan da bir başka kanal ile burun içine iletilir. Gözyaşı burada tekrar emilir. Bu sistem biz farkında olmasak da sürekli çalışır. Ağladığımızda gözümüzde üretilen gözyaşı miktarı arttığından, burun boşluğuna akan gözyaşı miktarı da artar ve gözyaşı mukusla karışarak burnumuzdan dışarı akar.

EĞRİSİ

Afaro
Afilli
Güleryüzlü
Bilir kişi
Arefe

DOĞRUSU

Aforoz
Afil
Güler yüzlü
Bilirkişi
Arife

TAKVİM YAPRAĞI

Ayasofya'da ilk Cuma namazı kılındı.
(1 Haziran 1453)
Hilmi Ziya Ülken vefat etti.
(5 Haziran 1974)
Cahit Zarifoğlu vefat etti.
(7 Haziran 1987)
Sultanahmet Camii ibadete açıldı.
(9 Haziran 1617)
Soyadı Kanunu kabul edildi.
(21 Haziran 1934)

NELER OLUYOR HAYATTA?

Böbrek Hastalığı Kanser Riskini Artırıyor

Bilim insanları, böbrek hastalığı olan kişilerde kanser görülme riskinin % 8 daha fazla olduğunu tespit etti. 2007-2016 yılları arasında, Kanada'nın Ontario eyaletinde, yaklaşık 6 milyon kişinin böbrek fonksiyonları incelendi. Araştırmada, hafif ila orta derecede böbrek hastalığı olan kişilerin, sağlıklı böbreklere sahip olanlara kıyasla kansere yakalanma riskinin % 8 daha fazla olduğu görüldü.

Böbrekler, başta üre olmak üzere atıkları kandan süzerek idrar olarak boşaltım sağlıyor. Böbreklerin işlevlerini yerine getirememesi durumunda söz konusu atıklar vücutta kalarak kanda sağlıklı düzeyde su, tuz ve sodyum, kalsiyum, fosfor ve potasyum gibi mineraller oluşturuyor; bu da kalp ve bağışıklık sistemi de dâhil olmak üzere vücuttaki birden fazla organın işlevini tehlikeye atabiliyor.

Böbrek hastalığı olan kişilerin kanser taramasından geçmeleri tavsiye ediliyor.

BİR ACAYİP KELİME

Hiperhidrozi

Terleme, vücut ısısını kontrol altında tutmak için meydana gelen fizyolojik bir olaydır. Aşırı terleme (hiperhidrozi) ise çevre koşulları ve vücudun ısı kontrolünden bağımsız olarak fazla miktarda terleme durumudur. Kişileri çok rahatsız ettiği için psikososyal sorunlara neden olabilir. Ayrıca bu bölgelerde mantar enfeksiyonları da sık görülür.

Bölgesel hiperhidrozi, özellikle koltuk altı, avuç içi, ayak tabanı ve daha nadir olarak baş-boyun bölgesinde olan terlemedir. Nedeni tam anlamıyla bilinmemekle birlikte sinir sisteminin uygunsuz çalışması, hastalığın temel nedeni olarak görülmektedir. Hiperhidrozi, genel vücut terlemesi şeklindeyse nedeni araştırılır ve nedene yönelik tedavi yapılır. Bölgesel terlemede cerrahi ve cerrahi olmayan tedavi seçenekleri vardır. Cerrahi olmayan tedavide bölgesel uygulanan veya ağızdan alınan ilaçlarla terlemenin azaltılması sağlanır. Botox tedavisi, hem el ve ayak terlemesi hem de koltuk altı terlemesi için uygulanmaktadır. Etki süresi yaklaşık 4-12 aydır. Özellikle koltuk altında geçmeyen terleme durumunda koltuk altı sinirlerine yönelik cerrahi tedavi uygulanabilir ya da koltuk altındaki ter bezleri cerrahi olarak çıkarılabilir.

CAMİ VE KADIN

■ Prof. Dr. Huriye MARTI

Medine’de bir sonbahar...
Kutlu bir misafirin telaşındaydı insanlar.
Rahmet Peygamberi geliyordu,
Tükeniyordu hicreti yüklenen çileli yollar.

Medineliler,
Kadınlar, erkekler,
Yaşlılar, çocuklar, gençler...
Onun son Peygamber olduğuna iman eden
gönüller...
Akın akın ziyaretine gelip sadakat yemini eden
diller...

İman ettiler.
İman; dününü, bugününü, yarınını düşünmek
demekti.
İslam’ı öğrenip kendini yenilemek gerekti!
Alışkanlıklar ıslah edilecek, zihniyetler
değişecekti.
Doğrulara devam ederken yanlışlardan
vazgeçilecekti.
Bu sonbahar Medine’de,
Yepyeni hayatlar inşa edilecekti.

Mescid-i Nebevi inşa edildi bir taraftan da.
İnşa faaliyetine katıldı yürekler, harç kardı
kürekler.
Tövbe etti diller, kerpiç taşıdı eller.
Vahiy ile arındı zihinler.

Hurma dallarıyla gölgelendi zeminler.
Hayatların inşası Mescid’in inşasıyla buluştu,
Münevver şehrin sembolü
Mescid-i Nebevi oldu.

Mescit davet
Mescit ibadet
Mescit meşveret
Mescitten yayıldı hayata İslam
Sohbet sohbet...

İşte bu mescitte başladı kadın ile cami arasındaki
ilişki.

Şimdi eğitim vaktiydi!
Allah Resulünü duymalıydı herkes
Onu örnek almalı, onu izlemeli, onu
dinlemeliydi.
Sormadan, öğrenmeden pekişir mi iman?
Tebliğden mahrum kalırsa kemale erebilir mi
insan?
Kadın olsun, erkek olsun
İlimle hemhâl olmalıydı her Müslüman.

Bir tarafta “kendini helâk edercesine” çabalayan
bir Peygamber
Bir tarafta “başlarına bir kuş konmuş gibi” hürmet
ve muhabbetle onu dinleyen sahâbe.
“Dinleme ve dönüşme” seferberliğinde
Aynı kaynaktan beslenmekte
Mahalleler, sokaklar, evler ve eşler.
İşte bu yüzden
“Allah’ın kadın kullarının Allah’ın mescitlerine
gelmelerine engel olmayın.”
Buyurmuştu Peygamber.
Kul Allah’ın,
Mescit Allah’ın!
Aralarına girmeye kim cüret eder!

Medine nurlu
Medine artık daha huzurlu
Mescidin buluşturan, kaynaştıran, barıştıran
gücüyü
Bir toplum artık daha şuurlu...

Elbette herkes mescide gelmeliydi,
Anne, baba, çocuk
Habeşli Bilâl’in yanık ezanına icabet etmeliydi.
Bütün aile
Aynı tekbirin coşkusunu, aynı kıraatin huzurunu,

aynı nasihatın etkisini
Ruhunda hissetmeliydi...
Tek saf,
Tek yürek olabilmeliydi!

Oysa,
Aradan geçen asırlar boyunca,
Kadınları ve yavrularını mescitten
uzaklaştırmak,
Bu bütünlük şuurunu ne çok zedeledi...

Âişeleri, Zeynebleri, Fâtımaları mescitten
ayırmamıştı Peygamberimiz.
Arkasında namaz kılma şerefinden,
Sohbetini dinleme zevkünden
Onları mahrum etmemişti.
“Bir çocuk ağlayınca cemaatin arasında,
Annesini düşünür
Namazı kısa tutarım” demişti.
Anne orada olmalıydı!
Zihnini ve gönlünü mescitte terbiye etmeliydi.
İyi, doğruyu, hakikati öğrenmeli,
Evladına da öğretmeliydi.
Çünkü
Kadına verilen emek, bir nesle verilen emektir...

Oysa,
Aradan geçen asırlar boyunca,
Kadını vaazdan, hutbeden mahrum bırakmak,
Aileyi mescitle buluşmaktan alıkoymak,
Onu cehaletin kucağına,
Hurafe ve bâtil inanışların kör kuyusuna
Nasıl da terk etti...

Hayat bütün tonlarıyla akardı Peygamber
Mescidinde
İbadetler, ziyaretler,
Sorular, şikâyetler,
Dualar, cenazeler,
Davalar, törenler...
Velhasıl, şehrin hayatı mescitte düğümlelenirdi.
O hâlde Peygamber,
“Hanımlarınız mescide gitmek için sizden izin
istediğinde onlara izin verin.” derken
Kadını bu ortamda var olmaya davet etmişti...

Davete uydu kadınlar,
Alacakaranlıkta bile örtülerine bürünüp
mescidin yolunu tuttular!

Cumaları hutbeye kulak verip
Bayram namazlarında tekbire uydular.
Cami âdâbını Peygamberimizden öğrenip
Onun emriyle
Onun ardında secdeye vardılar.
Eşleri ve çocuklarıyla
Ailece Allah'ın evine misafir oldular.

Ya sonra?
Zaman geçti.
Algılar değişti.
Olumsuz yargılar arttı.
Resulü Allah'ın sünnetini tatlı bir hatıra gibi yâd
eden diller,
Koyduğu yasaklar yüzünden sünnetle çelişti.
Kadınlar camiden uzak kalınca
Çocuklar da saflardan el etek çekti...

O “Gelin!” demişti,
Bir ses “Ama huzurumuzu bozuyorlar!” dedi.
O “İzin verin!” demişti,
Bir başkası “Ama gürültü yapıyorlar!” dedi.
Pervasızca kural koyan diller,
“Hanımlar çocuklarınıza sahip çıkın!”
Mümkünse onları da alıp mescitten çıkın!” diye
seslendi.
Ve
Yaşlandı camiler,
Sesler kesildi...

Şimdi soralım kendimize:
Camide buluşmak için
Daha ne kadar beklesin aileler?
Aynı kubbe altında ibadet edebilmek için
Daha kaç ömür beklensin teravihler?
Fitne, fesat, ziyan derken
Daha kaç vakit
Gözyaşına ve cıvıltıya hasret kalsın camiler?

Düşünelim!
Hissedelim!
Fark edelim!
Hak verelim!

Bu ilkbahar,
Her sonbahar,
Medine'de cemaate devam eden kadınlar gibi
Camiye buluşsun çocuklar, genç kızlar,
kadınlar...

DİN İSTİSMARI VE BOYUTLARI

■ Nagihan AYDIN

Din, akıl sahiplerini kendi hür iradeleriyle en iyiye, en doğruya ve en güzele ulaştıran ilahi nizam olarak tanımlanır. Din, insana kendi mahiyetini, varlık amacını, Allah'a ve O'nun yarattıklarına karşı sorumluluklarını bildirir. İnsanın Allah (c.c) ve varlık âlemiyle olan bütün ilişkilerini kapsayan din; İnsanı, imana çağırarak ve salih amellere sevk eden, haram ve kötülüklerden alıkoyan, ahlakı güzelleştiren bütün inanç, söz, fiil ve davranışlar olarak ifade edilir.

İslam dininde eşref-i mahlukat olarak tanımlanan akıl ve irade sahibi insanın erdemli bir hayat sürdürebilmesi için korunması gereken temel değerler vardır. Bunlar; can, nesil, akıl, mal ve din emniyeti olarak belirtilmiştir. Bu temel değerlerden herhangi biri güvensiz hâle geldiğinde, istismar edildiğinde diğerleri üzerinde de olumsuz sonuçlar doğurması muhtemeldir.

Eski dönemlerden bu yana insan için kutsal, güvenliği tehlikeye girdiğinde birey

ve toplum için olumsuz tezahürleri olan her bir değer istismar edilmesine rastlamak mümkündür. İstismar, genel anlamıyla iyi niyeti kötüye kullanmak, sömürmek manalarında kullanılır. Dinin istismar edilmesinin boyutları ise kişi ve grupların dinin insanlar üzerindeki etkilerini kullanarak din ile ilgisi olmayan yollarla din üzerinden çıkar elde etmeye çalışmaları ve menfaat gözetmenlerinin her türlü olarak değerlendirilebilir.

Yaratıcıyla bağlantı kurmayı, manevi anlamda güçlenmeyi sağlayan dinin, insanların diğer insanlarla ve canlı-cansız bütün âlemle huzurlu bir şekilde yaşamasını sağlamak, onu özgür kılmak gibi önemli bir fonksiyonu vardır. Fakat dinin istismar edilmesiyle ilk olarak insan için asla zedelenmemesi gereken Rabbiyle olan bu güçlü bağı tehlikeye girer. Oluşan bu güvensizlik ortamında insan, gerçek manada kendisiyle ve varlık âlemiyle de sağlıklı ilişkiler yürütemez. Yalnızlık ve boşluk hissinden kurtaran din duygusu zedelenildiğinde

insan, hayatı anlamlandırma noktasında doğru adım da atamaz.

Karşılaştığı olumsuz durumları çözmek için doğru yolların dışına sapan insanın, dini istismar edenlerin alanına girme olasılığı oldukça yüksektir. Batıl olan ve dinde yeri olmayan inançlara tevessül eden insan, sadece kendi hayatında değil sosyal yaşantısında da aynı sorunları yaşamaya maruz kalır. Mantıklı hiçbir izahı olmayan ve akla aykırı bu tutumlara devam edildiğinde ise sanki gerçekte varmış gibi anlaşılmadan normal bir seyir hâline dönüşebilir. Bu gibi tehlikeli durumlar insanın ruh ve tabiatına aykırı olduğu için son derece tehlikeli ve istismara da açıktır.

Bidat, batıl inanç ve hurafelerin temelsiz, aynı oranda tehlikeli olduğunu belirtmek isteriz. Dini tam olarak bilmeyen, korku ve kaygılarının kışkacında çırpınan, gelecek için bir çıkış yolu arayan insanların böyle yollara yönelmeleri muhtemeldir. Bazı hususları uğursuz sayma, ya da birtakım nesne ya da olayları yüceltme; insanların cehalet, âdet, gelenek, görenek, çıkar hesapları, kişisel zaaflarının kullanılması neticesinde ortaya çıkar.

Gelecek kaygısıyla oluşmuş her türlü yanlış bağ olan ve dinimizce yasaklanan fal,

büyük ve kehanet bu istismarın başında yer alır. Gayb bilgisinin sadece yüce Yaradan tarafından bilindiği anlayışına tamamen zıtlık içeren bu gibi uygulamalar, beraberinde daha tehlikeli kapıların aralanmasına sebep olur. Cittikçe Rabbiyle arasındaki bağı zayıflayan insan, gerçeklik içermeyen her durumun peşinde ömrünü ziyan eder. Günümüzde sosyal medya üzerinden de yürütülen, din adına yalan ve yanlış bilgilerle insanların kolayca kandırıldığı

uygulamalar, toplumun manevi anlamda sarsılmasına da yol açacaktır.

Görünmeyen varlıklarla irtibat kurduğunu iddia ederek insanlara bilgi aktardığını söyleyen kişilerin varlığı, her dönemde dinin böyle bir konuda istismarına yol açmış, insanları Allah'tan (c.c.) başka varlıklardan medet umma anlayışına sevk etmiştir. Bu tür yanlış uygulamaların tevhit inancına aykırı olduğu, aynı zamanda farklı çıkar ve istismarcılığa da yol açacağı,

daha büyük tuzaklara çekerek neticede birey ve topluma büyük zararlar vereceğinin bilincinde olmamız gerekir.

Dinin alet edilerek toplumun dinî, ahlakî ve millî değerleriyle oynamak, onları tehlikeye atacak oluşumlara çekmek, mabetleri istismar etmek, müntesibi olduğu grup ya da oluşumun doğrularının tek doğru olduğunu savunmak, diğer inananları dışlamak, tekfir etmek, kendilerini üstün bir özellikte görmek ve en önemlisi dinî konulardaki bilgisizlikten yararlanmak istismarcıların en belirgin özellikleri olarak sayılabilir. İnsanlar için dinî, millî, ve sosyal bağlarının da kopmasına sebep olan böyle tehlikeli oluşumlara kapılmamak; canın, malın, neslin, aklın ve dinin muhafazasını da sağlayacaktır.

Dinimizin doğru kaynaklarından öğrenilmesi, özellikle dinin emir ve yasaklar hususunda gayet net ve anlaşılır olduğunun farkında olunması, Kur'an ve sünnete dayalı bir din eğitiminden ödün verilmemesi, ahlak ve maneviyat alanında da şeffaf ve dengeli bir eğitim verilmesi, insanların manevi ihtiyaçlarını gidermede doğru kanallara yönelmelerinin sağlanması son derece önemlidir. Bu anlamda bidat, batıl inanç ve hurafelerden arınmak yine Kur'an'ın doğru anlaşılması, Hz. Peygamber'in (s.a.s) sünnetinin en doğru biçimde yaşanması ve sahih dinî bilgiyle mümkün olacaktır.

BİR HAYATI HİMAYE ETMEK

■ F. Betül YILMAZ EMİNSOY
Aile Danışmanı

Hepimizin öyküsü bir anne ve bir baba vesilesi ile başlıyor, sonrası ise dünyaya gelmiş ve gelecek her bir kişi için eşi benzeri olmayan bir yolculuk. Adına çocukluk dediğimiz öyle bir başlangıcı var ki bu yolculuğun, bir ömür boyu yakamızda çiçek ya da sırtımızda kambur olarak taşıyoruz. Her insan evladına muhakkak bir aile gerekiyor; sevmeye, görülmeye, şefkate, korunmaya, bakıma çok muhtaç olduğu o çocukluk zamanlarında.

Gelin görün ki çeşitli sebeplerle ailesinden ayrı düşen evlatlarla dolu dünya. Anne babalar güçleri yettiğince çocuklarının fizyolojik temel ihtiyaçlarını ve psikososyal ihtiyaçlarını karşılar, onları sağlıklı ve yetişmiş bir birey olarak hayata bırakır. Ömrün bu en hassas, en önemli dönemini bu imkânlardan mahrum geçiren her çocuk yetimdir.

Dünyada 140 milyondan fazla çocuğun yani çocuk nüfusunun yüzde kırkının yetim olduğunu, ülkemizde ise 350 binden fazla çocuğun öksüz ya da yetim olduğunu biliyor musunuz? Biyolojik yetimlerle birlikte, anne ve babası ya da en az bir ebeveyni hayatta olmasına rağmen bu ebeveynlerin çocuklarına karşı ebeveynlik vazifelerini yerine getirmemesi yahut ihmal etmesine maruz kalan “sosyal yetimler” var ve sosyal yetimler yetimhanede yaşayan çocukların neredeyse yüzde doksanını oluşturuyor.

Bilgimizin istatistik verilerden, sayıların vahametinden ibaret olması çoğunlukla bizi pasif bir

üzüntüden öteye geçiremez. Bir yetimi, bir yetimhaneyi görmek, bir aileyle buluşmayı bekleyen o yavruların gözlerine bakmak, saçlarını okşamak, hikâyelerini dinlemek ise eyleme geçirebilir bizi. İşte bu tablonun sayılardan ibaret olmadığını bilen, gören, üzüntüsüyle oturmak yerine eyleme geçen binlerce (2020 verilerine göre 7500'den fazla) koruyucu aile de var ülkemizde.

Resmî tanımıyla koruyucu aile; çeşitli nedenlerle öz ailesi yanında bakımları bir süre için sağlanamayan çocuklarımızın kendi aile ortamlarında eğitim, bakım ve yetiştirilme sorumluluğunu kısa veya uzun süreli olarak, ücretli veya gönüllü statüde devlet denetiminde paylaşan, hissettikleri toplumsal sorumluluğu gösterebilen uygun aile ya da kişilerdir.

Yönetmelikte belirlenmiş dört çeşit koruyucu ailelik modeli var:

- Akriba veya komşu gibi yakın sosyal bağınızın bulunduğu kişilerin çocuklarına koruyucu ailelik modeli,
- Öz ailesine kısa sürede döndürülme imkânı bulunmayan ya da kalıcı olarak aile yanına yerleştirilemeyen çocuklara süreli olarak koruyucu aile modeli,
- Acil korunma ihtiyacı içerisinde olan çocuklara birkaç gün ile en fazla bir ay arasında değişen geçici koruyucu aile modeli,
- Özel zorlukları ve gereksinimleri olan korunmaya muhtaç çocuklara yönelik uzmanlaşmış koruyucu aile modeli.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, sürekli Türkiye'de ikamet etmekte, 25-65 yaşları arasında, en az ilköğretim mezunu, düzenli bir geliri olan ve adli sicil kaydı da şartlara uygun bulunan her yetişkin birey, bir çocuğu, yani bir hayatı himaye edebilir.

Sevgiyle
kucaklanmamış,
dünyanın türlü
tehlikelerinden
korunmamış,
varlığının kıymeti
kendisine
hissettirilmemiş
her yetimin
sorumluluğu ayrı
ayrı her birimizin
üzerindedir.

Yıllar önce Sosyal Hizmetlerin çocuk evlerinde gönüllü çalışmışım. İlk günler eve dönme saatim geldiğinde "Biraz daha kalsana!" dediler canım yavrular, birkaç hafta sonra "Sen de burada uyusana bu gece." demeye başladılar ve çok geçmeden "Beni evine götürür müsün?" yazan notlar çıkmaya başladı çantamdan, cebimden...

Bir gün, çok uzak bir şehirden dört kız kardeş gelmişti çalıştığım eve, yaşları 5 ila 9 arasında... Anne evi terk etmiş, babaları yeniden evlenmiş, aileye yeni bir bebek gelecek diye ve başka pek çok sebepten dört kız kardeş, baba tarafından kuruma teslim edilmiş. Çok önceden beri orada yaşayan çocuklar ziyarete ya da göreve gelen her kadına ve tabii bana da "anne" diye sesleniyordu. Bu kuzular yeni, "abla" diyorlar, "yenge" diyorlar henüz herkese,

bana da... “Senin çocuğun var mı?” diye sormuyorlar da “Senin baban var mı abla?” diyorlar... Evime götürmem için bana resim yapıp hediye ediyorlar, bu harika resmi duvarıma asacağım, dediğimde “Baban izin verir mi?” diye soruyorlar... Bir gün, kızlardan biri, en küçüğün bir büyüğü, babasıyla telefonda konuşuyor, tam o sırada girmişim içeri... “Baba,” diyor heyecanla, “Kardeşimiz doğdu mu? Kardeşimiz güzel mi baba?” Baba ne diyor duymuyorum, konuşmanın gerisini de çok hatırlamıyorum ama dört kız kardeşin kulaklarını telefona yapıştırmış heyecanlı hallerini, telefonu kapattıktan sonra dalından düşen yaprak gibi usulca yere oturuşlarını ve kalbimden sıcak sıcak akan o sızıyı unutamam. Bütün o çocukların evi olmak istiyorsunuz o an; kendi eviniz, evladınız, anneliğiniz, hayat, her şey bambaşka bir anlama bürünüyor...

Yine aynı zamanlarda, aynı evde, 13 yaşında dünya güzeli bir kızımız vardı, bir gün baktım ki bir heyecan, bir telaş, kıyafetler deniyor, saçını yapıyor, bozuyor, gelip soruyor “Anne güzel olmuş muyum?” sonra yine gidiyor başka şeyler deniyor. Nihayet hazırlığını tamamlayıp bir görevli eşliğinde evden çıktı. Ardından öğrendim ki yavrucağımın koruyucu aile adayı ile görüşmesi varmış, kendisini beğensinler de evlerine alsınlar diyeymiş onca hazırlık...

Gidip gördüyseniz bilirsiniz, çocuk evlerinde hiçbir eksik yoktur, mobilyalarından tutun, giyim kuşamlarına, yiyip içtiklerinden tutun özel ihtiyaçlarına kadar her şey düşünülmüş, en güzel şekilde çocukların hizmetine sunulmuştur. O evlerdeki görevli anneler de özenle seçilmiş, eğitilmiş, son derece şefkatli ve gayretli insanlardır.

Ancak bu imkânların hiçbiri oradaki çocukların gerçek bir aile çatısı altında yaşama özlemini azaltmıyor.

Çocuklar anne babasına, yetimler ise tüm topluma emanettir. Yetimlere kucak açmak, ana babalık etmek lütuf değil, boynumuzun borcudur. Sevgiyle kucaklanmamış, dünyanın türlü tehlikelerinden korunmamış, varlığının kıymeti kendisine hissettirilmemiş her yetimin sorumluluğu ayrı ayrı her birimizin üzerindedir.

Sadece aile bireylerimizi kollayarak ailemizi koruyabileceğimizi zannetmeyelim. Aileyi kurum olarak ayakta tutamadığımız bir toplumda kendi çekirdek ailemizi korumanın da imkânı yok. Sosyal bir fanus oluşturup aileye muhtaç her bir çocuğu şefkatle sarıp sarmalayabilmeyi diliyorum.

HAYIRLI EVLAT

■ Zeynep DEMİR

Üç kuşak aynı evde yaşıyor. Anneanneleri evin bereketi. Anne baba evin direği, çocuklar ise neşesi. Gelen giden eksik olmaz evlerinden. Her bayram el öpmeye gelenlerle dolup taşar salon. Halalar teyzeler, amcalar dayılar... Sofraya kimse yalnız oturmaz bu evde. Çok şükür aile bağları kuvvetlidir.

Dedeleri rahmetli olunca zar zor ikna etmişlerdi anneanneyi. Toprağımdan nasıl koparım, diye gözyaşlarına gark olmuştu kadıncağız. Ama bir başına köy yerinde de kalamazdı ki... İstanbul nere, Erzurum nere... Ha deyince gidemezsin, on sekiz saatlik yol. Bunun karı var, kışı var. Hasta olsa kim bir çorba kaynatacak, sarıp sarmalayıp hastane yollarına düşecek. Selim ile eşi Nazife, küçük kızlarını babaannede bırakıp gittiler cenazeye. Babalarını köyün mezarlığına sırladılar. Nazife çok severdi babasını. Hele bir de oğlan torun verince kucağına, babası beşibiryerde taktıydı kızına. Dört kardeşlerdi Nazifeler. Ahmet en büyüğü, peşine iki kız sonra tekne kazıntısı bir oğlan daha, Halil. Halil Almanya'da işçi. Cenazeye yetişemedi, ha deyince uçak

bileti bulmak kolay değil. İstanbul'a anamı görmeye gelirim, dedi telefonda ablasına. Nazife ve eşi Selim birkaç hafta eğleştiler köyde. Selim adı sanı gibi halim selim biri. Kıdemli damat. O da pek severdi kayınpederini. Taziyeye gelen giden oldu. Çay içip eski günleri yâd ettiler. Babalarının ruhuna Fatihalar gönderdiler. Nazife'yle eşi önce evi barkı topladı. Ahmet her işe önyak oldu. Kapı pencere onarıldı. Yaza kadar gelen giden olmaz. Karda kışta çatı akmasın, eve börtü böcek dadanmasın diye bir temiz elden geçirdiler. Köyün aşağısında bir bağ vardı, babasının el emeği göz nuru. Hayvancılığı bırakalı çok olmuştu Kemal Bey ama yine de bir inekleri vardı sabah taze sütünü içtikleri.

Köydeki malı mülkü fukaraya dağıttılar. Evi barkı kapatmadılar, ne de olsa yazdan yaza gidilir, dağ havası alınır, dediler. Abdilerin küçük oğluna bağı bıraktılar. Yeni evlenmişti, hanımı da gebeydi. "Bebek bereketiyle geldi." diye sevincinden yerinde duramamıştı Hasan. Karısı da Nazife'nin elini öpmeye yeltenmişti. Olur mu öyle şey demişti kadın. Babamızın hayrına üründen fakir

fukaranın da hakkını ayırın, başka da bir şey istemeyiz. Çoban İbrahim'e bir inek düştü Kemal Bey'in terekesinden. Ömrü boyunca köylülerin malını güden çobanın ilk defa bir ineği oluyordu şimdi, nasıl sevinmiş, nasıl da mutlu olmuştu.

İşleri hâle yola koyunca annelerini de alıp şehre döndüler. Ahmet genç yaşta eşini kaybetmişti, bir daha da evlenmemişti, yalnız yaşıyordu. Annesini yanına almak istedi ama Nazife bırakmadı. Nazife ilk iş büyük kızın odasını annesi için elden geçirdi. Kızı bir yıl önce gelin olmuş, odası boş kalmıştı. Oğlu zaten şehir dışında okuyordu, küçük kızı da anneannenin hemen yanındaki odada kalacaktı. Çok şükür evleri genişti ama daha önemlisi gönlü genişti bu insanların. İki kişi çıkmışlardı yola. Sonra oğulları hemen peşine kızları dünyaya gelmişti. Yıllar sonra küçük kızları da katıldı aralarına, derken beş kişilik koca bir aile oluverdiler. Şimdi de anneciği yanlarındaydı işte. Hem ona can yoldaşı olurdu. Yakında Nazife de torun sahibi olacaktı, günden güne şenlenecekti ev. O vakit dört kuşak aynı sofraya

oturacaklardı. O günlerin hayali bile mutluluk veriyordu.

Günler haftalara eklendi, aylar bir bir geçip gitti. İhtiyar kadın zar zor alışmıştı şehir hayatına. Çarşı pazardaki meyve sebze yi beğenmiyor; trafikten, gürültüden illallah getiriyordu. Arada parka çıkıyor, kösedeki kavağı köyün girişine benzetiyor, pikniğe filan gittiklerinde dağlara, ovalara içli içli bakıyordu. Nazife üzülmüyordu annesinin hâline. Onu anlamaya çalışıyordu. Kolay mıydı bu yaşından sonra köklerini koparıp şehre göçmek. Ev halkını sıkı sıkı tembihliyor, ihtiyar kadının suyuna gitmelerini öğütüyordu. Küçük kızları anlam veremiyordu bu işe. Evleri ne güzel site içindeydi, her yer tertemiz pırıl pırıldı. Köydeki gibi iş güç yoktu. Ne örümcekler, ne karıncalar... Akrep bile görmüştü evvelki yaz köy evinin bahçesinde, ne çok korkmuştu. Hem burada sabah akşam sıcak su akardı musluktan, öyle yıkanmak için saatlerce suyun ısınmasını beklemezdi kimse. İnsan doğup büyüdüğü yeri kolay kolay unutamaz, diyordu annesi. Ama bura daha güzel, diyordu küçük. Gönül nereyi severse orası güzeldir, diye noktayı koyuyordu Nazife. Yine de güzeldi anneanne dizinde masallar dinlemek, onun o sabun kokan entarisine yüzünü gömüp akşam salonda kestirmek.

Annesi sık sık ablasına gidiyordu. O da anneannesiy le evde vakit geçiriyordu.

Hamileydi ablası. Yakında teyze olacaktı. Yine doktora gitmişlerdi. Bu defa çok heyecanlıydı küçük. Bebeğin cinsiyetini öğreneceklermiş. Akşama annesiyle ablası çıkıp geldiler. Küçük, ablasının eteklerine yapıştı. Kız, değil

mi, lütfen kız de. Ablası cevap vermedi, babam da gelsin, ancak o zaman öğrenirsin küçük hanım. Ailece akşam yemeğine oturuldu. Damat bey nöbetteymiş, ablası bugün onlarda kalacakmış, pek sevindi bu habere küçük.

Yemekler yendi, çaylar içildi, sıra mutlu habere geldi. Aileye kız bebek geliyor. Selim, kızını alnından öptü, küçük kendine arkadaş geliyor diye havalara uçtu. Sıra anneannedeydi. Bir hayır duasını almayı beklediler. Erkek olaydı iyiydi ya, buna da şükür diyebilirdi. İkinciye artık. Buz gibi bir hava esir aldı evi. Ablası neredeyse ağlayacaktı. Nazife kızının elini tuttu, sıkı sıkı tuttu. Selim, hay Allah tatlı almıştım gelirken, hanım koy da ağzımız tatlısın, diyerek ortamı yumuşatmaya çalıştı.

İhtiyar kadın seccadesini alıp odasına geçti, Selim, Nazife ve iki kızı baş başa kaldı. Küçük, olanlara anlam verememişti. Ben doğunca da kızım diye üzüldü mü anneannem, diyebilirdi sadece. Olur mu öyle şey, dedi Nazife. Anneannen hepimizi çok sever. Ama ablamın bebeği oğlan değil diye sevinmedi bak. Büyük kız da fena içerlemişti. Bırak anne Allah aşkına, anneannemin yaptığı da iş mi, hangi devirde yaşıyoruz, diye sitem etti.

Nazife evlatlarını başına topladı. İster misiniz, dedi, size köydeki çocukluğumdan bir anımı anlatayım. Dinleyin bir, ondan sonra yargılayın anneannenizi. Ben henüz on bir on iki yaşlarındaydım. Bizim bağın suyunu kesmişler. Babam da ağabeyimle birlikte kanalı tekrar açmış. Onlar kestikçe bizimkiler yüksünmemiş, suyunu bağa vermiş. Karşı taraf iyice öfkelenmiş buna, kahvede dedenin üstüne yürümüşler.

Dedeniz bir evin bir oğlu, sırtını kime dayasın. Gücsüz bulmuşlar onu. Korkutmak istemişler. Ama dedeniz oralı olmamış. O gece evimize baskın verdiler. Şimdiki gibi telefon yok, ha deyince jandarmayı arayamazsın. Babam beylik tabancasına dayandı, ağabeyim av tüfeğini geçirdi omzuna. Karşı tarafı görseniz, yedi sülale çevirmişler evi. Hasan dayınız da sapanını almış o küçük aklıyla. Biz kadınlar korkudan titriyoruz. İşte o zaman anladım anneanneniz teyzenizi doğurduğunda ebe, kız deyince yüzünü neden buruşturmuştu. Köy yerinde erkek sadece evlat demek değildi ki bir kadın için. Annemiz kız doğurduğu için neden üzülmüştü, işte o baskında anladım bunu.

Bereket versin muhtar sezmiş akşamdan karşı tarafın rahat durmayacağını, erkenden jandarmaya haber uçurmuş, onlar davranmadan jandarma geldi. Komutan fena kızdı, bu köyde kimse sahipsiz değil, deyip kükredi. Gözlerimde yaş, nasıl kapandım komutanın ayaklarına. Birkaç hafta asker gezinip durdu köyde. Ne olur ne olmaz diye. Karşı taraf da baktı ki bu işin başka oluru yok, muhtarın evinde görüşmeye çağırdı. Dedeniz, Allah'ın suyu demiş, bizim bağa da yeter sizin bağa da. Önce su bizim tarladan çıkıyor, o hâlde bizimidir, diye inat etmiş karşısındaki adam ama asker de oradaymış, çekinmiş hâliyle, sonuçta iş

tatlıya bağlanmış. Tabii gel sen bize sor. Günler nasıl geçti, her gece nasıl nöbetleşe uyuduk. Kaç gece kâbuslarla nasıl feryat figan uyandık. Şimdi çok şükür jandarması, polisi, askeri göz açtırmıyor zalime. Fakat anneanneniz bütün o korkuları yaşadı. Belki de istediği, görenlerin yüreğine korku salan, zalime fırsat vermeyen yağız oğlanlar getirmekten dünyaya. Evini ocağını böyle koruyabileceğine inanıyordu.

Küçüğün gözleri yaşardı. Boynuna sarıldı annesinin, sandı ki o on iki yaşındaki çocuğa sarılıyordu. Abla da sakinleşmişti. Baba söze karıştı bu defa. İnsanlar neler yaşamış, ne zalimlikler görmüş. Bizim köyde de yaşanmış benzer hikâyeler. Rabbim evladın hayırlısını versin, kız olsun erkek olsun ne fark eder. Sağlıklı olsun da. Vatana millete hayırlı, anne babaya vefalı evlat olsun da... Sizin gibi, dedi büyük kızları. İnşallah ben de sizler gibi yetiştirebilirim çocuğumu.

Anneanne namazını bitirmişti, salona döndü, az önce söylediklerinden mahcup elinde sıkı sıkıya tuttuğu patiği torununa uzattı. Sen bana bakma kızım, dedi. Daha gözüm görür, elim tutarken sevgili yavrun için örmüştüm bu patikleri. Senin gibi yüzü de huyu da güzel bir kızın olacak, bundan hayırlı haber mi olur. Torunu anneannesine sıkıca sarıldı. Her şey tatlıya bağlanmıştı. Yine kalabalık ve mutlu bir aileydiler şimdi.

AFFETMEYİ BİLEN ÇOCUKLAR YETİŞTİRMEK

■ Seher COŞKUN

Psikolojik Danışman

nsan hata yapan, yaptığı hatanın farkına varan, farkına vardığı hatasından dolayı pişmanlık duyan ve bu pişmanlıkla yaşamak zor olduğu için de bağışlanmaya muhtaç olan bir canlıdır.

İnsanoğlunun muhtaç olduğu affedilme kavramını Robert Enright şu şekilde tanımlar: “Affetme haksız yere bize zarar veren kişiye karşı kızgınlık, olumsuz yargı ve ilgisizlikten vazgeçme iradesidir.” Yani affetme, yapılan bir kötülük/hata sonucunda öfke, hırs, intikam gibi olumsuz duygu, düşünce ve davranışları azaltıp bunların yerine sevgiyi çoğaltma kabiliyetidir. İnsan geçmişte yaşadıklarını değiştirme kudretine sahip bir canlı değildir fakat hikâyesini kendine anlatış şeklini değiştirerek affetmeyi kendi için kolaylaştırabilir.

İnsan affetmeyi de af dilemeyi de ailede öğrenir. Çünkü aile toplumun temel yapı taşı olduğu gibi insanın da temel yapı taşıdır. Çocukluğunda tecrübe ettikleri ile kendine bir temel oluşturan insan, hayatı boyunca o temelin üzerine bir bina inşa eder. Binanın sağlamlığının ve işlevselliğinin atılan temel ile orantılı olduğu hepimizce malumdur. Dolayısı ile affetme de dâhil olmak üzere insanı insan yapan tüm özellikler, değerler ve erdemler büyüdüğümüz aile ortamında kazanılır.

Kötülükler karşısında sevgiyi çoğaltma kabiliyeti olarak da tanımlanan affetmenin temelinde yer alan kavramlardan bir tanesinin sevgi olduğu anlaşılmaktadır. Sevmeyi bilmeyen insan

affetmeyi de bilmez. İnsanın sevmeyi öğrendiği ilk yer ise ailesidir. *Köpek Gibi Büyütülmüş Çocuk* kitabında, çocukluğunda anne babası tarafından sevilmeyen ve türlü travmalara maruz kalan bir kız çocuğu için yazılmış olan “Hayatı boyunca sevgi dilini asla aksansız konuşamayacak.” cümlesi ailenin bir çocuğun hayatında nasıl kritik bir yeri olduğunun altını sarsıcı bir şekilde çizer. Bir çocuk, ailesi tarafından sevilmemiş ve sevildiğini hissetmemiş ise sonradan bunu öğrenmesi de çok zor olur.

Affedebilmek için insanın ihtiyacı olan tek şey sevgi değildir elbette. Sevmeyi bilmek kadar empati kurmak, duyarlı, merhametli, şefkatli ve hoşgörülü, öz saygı sahibi olmak ve yılmazlık (yaşanan problemlerden sonra kendini toparlama gücü) da gerekir. Ve bunların temeli de tıpkı sevgi gibi ailede atılır.

İnsanın başkalarını bağışlayabilmesi için önce kendini affetmeyi bilmesi, kendini affedebilmesi için önce affedilmeyi tecrübe etmesi yani affedildiğini hissetmesi gerekir. Allah Teâlâ belki de bu yüzden Kur'an-ı Kerim'de defalarca affedici olduğunu ve affetmeyi sevdiğini kullarına hatırlatır. Çünkü affedilmek insana değişme isteği, kendini toparlama gücü, hem kendine hem de başkalarına karşı acımasız olmama meziyeti kazandırır. Tahmin edin insanın dünyada affedilmeyi tecrübe ettiği ilk yer neresidir? Evet, ailesi.

Peki, affetmeyi bilen çocuk nasıl bir ailede yetişir?

• Güven ve sevgi bağının olduğu ailelerde...

Güney Afrika'da affediciliği kolaylaştırmak için uygulanan bir ritüelde insanlar her gün bir defa ekmeği beraber bölerlermiş. Çünkü birisi ile bir anı paylaşmak, göz göze gelmek ve ona vakit ayırmak o kişiyle bağ kurmaya ve onu kolay kolay gözden çıkarmamaya yardımcı olur. İnsanlar beraber zaman geçirerek duygusal ve fiziksel olarak birbirlerine temas etmenin, iletişim kurmanın ve aynı atmosferi paylaşmanın tadına varırlar. Fakat günümüzde evlerin içine bakıldığında bu özel detaylardan mahrum olduğu görülür. Bırakın bir sofranın etrafında beraber en az bir öğün yemek yemeyi; günlerce aynı evin içinde birbirlerini görmeden, fark etmeden yaşayan onlarca aile vardır. Farklı odalarda geçirilen zamanlar, aile üyelerini ne yazık ki sadece fiziksel olarak değil duygusal olarak da birbirlerinden uzaklaştırır. Bu uzaklaşma, ihtiyacımız olan güven ve sevgi bağının önündeki en büyük engellerden biridir. Bu sebeple evin içini gözden geçirmek ve güven/sevgi bağının oluşup gelişebilmesine fırsat tanınıp tanınmadığına dikkat etmek gerekir.

● Affedilmenin tecrübe edildiği ailelerde...

Çocuklara istenildiği kadar doğrunun ne olduğu, uygun davranışın nasıl olması gerektiği anlatılsın çocuklar yapılması gerekeni söyleyenleri değil, yapılması gerekeni yapanları ilham alırlar. Dolayısıyla anne babası tarafından affedilmenin tadına varamamış, sürekli cezalandırılmış, sözlerine kulak verilmemiş, kabul görmemiş bir çocuğun affetmeyi öğrenmesi de zordur. Çocuk, evin içinde affedilmeyi koşulsuz bir şekilde tecrübe etmelidir. Ne yazık ki anne babalar çocuklarını affetmek için koşullar öne sürer (Bir daha yapmazsan seni affederim; Bir daha ile görüşmezsen seni affederim vb.) ve o koşullar sağlanmadan da çocuklarını affetmezler. Fakat gözden kaçırılan nokta şudur ki bu tarz koşullu affedişler çocukları tatmin etmez. Sevildiği ve değer gördüğü için değil de istenen koşulu sağlayabildiği için affedildiği mesajını alan bir çocuğun benzer davranışı tekrarlama ihtimali daha yüksek olur. Bu sebeple evin içinde affetmek öncelenmeli ve herhangi bir koşula bağlanmamalıdır. Koşulsuz şartsız bir bağışlama çocuğa "Sen hatalarından ve günahlarından daha fazlasısın ve benim için değerlisin" demektir. Bu değere mazhar olan çocuk buna layık olmak için çabalar ve verilen bu değer çocuğa değişim gücü verir. Aynı hatanın gerçekleşmemesi için alınması gereken bir önlem ve çocuğun üzerine düşen bir sorumluluk varsa bunlar affetme eylemi gerçekleştirildikten ve çocuk bu hissi tattıktan sonra gündem edilmeli ve çocukla konuşulmalıdır.

● Gocunmadan özür dileyebilen ailelerde...

Özür dilemek, hata yapan kişinin yaptığı hatayı fark etmesi, sorumluluğu üzerine alması ve pişmanlık yaşaması sonucunda ortaya çıkan bir eylemdir. Aynı zamanda kötülüğe/hataya maruz kalan kişinin karşıdakini affetmesini de kolaylaştırır. Özür dilemeyi bilen çocuk, kendisinden özür dileyen ve özür dilemek istediğinde bunun için kendisine fırsat tanıyan çocuktur. Bu sebeple anne babaların yeri geldiğinde çocuklarından özür dilemeyi otoritelerini sarsacak bir durum olarak algılamamaları ve çocukları onlardan özür dilemeye kalktığında "Yaptın artık bu hatayı, bu saatten sonra özür dilemenin bir kıymeti yok!"

gibi ifadelerle onu hatasının sorumluluğunu üzerine almaktan ve pişmanlık duygusunu yaşamaktan mahrum etmemeleri önemlidir.

● Suçluluk ve utanç hissettirilmeyen ailelerde...

Ne yazık ki toplumumuzda çocuk bir hata yaptığında kendini ne kadar suçlu hissederse ve ne kadar utanırsa o davranışı tekrar etme ihtimali o kadar düşük olur gibi bir yanlış anlaşılma mevcuttur. Fakat suçluluk ve utanç duygularının çocuklar üzerinde yıkıcı etkisi fazladır. Çocuklar onlara ağır gelen bu duygularla baş etmeye çalışırken bir yandan da yaptıkları hatanın farkına varıp ondan ders çıkaramazlar ve olumlu yönlerini geliştirmek için harcayacak enerji bulamazlar. Bu sebeple aile içerisinde çocuklar üzerinde yıkıcı etkisi olan utanç ve suçluluk duygularının değil empati, sorumluluk alma, pişmanlık yaşama gibi duygu ve becerilerin geliştirilmesi gerekmektedir.

● Duyguları ifade etme fırsatı tanınan ailelerde...

Çocuklara duygularını ifade etme imkânı tanımak iki farklı açıdan ele alınması gereken bir konudur. Birincisi; çocuklar bir hata yaptıklarında yaşadıkları pişmanlık ve suçluluk duygusunu birileri ile paylaşmaya ihtiyaç duyarlar. Çünkü çocuğun hatasının sorumluluğunu üzerine alıp af dileme evresine ulaşabilmesi için öncelikle bu ağır duyguların yükünden kurtulmaya ihtiyacı vardır. Bu sebeple çocuğa bir hata işlediğinde kendini ve pişmanlık, suçluluk gibi duygularını ifade etme şansı tanınmalıdır. İkincisi; çocuklar kendilerine karşı bir hata işlendiğinde ve kalpleri kırıldığında yaşadıkları öfke, kırgınlık gibi duyguları muhatapları ile paylaşmaya ihtiyaç duyarlar. Fakat ne yazık ki bazı ailelerde çocuğun anne babasına karşı öfkesini ve kırgınlığını dile getirmesi saygısızlık olarak adlandırıldığı için çocuklara bunları ifade etme imkânı tanınmaz ve duygularını bastırmaları beklenir. Fakat kendini ifade etmesi için fırsat tanınmayan çocuk bu yüklerle yaşamaya devam ettiği için kalbinde affetmeye de af dilemeye de gerekli olan alanı açamaz. Bu nedenle duyguların yaşanmasının kaçınılmaz olduğu kabul edilmeli, çocuğa duygularını bastırması için baskı yapmak yerine onları uygun bir şekilde nasıl ifade edeceği öğretilmelidir.

● **Çocuklarının yerine affeden anne babaların olmadığı ailelerde...**

Anne babaların yaptığı hatalardan biri çocukları yerine affetmek ya da çocuklarını affetmeye zorlamaktır. Ebeveynler bu şekilde davranarak çocuklarına bu erdemi örnekleyerek öğretebileceklerini zannederler. Örneğin eve gelen misafirin, çocuk için önemli olan eşyalardan birine zarar verdiğini varsayalım. Misafirin kültürümüzdeki yeri ve ona atfedilen değer anne babaları böyle bir durumda misafire mahcup olmamak için araya girmeye iter. Ya yaptığı hatadan dolayı özür dilemeye kalkan misafire özne gerek olmadığı söylenir ya özür dilendikten sonra çocuğa "büyük bir istekle" o özrü kabul etmesi için baskı yapılır ya da çocuğa fırsat dahi tanınmadan "Hiç önemli değil, olur böyle şeyler." denilerek özür ebeveynler tarafından kabul edilir. Anne babalar böylece affetmenin güzel bir erdem olduğunu çocuklarına öğretebildiklerini zannederler fakat kendi adına karar verilen, bir birey olarak kabul edildiğini hissetmeyen çocuk bu erdemi öğrenmek bir yana, öfke duygusuna kapılabilir ya da kendine olan saygısı zedelenebilir.

● **Babaların da affedici olduğu ailelerde...**

Ergenlerde algılanan ebeveyn affediciliği ile ilgili yapılan bir araştırmada (Makbule Cevher Fincan, *Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Affediciliği ile Umut ve İyimserlik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Yüksek Lisans Tezi, 2019) gençlerin, annelerini babalarından daha affedici algıladıkları tespit edilmiştir. Çünkü evin içinde baba kuralcı, otoriter, disiplinli olan kişidir ve ne yazık ki affedicilik disiplinli olmak ile bağdaştırılmaz. Bu sebeple

İnsan affetmeyi de af dilemeyi de ailede öğrenir. Çünkü aile toplumun temel yapı taşı olduğu gibi insanın da temel yapı taşıdır. Çocukluğunda tecrübe ettikleri ile kendine bir temel oluşturan insan, hayatı boyunca o temelin üzerine bir bina inşa eder.

babalar kuralsız, her şeyi görmezden gelen kişi olmamak için ve otoriteleri sarsılmasın diye sert durmak zorunda olduklarını düşünürler. Bu yanlış yorumlamalar babaların çocuklarına karşı katı olmasına sebep olur ve ihtiyaç duyduğu zaman babasına sığınamayan, kendini affettirmek için denediği her kapı yüzüne kapatılan çocuklar, baba sevgi ve ilgisinden mahrum kalırlar. Bu da babalar ile çocuklar arasında zamanla kapatılması daha da zorlaşan mesafelerin oluşmasına sebep olur. Bir diğer risk de böyle bir evde büyüyen erkek çocuğunun bağışlayanın ona yakışmayan ve onun otoritesini zedeleyecek bir şeymiş gibi algılamasıdır. Unutulmamalıdır ki affetmeyi bilen çocuk anneler kadar babaların da evlatlarına kucak açmayı bildiği ailelerde yetişir.

ÇOK GEÇ OLMADAN...

■ Muhammed Kâmil YAYKAN

Küresel ısınma, iklim değişikliği, iklim krizi, eriyen buzullar, yok olan türler, sera etkisi, yer altı sularının çekilmesi... Liste uzar gider. Her geçen gün gitgide artarak duyduğumuz, okuduğumuz, izlediğimiz tanımlar, kelimeler, görüntüler, haberler... Yıllardır uyarıldığımız, tedbir alınmazsa yıkıcı etkilerinden çok sert bir şekilde etkileneceğimiz bir felaket. Küresel çapta bir afet...

Mutlu, huzurlu evimizde oturuyoruz. Az sonra kapıyı çalacak misafir hiç de hoş gelmeyecek, onu da biliyoruz. Ama nedense ve neredeyse hiç hazırlığımız yok. Görmezden gelmek bizi nereye kadar

koruyabilecek, onu da bilmiyoruz. Kararsızlık içinde beklerken biz, misafir yaklaştı; yaz ile kışın dengesi çoktan şaştı. Neredeyse elini kapı tokmağına uzattı; yağmurlar ya kesildi ya da her yeri sel kapladı. Birazdan çalacak zil, asla geri dönüşü olmayan bir alarm olacak.

Çok geç olmadan harekete geçmemiz lazım. Hâlâ

fırsatımız varken bu gidişatı değiştirebiliriz. Hem de büyük atılımlara, kolektif çalışmalara, şirketler veya devletler aracılığıyla organize edilmiş kampanyalara bile ihtiyaç duymadan. Bugün, şimdi kendimizden yola çıkarak. Küçük değişikliklerle büyük farklar yaratmak hepimizin elinde.

BİR ŞEY YAP!

- Harekete hemen geçmeliyiz. Şimdi, şu anda. Bunun için de ilk yapılması gereken şey karbon ayak izini azaltmak. “O nedir?” diye soranlara kısa bir özet geçelim. Karbon ayak izi, bir insanın doğrudan veya dolaylı olarak atmosfere saldığı sera gazı miktarıdır. Her geçen gün büyüyen karbon ayak izini azaltmak ise sanıldığından çok daha basit.
- Şu basit değişiklikler karbon ayak izinizi önemli ölçüde küçültüyor. Hadi başlayalım. Tabii ki geri dönüşüm. Yani kaynağında ayrıştırma. Evde, okulda, işte hemen her yerde çöp üretiyoruz. Bunları ayrıştırmak; kâğıdı, plastiği, organığı ayrı ayrı biriktirmek bir birey olarak yapabileceğimiz en basit ve en etkili yöntem.
- Hepimizin aklına kazınan o büyük cümle ile devam edelim yapabileceklerimize: “Bir market poşeti, tam 1000 yıl sonra çözünüyor.” Yapabileceğimiz bir başka küçük ama etkili yöntem gereksiz poşet kullanımından kaçınmak olmalı. Bez çanta gibi tekrar tekrar kullanılabilen ve basit bir işlemle temizlenebilen taşıma aparatlarını kullanmak, her defasında marketten poşet almanın önüne geçecek.
- Yağı mutfak lavabosuna sakın dökme. Hatta yağın ziyan etme. Kullanılmış yağı küçük bir şişeye veya kavanoza alarak ortak toplama alanlarında atık yağ çöplerine atabilirsin. Bu, hem su kirliliğinin önüne geçecek hem de geri dönüştürülen yağın akaryakıt, kimya veya kozmetik sektöründe tekrar kullanılmasına yardımcı olacak.
- Araba kullanırken de karbon ayak izini küçültmek mümkün. Çok basit ve güvenli bir yöntemle hem de. Takip mesafesini koruyarak. Uygun mesafede takip, hem gaza veya frene aniden basmanın önüne geçerek yakıt sarfiyatını azaltacak hem de kaza riskinizi minimize ederek güvenliğinizi arttıracak.
- Kısa mesafelere yürüyerek veya bisikletle gitmek; tasarruflu, led ampuller kullanmak; izlemediğimiz zaman televizyonun, kullanmadığımız zaman su ısıtıcısının fişini prizden ayırmak; mümkünse yakın ve yerel üreticilerden doğrudan alışveriş yapmak gibi basit bir iki değişiklik bile hem sizi hem de dünyamızı pek çok yönden rahatlatacak.

“BEN SADECE BİR KİŞİYİM” DEME!

- Harekete geçmek için zilin çalmasına gerek yok. Yaklaşmakta olanı durdurmak hepimizin elinde.” Ben sadece bir kişiyim, benim yaptıklarımın ne önemi olacak.” deme. Market alışverişinde gereksiz olduğu için almadığın bir poşeti düşün sadece. Sonra da senin gibi düşünen milyonlarcasının olduğunu hatırla. Sen sadece bir kişinin kabul. Ama senin gibi milyonlarcası da var. Unutma!

DAHA FAZLASINI MERAK EDENLERE ÖNERİLER

- Her geçen gün önem kazanan ve çeşitlenen atık yönetimi ile ilgili hazırlanan ve TRT Belgesel ekranlarında yayımlanan “Sıfır Atık” belgeseli.

RÜVEYDA ALMAZ İLE KORUYUCU AİLE ÜZERİNE...

■ Mahir KILINÇ

Rüveyda Almaz, 1977 yılında Sakarya'da doğdu. İlkokul öğrenimini Ali Dilmen İlkokulunda, orta ve lise tahsilini Adapazarı İmam Hatip Lisesinde Yükseköğrenimini Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde tamamladı. Adapazarı Yunus Emre Yatılı Kız Kur'an Kursunda Kur'an kursu öğreticiliğine devam eden Rüveyda Almaz, evli ve 4 çocuk annesidir.

İslam dini açısından her çocuk sadece anne babasına değil aynı zamanda toplumun uhdesinde tevdi edilmiş birer emanettir. Anne babasını kaybetmiş yahut onların ilgi ve sevgisinden mahrum kalmış çocuklar için toplumsal sorumluluklarımız nelerdir?

Bizlere bedensel ve zihinsel sıhhat veren, bizleri maddi rızıklarla donatan ve manevi hislerimizle birlikte yaratan Rabbimize hamdolsun. İnsanlığa rehber olarak gönderilen, örnek hayatı ile insanoğlunun kıymetini bildiren Efendimize (s.a.s.) selam olsun.

İslam dini; insanın, doğumu ile dünyaya açılan kapıdan Müslüman fıtratı ile çıktığı yolculukta kimliğini, aklını, malını, haklarını, sahip olduğu ve olacağı tüm değerlerini koruyacak bir inanç sistemidir. Bu anlamda Rabbimiz hem insanı hem de insana hizmeti için yarattığı her bir canlıyı akliselim olan biz insanoğluna emanet etmiş ve dünya hayatımızın yolcuğunda bizlere tüm canlıların haklarını koruma ve gözetme hususunda sorumluluklar yüklemiştir. Tüm canlıların hatta cansız her eşyanın kıymetini bilmek ve insan onurunu koruyan bir yaklaşım sergilemekle bizleri sorumlu tutmuştur. Bu anlamda, geleceğe miras olarak bırakılan evlatlarımız, sorumluluk alanımızın ilk sırasında yer alır. Toplumun çekirdeği olan aile konusunda yüce Rabbimiz, bizlere nimeti ve aynı zamanda emaneti olan evlatlarımızı gözetme hususunda Kur'an-ı Kerim'de

yer vermiştir. Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.s.) sünneti de yine bu anlamda bizlere örneklik teşkil etmiştir.

İslam toplumunda, biyolojik olarak sahip olduğumuz evlatlarımızı ahlaki değerler bakımından yetiştirme sorumluluğumuz vardır. Bununla birlikte ailesiz kalan çocuklarımızı da toplum olarak sahiplenerek onların güvenle hayata bağlanmalarını sağlayacak imkânlar oluşturmakla sorumlu olduğumuzu düşünüyorum. Nitekim Peygamber Efendimiz (s.a.s.) bir hadis-i şerifte şöyle buyurmaktadır:

“Ben her mümine kendi nefsinden daha ileriyim, daha yakınım. Bir kimse ölürken mal bırakırsa o mal kendi yakınlarına aittir. Fakat borç veya yetimler bırakırsa o borç bana aittir, yetimlere bakmak da benim vazifemdir.” (Müslim, Cuma, 43)

Bugün devlet eliyle kimsesiz ya da bakıma muhtaç çocuklar için çeşitli faaliyetler yürütülüyor. Tabii bir de işin bireysel boyutu var. Bireysel anlamda kimsesiz çocuklar için neler yapılabilir? Bu yönde istekli kimseler nereden ve nasıl başlamalı, kısaca anlatır mısınız?

Rabbimiz devletimize zeval vermesin, hayırlı çalışmalarını daim olsun.

Hangi şart ve ortamda olursa olsun ister sokakta ister okulda ister evde olsun çocuğun yetişkinlerde şahit olmak istediği ifade, onun yüzünü güldürecek, merhamet ve

sevgi içerikli sözlerimiz hatta fiillerimizdir.

Devlet korumasında olan çocuklarımız için de durum aynıdır. Bu çocuklarımız da her çocuk gibi bir birey tarafından sevilme, ilgi görmek, şefkati ve merhameti hissetmek, endişesiz güvenmek, sorup öğrenmek, takdir edilmek, kendisini bir yere ait hissetmek ister. Sağlıklı bir birey olmanın temelinde bu fitri istekler vardır. Bu istekleri karşılayacak adres şüphesiz huzurlu bir ailedir.

Kendisini kimsesiz ve yalnız hisseden çocuklar için toplum olarak “Biz varız.” diyebiliyor muyuz? Veya bir çocuk daha hayata güvenle tutunsun, yüzünde gülümseme eksik olmasın, yatağına yattığında duyguları yastığını ıslatmasın, sabah uyandığında güven içerisinde güne başlasın diye dertleniyor muyuz? “Çocuklar dünyanın hazinesi, çocuklar yetiştiğinde nefes olacak birer fidan, onları korumak bizim elimizde.” diyebiliyor muyuz?

Çocuklar için fedakâr, gönlü geniş birçok insanımız vardır eminim. Hem Rabbimizin rızasına kavuşmak, hem Peygamber Efendimize (s.a.s.) komşu olmaya aday olmak hem de bir gönüle girmek, o gönülde değer bulmak isteyenlerin içerisinde olabilir miyiz, diye gönlümüzden cevap almalıyız.

Bu yolculuk için öncelikle aile bireyleri ile istişare etmek gerekir. Eşlerin hemfikir olması, varsa çocuklarının da rızasının alınması hatta aile büyüklerini de kararlarından

haberdar etmeleri gerek diye düşünüyorum.

Aileler, bulundukları ilin Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne giderek gerekli içerik ve işlem hakkında bilgi almalılar, sorularına ayrıntıları ile birlikte cevap bulmalılar. Koruyucu aile olmaya karar verdiklerinde gerekli başvuru dilekçesi ile bismillah diyebilirler.

Uzun süredir koruyucu ailelik yapmaktasınız. Bu konuda karar verme sürecinizi, bilhassa gönül dünyanızda sizi bu karara yönlendiren hislerinizi bizimle paylaşır mısınız?

Bu konuda gönül dünyamda kopan fırtınalar; savaşlar ve çocukların hüznü, gözyaşları, içimizi sızlatan görüntüler, şiddet mağduru çocuklar, büyüklerin bencilce ve sorumsuzca davranışları oldu. Hiçbir şeyden haberi olmayan, yetişkinlerin bile taşımakta zorlandığı ağır yükler yüklenen çocuklar. Kötülerle iyileri paralel bir çizgide hayal ettim ve kötülerin çizgisinin önde gittiğine şahit oldum. Bu yüzden acele edip o çizgiye yetişmeliydi iyilik, koşmalıydı aslında çok hızlı bir şekilde ama biz de olmalıydık bu kuldarda. Bu hisler böyle bir karar almamıza vesile oldu. Bu süreçte bazı korkularımız ve endişelerimiz de vardı koruyucu aile olmak isteyen birçok aile gibi.

Emaneti iki kat daha ağırlıkla yüklenmiş olmak, hakkını verememek ya da bilmeden bir zarar verir miyim gibi endişelerle dolu birçok soru geldi aklımıza. Ama

sonrasında düşündüm ki insan aciz hata yapar ama düzeltir. Rabbimden, O'na tevekkül ederek emanetine sahip çıkma hususunda yardım diledim. Ailesi olmayan bir çocuk zaten yalnızlık hissiyle kırılacaktı, bir bayram günü el öpeceği kimseyi bulamadığında, okuldaki bir programda kendini izlemeye gelen olmadığında ve daha birçok yoklukta benim ufak tefek hatalarımdan çok daha fazla kırılacaktı ve telafisi de olmayacaktı.

Akla gelebilecek diğer endişe ve korkular hususunda Allah'tan bize kolaylık sağlayacağından hiç şüphemiz yoktu ve ona teslim olarak çıktık yola. Rabbim hakkıyla emanetine sahip çıkabilmeyi ve bu dünyadan göçerken ardımızda bize duacı evlatlar bırakmayı nasip etsin.

Okurlarımızı bilgilendirmek adına koruyucu aile, gönüllü aile ve evlatlık edinme arasında ne gibi farklar bulunmaktadır? Bunlardan kısaca bahsedebilir misiniz?

Devlet korumasında bulunan bir çocuğun, Aile ve Sosyal Hizmetler tarafından başvurusu kabul edilmiş bir ailenin yanına yerleşmesine "koruyucu aile modeli" deniyor. Devletimiz bu çocuklara maddi destek olmakla beraber, kurum tarafından belirlenmiş koruyucu ailesiyle birlikte çocukları ziyaret ediyor. Ayrıca varsa ailesi ile belirli günlerde kurum gözetiminde görüşme sağlıyor. Tabii her çocuğun ailesi olmayabiliyor, o zaman o çocuk için hayatın tek anlamı sizsiniz.

Evlatlık konusu ise koruyucu ailesi olduğunuz çocuğun, biyolojik evladınız gibi hem nesep yönünden hem de miras hakkı ve hukukuna konu olan bir aile modeli. Evlatlık müessesesi dinen caiz görülmemekle beraber koruyucu aile olmakla ilgili herhangi bir sakınca bulunmuyor. Bu konuyla ilgili DİB Din İşleri Yüksek Kurulunun ayetler ve hadisler çerçevesinde belirlediği/belirttiği hususlar uygulanmalıdır.

Gönüllü aile ise çocukların belirli günlerde birlikte vakit geçirdikleri aile modeli diye biliyorum ancak çok tavsiye de edilmiyor sanırım. Çocuklar için belirli vakitlerde ailenin sıcaklığını hissedip sonra bir süre o güzel ortamdan kopmak, psikolojik olarak çok uygun olmayabilir. Ancak gerekli görülen durumlarda belki bazı çocuklar için faydalanabilecek bir modeldir. Bu konuda yine de uzman kişilerce bilgi almak daha sağlıklı olacaktır.

Koruyucu aile ortamında büyüyen çocuklar en çok nelere ihtiyaç duyar? O çocuğun gönül dünyasına nasıl girilir? Gözlemlerinizden ve tecrübelerinizden faydalanmak isteriz.

Bu konuda farklı birçok tecrübe vardır elbette. Çünkü birçok aile farklı yaş gruplarına koruyucu ailelik yapmakta. Hatta çocuklu aileler veya çocuğu olmayan aileler arasında bile farklı hassasiyetler, tecrübe ve

tavsiyeler vardır. Biz altı aylık bir bebekle başladık bu özel sürece, tabii süt anneliği ile de daha özel bir bağ oluşturmamızda. Her çocuk için en önemli ihtiyaç merhametin, sevginin kucaklaşmanın, naif iletişimin sağlandığı, bir ortamdır elbette. Bilhassa dikkat edilmelidir ki ailesi olduğumuz çocuğu mağdur durumda olan biri gibi değil de insan olarak ve bize Allah'ın bir emaneti olarak görmek gerekir. Bu anlamda Hz. Peygamber'in (s.a.s.) hayatını taklit etmek, Zeyd bin Harise (r.a.) ile ilgili münasebetlerini okumak ve öğrenmek bize doğru olanı yapmamızı öğretecektir. İslam'ın geçmişten günümüze yetime, öksüze, her türlü ihtiyaç sahibine hangi incelikleri sergilediğini bilmek onların

gönül dünyasını kazanmamıza vesile olacaktır. Bu konuda her nahif hareketimiz ve sözümüz yaratılanı Yaradan'dan ötürü incitmemenin ve sevmenin sebebi olacaktır.

Bu iyilik yolculuğunuzda unutamadığınız gönül sazınızı titreten bir anınızı okuyucularımız için paylaşabilir misiniz?

Aslında bu konuda sadece benim değil ailemin gönlünü sızlatan bir anımız var. Altı aylık bir bebek olarak gelen yavrumuz için bir yer yatağı hazırlamıştık, olur ya çekyat ya da yataktan dönüp düşerse diye tedbir amaçlı. Heyecanlıydık, aslında bir yandan da ne yapacağımızı şaşırdık. Yattığı yerden ellerinden tutup kaldırmak istediğimizde ayaklarının üzerine basamayışı hiçbir kalkma belirtisi gösteremeyişi bizi çok hüznlendirmişti. Belli ki daha önce bu işlem hiç yapılmamıştı. Görevli çalışan kardeşlerimiz, bebekler için bunu devamlı yapamazlardı.

Bu, zaruri bir mahrumiyetti bence. Bilhassa bebekler için koruyucu aile olmak, bu gibi sebepler içindir. Biz o gün çok duygulanmıştık çünkü anneler bilirler ki bebekler üç aylıkken yavaş yavaş ayaklarının üzerine basmaya başlarlar. İnşallah elinden tutulup ayağa kaldırmayı bekleyen nice bebeklere, çocuklara el oluruz.

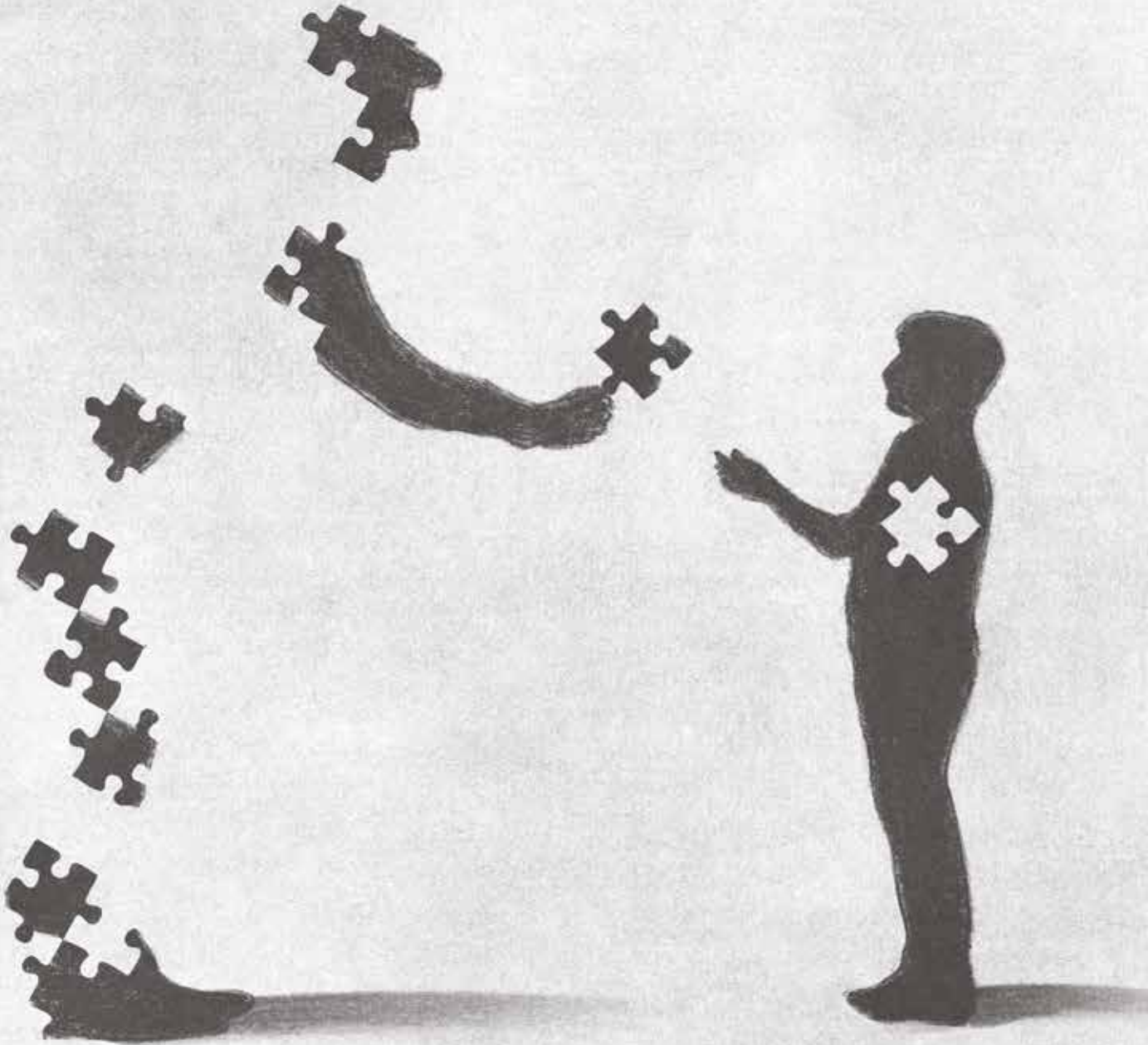
Son olarak kendi yolculuğunuzdan hareketle toplumumuza ve özelde benzer karar verme sürecinde olan ailelerimize neler önerirsiniz?

Benim âcizane tavsiyem, toplumumuzda aile bireyleriyle barışık, ailede huzuru sağlayan, muhabbet ve sağlıklı iletişimle düğümleri çözen, birçok güzelliği çatısının altında barındıran eşlerin, bu çatının altına sığınmayı bekleyen, gönülleri üşüyen, hisleri donan yavruları da o sıcak ailelerinin arasına alsınlar. Bu konuda da herhangi bir problemle karşılaşırım diye de hiç endişe etmesinler. Allah iyilerle, sabredenlerle beraberdir. Nice zorluklar kolaylıkla geliyor. İnşirah suresindeki gibi zor olan kolaylaşıyor, evinizden hiçbir şey eksilmiyor, aksine bereketleniyor. Tabii sadece evli olan aileler değil, bildiğim kadarıyla bekâr olan kardeşlerimiz de koruyucu aile olabiliyor. Bu anlamda belki bir abla ya da bir abi olarak da koruyucu aile olunabilir. Rabbimiz cümlemizi salihlerle beraber olmayı, salihlerden olmayı nasip etsin.

CÖMERTLİK

■ Ali Necip ERDOĞAN

Cömertlik, öncelikle ve bizatihi zengin olana yapışır, kişiyi zenginliğin nesnesi olmaktan çıkararak o zenginliğin vasfı hâlini getirir. Böylelikle onunla malı mülkü arasına mesafe koyar. Zengin olana vermeyi ima eden işte bu mesafedir. Eğer bu mesafe olmasa mal/mülk kişiyi özdeşleştirir ve ondan ayrılmamakta direnir, kişi de bir şey verecek olsa sanki kendisinden bir parça koparıp veriyormuş gibi hisseder. Vermeyi ima eden, üstelik de incelikli ve titizlikle vermeyi ima eden mesafe, kişiye zenginliği vereni de ima ve ihsas eder. Bütün bu mal/

Şu yeryüzünde bir insanı etkileyen en güçlü ve etkili ışık, ucunda cömertlik ateşinin yandığı kandilin ışıdır. Kişi bu güçlü ışığa yönelerek kişisel ahlakını inşa etmeye en temelde bulunan cömertlikle başlarsa varlığını diğerleri üzerinden tanımlamaya ve idrak etmeye de başlar.

mülkü kendisine veren kim ise yine vereceğinden emin olur. Zenginlikle mesafesi açılırken zenginliği verenle mesafesi kısalır. Kendisine bu zenginliği veren adına, zenginliğin kendisine hükmetmesini engelleyecek, böylelikle de zenginliğe hükmeden birine dönüşecektir. Sahip olduğu her şeyi bir gün zaten (bu dünyadan göçerek) kaybedeceğinden, onlara köle olmaktan çıkacak, asıl sahip olanı bilmeye yönelecek, bu da, tıpkı bir vekil gibi O'nun adına (O'nun rızası için) hareket etmesini sağlayacak ve öznelleyecektir.

Kişi; parasına, malına, mülküne iki türlü bakar: İlkinde miyopiktir yani servetinden uzaklaşırsa onu göremez, ayrıntıları kaybeder. Göremediğinde kaybettiği algısına kapılır ve ihtiyaç sahiplerine vermek bir yana, ihtiyaç sahiplerini kendisinden çalmak için hazır bekleyen hırsızlar gibi algılar. İkincisinde de hipermetrobiktir yani servetin içindeyken onu göremez ve onun kıymetini takdir edemez. Bu savurganlığa sebep olur ve servetin hızlıca eriyip tükenmesini sağlar. Kişi miyopik bakışta servetiyle özdeşleşirken hipermetrobik bakışta servetini değersizleştirir. Cömertlik mesafe ayarı yapar.

Cömertliğin zengine yapışarak onun vasfı olması için zengin en az bir kez “verme” hazzını yaşaması gerekir. İhtiyaç sahibi birinin sıkıntısını giderdiğinde yaşadığı duygu, onun tüm düşüncesine ve fiillerine sızır, onun önceki

hâlini yer ile yeksan edip yıkar ve onu yeniden tanımlar. Bu tanımlamaya eşlik eden asıl duygu “acı”dır. Vermek nedeniyle yaşanan acı. Cömert, acı ve hazzı her zaman aynı anda yaşar. İşte bu acı ve hazzın birlikteliği kişi ile malı/mülkü/parası arasına giren ilk ve kesin “mesafe”dir. Kazanırken sarf edilen emeğe, gayrete, çabaya karşılık gelir. O hazza karışan acı olmasa zengin malı mülkü ile arasına mesafe girmesi mümkün olmaz. İhtiyaç sahiplerine yardım etmenin hazzı içindeki acıyı var eden de budur; yani kazanılırken çekilen sıkıntı, hiç emek sarf etmeyen ihtiyaç sahibine verilirken duyulan acıyla aynıdır.

İhtiyaç sahiplerine vermeyi alışkanlık hâline getiren de işte bu, verirken hissedilen “acı”dır. Cömertlik, bu acıya önce arızı olarak tutunur sonra acının alanını daraltarak kendi alanını genişletir. Acıyı bütünüyle yok etmez, ince bir sızı olarak varlığını devam ettirmesine izin verir.

Dünyadaki en cömert kişi olarak nam salmış Hatem-i Tai'nin, gözünden sakındığı bir atı varmış. Öyle güzel bir atmış ki, herkes ona imrenirmiş. Atın namı Rum sultanına kadar ulaşmış ve sultan demiş ki madem o kadar cömert atını bana hediye etsin. İki adamını elçi olarak Hatem-i Tai'ye göndermiş. Elçiler Hatem-i Tai'nin yanına gece yarısı varmışlar. Geldiklerinde müthiş bir fırtına kopmuş, yağmur yağıyor, rüzgâr her şeyi önüne katıp savuruyor... Hatem-i Tai elçilere bir at keserek harika

bir sofrâ hazırlatmış, tatlılar, tuzlular, içecekler... Nihayet yemekler yenildikten sonra Hatem-i Tai, buyurun demiş, sebebi ziyaretiniz nedir? Elçiler, biz Rum sultanın elçileriyiz. Sultanımız sizin dillere destan, her yana nam salmış o güzel atınızı kendisine hediye etmenizi istiyor. Hatem-i Tai fırlayıp ayağa kalkmış ve ah vah diyerek esef etmiş. Elçiler, ne oluyor efendi, nedir bu hâliniz deyince. Hatem-i Tai, dışarıdaki fırtına nedeniyle ağıla gidip hayvan almaya imkân yoktu, ben de yanımda olan tek atı yani sizin sultanınızın istediği atı kesip size ikram ettim, demiş. Gözünden sakındığı atını kaybetmenin verdiği acı ile misafirlerini memnun etmenin ve misafirlerinin istemiş oldukları atı yemiş olmalarıyla yaşadıkları şaşkınlık arasındaki ilişkide açığa çıkan ve sadece Hatem-i Tai'nin içinde olan o ince sızı.

"Nefis, kandilin fitiline, karakter de o kandilin yağına benzer. Bu iki güçten biri diğerine galip gelirse kandilin ışık düzeni bozulur." der Farabi. Ateş, fitil yoluyla enerjisini yanan yağdan alır ve böylelikle yanmaya devam eder, ta ki yağ bitene kadar. Kişinin yapabilme arzusu, eylemleri onun ateşidir, o ateş fitil üzerinde yani nefis üzerinde yanabilir. Nefis (istek ve arzular) olmasa yapabilme, eyleme kudreti mümkün olmayacak. Yapılan şeylerin iyi, doğru ve güzel olması da yanan yağdan yani karakterden kaynaklanacak. İşte zengin kişinin karakterini belirli bir yaşta sonra belirleyen ve

önceki hâlini yer ile yeksan eden "verme" bir fitil gibi kişinin nefisine sarkacak (vermeye devam ettikçe derine inecek) nefsindeki tüm istek ve arzuları kendisi üzerinden yeniden tanımlayacak. "Verme"den dolayı oluşacak haz, kişinin karakterine yapışıp cömertliğe dönüşecek ve kişinin karakterindeki bütün iyi hasletleri etkisi altına alarak her duygu ve düşünceyi kendisi (cömertlik) üzerinden anlamlandıracak. Böylece herkes tarafından görülen ve herkesin ona yöneldiği, ona koştuğu bir ateşe dönüşecektir. Cömertlik, kandilin ışık düzenini hem zenginin hem de ihtiyaç sahiplerinin lehine yeniden düzenleyecektir.

Üstelik de kandilin yağının bitmemesini garanti altına alacaktır.

Cömertlik, kandilin ateşidir ve uzaktan görülebilir. Karanlık bir odaya hapsedilen kişi herhangi bir yerden iğne ucu kadar bir ışık sızdığında onu görür ve oraya yönelir. Çünkü karanlık odadan çıkmak için bu ilk imkândır. Kişi kendi karanlığından çıkmak için diğerlerindeki ışığa yönelir. Diğerlerindeki ışık da türlü türdür, şu yeryüzünde bir insanı etkileyen en güçlü ve etkili ışık, ucunda cömertlik ateşinin yandığı kandilin ışığıdır. Kişi bu güçlü ışığa yönelerek kişisel ahlakını inşa etmeye en temelde

bulunan cömertlikle başlarsa varlığını diğerleri üzerinden tanımlamaya ve idrak etmeye de başlar. Kendini görmeye başlayınca (bu görme sahih, gerçek bir görmedir), kendi varoluşunu tamamlayacak bütün kapılar önünde birer birer açılır. Çünkü kendini, diğerleri üzerinden yansıyan görüntüsünden değil, diğerlerinin onu doğrudan görmesiyle görür. Diğerleri üzerinden yansıyan görüntüsü kibir ve gurura neden olabilecekken onların sıkıntısını gideren/onlara hizmet etmekten çekinmeyen biri olarak doğrudan görülmesi onu en altta var eder, böylelikle kişisel ahlakını inşa etmeye

Cömertlik, öncelikle ve bizatihi zengin olana yapışır, kişiyi zenginliğin nesnesi olmaktan çıkararak o zenginliğin vasfı hâlini getirir. Böylelikle onunla malı mülkü arasına mesafe koyar.

buradan başlar ve bu ahlak zorunlu olarak diğerlerini de tıpkı bir saatin zembereği gibi kurar. Görünüşte en altta olan ve hizmet eden pozisyonunda olan kişi, dünyanın kendisini meşgul ederek işgal etmesinden koruyan kişidir. Herkes ve her şey sanki onun amiriymiş gibidir ancak bir zaman sonra herkes ve her şey onun etrafına çevrelenerek ona ram olur ve onu amir konuma yükseltir. Çünkü o hiçbir olayı kişiselleştirmemiş, hiçbir fiili kendine tehdit olarak görmemiştir. Bilgisi, görgüsü ve emeğiyle cömert davranmıştır, kendinde olan hiçbir şeyi hiç kimseden esirgememiştir. Diğerlerinde zaaf gibi gözükene varsa cömertte güç olarak tezahür eder. Herkes bu güçten bir şeyler alabilmek için, sıkıntılarını çözebilmek için ona yönelirler ve onu sürekli yüceltirler.

Cömert, anlamı sabitlenmiş kelime ve kavramlardan sonuç doğurmayan kısır fiillerden sıyrılır, onları da hükmü altına alarak onlara yeni dinamik anlamlar yükler. Bu tıpkı elindeki malzemelerle farklı yemekler yapabilen ve bu yemekleri hem herkesin tatmasını hem de bu yemekleri herkesin yapabilmesini isteyen maharetli bir aşçı gibidir. Aşçının mahareti, malzemeleri farklı şekillerde ve ölçülü kullanmasıyla ortaya çıkar. Bu, yeni tatlar, lezzetler elde etmek yani anlam katmanları oluşturmaktır. Cömert hem kendini hem de içinde yaşadığı toplumu yeniden var eder ve sürekliliğini sağlar.

MEŞK GELENEĞİNİN SON HALKASI: ALAEDDİN YAVAŞÇA

*Tıp doktoru, klasik Türk müziği sanatçısı, icracı ve bestekâr
Prof. Dr. Alaeddin Yavaşca'yı kıymetli eşi Ayten Yavaşca'ya sorduk...*

Bestekâr ve aynı zamanda bir hekim olan Alaeddin Yavaşca'nın eşi olarak hayatınızdaki yerinden ve öneminden bahseder misiniz?

Yavaşca'nın hayatımdaki yeri çok çok önemli çünkü onunla bizim 61 yıllık bir beraberliğimiz oldu. Kendisiyle tanıştığım zaman 19 yaşındaydım. Bugün diyorum ki "Ben Alaeddin Yavaşca Üniversitesini bitirdim." Neden? Çünkü Alaeddin Yavaşca çok bilgili bir adamdı. Sadece doktor, sadece müzisyen değildi. Sokağa her çıktığımızda bana herhangi bir eserin tarihine dair bilgiler verirdi. Bir gün bir bakmışsınız Ayasofya'nın, bir başka gün de yolda karşılaştığımız herhangi bir yapıtın tarihini anlatırdı. Sanat tarihine yönelik derin bir bilgiye de sahipti. Dolayısıyla ben de onun bilgi dağarcığından çokça istifade ettim. Rahmetli ile yirmi yıl birlikte çalıştık. Onunla birlikte o kadar çok hoca ve müzisyen ile tanıştım ki işte bu da üniversitenin başka bir kazanımıydı benim için. Bu üniversitede müziğin inceliklerini öğrendim ve şiirin kapılarını araladım. Şiir yazmaya Alaeddin Yavaşca Üniversitesi yıllarında başladım. Kısacası dopdolu üniversite yıllarım oldu.

O; çok olgun, anlayışlı biri ve çok iyi bir ești aynı zamanda. Birbirimizin hayatını kolaylaştırdık. Hemşire olduğum için doktorluk mesleğinde ona çok destek verdim. Ben aynı zamanda konservatuvardan

emekliyim. Oradan edinmiş olduğum müzik bilgilerimle de kendisinin müzikle ilgili çalışmalarına destek verdim. Her iki mesleğinde de yanındaydım. Yavaşca, benim hayatımın her alanında ve her an yanımdaydı. O yüzden şimdi çok yalnız kaldığımı hissediyorum.

Bir öğrenim ve öğretim tarzı olan meşk sistemi musikide de varlığını gösteriyor. Alaeddin Yavaşca'nın meşk geleneğimizin önemli halkalarından biri olduğunu biliyoruz. Ona göre meşk ne demektir ve o, meşk icrasını nasıl uygulardı?

Meşkte hocanın önünde diz çökülüp meşk edilecek usul tekrar tekrar vurulur. Önce hoca kendisi vurur, sonra beraber vurulur ve böylece usul iyice yerleşirdi. Daha sonra eserin tek satırı usul vurmak suretiyle ezbere alınıncaya kadar çalışılır ve ikinci satıra geçilmezdi. Hoca talebesine bir tek satırı usul vurarak çalışmasını ve ertesi gün gelmesini söylerdi. Büyük formda bir eserin meşki nerdeyse bir aya yakın sürerdi. Böyle meşke katılmış kişide usul en ufak detayına kadar yerleşir, bastığı perdeler ise kaymamak üzere sağlam hâle gelirdi. Şu usulün şu düm'üne şu hece geliyor, "-düm-te-ke" dediği zaman şu melodiye hitap ediyor, bu böylece satır satır çalışılıp yerleştğinde kusursuz olarak da ezbere alınmış oluyordu. Notaya alınırken aynı hocanın bir devrede meşk ettiği kişi ile başka bir devrede meşk ettiği kişiye değişik ruh hâliyle

okumasından kaynaklanan farklı versiyonlar olsa da bu yolla günümüze binlerce eser gelmiştir.

Meşk için hocanın zamanını harcayacağı, istidadını gördüğü bir öğrencisi olması gerekir. Nikoğos Ağa, meşk edebilmek için bir buçuk sene Dede Efendi'ye gidip gelmiştir. Dede Efendi, Türkçesini kontrol etmek için Baki'den bir gazel okutmuş, meşke ondan sonra başlamıştır. Meşkte eserlerin güftelerine uygun bir ifade tarzına, bestelendikleri makamların hususi özelliklerine, usul ve forma dikkat edilir, belli bir disiplin gözetilir. Derslerin süresi ve gidiş gelişlerin ne kadar süreceği hocaya bağlıdır. Öğrenci belli bir seviyeye gelince hoca, "Benim üzerinde durduğum şeylere dikkat!" deyip öğrencisini bırakır. Çırak usta hâline gelir ve böylece usta-çırak ilişkisi bir zincir hâlinde devam eder.

Tabii ki nota musiki sanatının ayrılmaz bir parçasıdır ve sanatkârın yakın bir yardımcısıdır. Notayı çok iyi bilip eseri çözmek gerekir, fakat eserin hafızada kalması usul gücüne dayandığından eseri sağlam perde basarak ve usul kaçırmadan okumayı sağlaması açısından usta ağızlardan eski tarz meşk etmek benim açımdan hâlâ önemli ve geçerli bir yoldur.

Türk musikisinin günümüze aktarılması bakımından büyük önem taşıyan, o dönemde ev ve konaklarda gerçekleştirilen meşk sistemi

sizce Yavaşıa'nın musikisini hangi yönlerden besledi?

Yavaşıa meşke çok önem verirdi. Meşke gittiği hocalardan feyizler aldığını anlatırdı. Meşk sayesinde kimi hocadan tavır kimi hocadan usul kimi hocadan da ruhu almıştı. Münir Nurettin Selçuk'la Zeki Arif Bey'le de meşk yapmış ancak her birinden farklı meziyetleri kendine katmasını bilmiş bir sanatçıydı.

Meşki kendisinden sonra gelen kimselere de aktarmaya çalışmıştı. Mesela her ayın son pazarı olmak üzere evimizde üç yıl boyunca radyodan ve konservatuvardan 20-25 öğrencisiyle meşk yaptı. Hiç okunmamış eserleri odasından bulup getirip onları öğrencileriyle meşk etti. Hatta bu ekiple Cemal Reşit Rey Salonunda bir konser verdi. Konseri evde nasıl oturuyorlarsa aynı şekilde icra ettiler. Ev ortamını konser salonuna taşıdılar. Sedir üzerinde ev terliklerini de giymek suretiyle konser gerçekleştirdiler. Ancak hocanın bunca önem verdiği meşke öğrencileri sahip çıkmadı ve gereken değeri veremediler.

Piyasalaşımaya teslim olmayarak geleneksel meşk ahlakını ve tavrını sürdürme yönündeki tercihi onun, musikisini nerelerde icra edeceğini belirledi. Buradan yola çıkarak onun bu konudaki dik duruşundan ve musikinin zihnindeki tam karşılığından bahseder misiniz?

Alaeddin Yavaşıa çok bilgili bir adamdı. Sadece doktor, sadece müzisyen değildi. Sokağa her çıktığımızda bana herhangi bir eserin tarihine dair bilgiler verirdi. Bir gün bir bakmışsınız Ayasofya'nın, bir başka gün de yolda karşılaştığımız herhangi bir yapıtın tarihini anlatırdı.

Alaeddin Yavaşıa, 1950'li yıllarda Taksim'de bir muayenehane açıyor ama parası yok. Bankadan da meslek kredisi çekiyor, ayrıca o sıralarda da aletlerini satan birinden taksitle aletleri alıyor. Ciddi bir para sıkıntısı yaşıyor. Tam da o esnada Yavaşıa'nın İstanbul Radyosu'ndan gazinolarda şarkılar söyleyen bir arkadaşı çalıştığı yeri bırakıyor. Aletleri satan kişi de durumu öğrenince Yavaşıa'nın paraya çok sıkışık olduğunu gazino sahibine söylüyor. O kişi de Zeynep Kâmil Hastanesine Yavaşıa ile görüşmeye gidiyor. Başhekimin odasında konuşuyorlar ve daha önceden sahne alan kişiye geceliğine 1500 lira verdiklerini, kendisine ise

3000 lira vereceklerini ve daha sahneye çıkmadan da bir yıllık parasını da peşin vereceklerini söylüyorlar. 1950'li yıllarda bu çok büyük bir para. O kişi, Yavaşıa'ya. "İstersen bu parayı bankaya yatıralım, istersen Şişli'den sana bir apartman alalım." diyor. Bu teklifleri "Ben müziğimi içki mezesi yapmam." diyerek reddediyor ve musikiyi ilahi bir tefekkür aracı olarak gördüğünü ima ediyor.

Hoca, dik duruşundan hiç taviz vermedi. Doktorluğunda da böyleydi. İhtisası kadın doğumdu ve hiçbir zaman kürtaj yapmadı. Hatta kendisine kürtaj isteğinde bulunan ve ciddi paralar teklif edenlere: "Ha seni öldürmüşüm ha onu." diyerek isteklerini reddederdi. Böyle dürüst bir insandı.

Aynı zamanda bir hekim Alaeddin Yavaşıa. Temsilcileri Farabi ve İbn-i Sina olan tıbbın musikiyle birlikteliği ekolünün günümüzdeki temsilci diyebilir miyiz Yavaşıa için?

Tabii ki deriz. Bu söyledikleriniz kaç asır öncesinde hem tıbbı hem de müziği aynı paralelde sürdürmüş kimselerdir. Alaeddin Yavaşıa da o temsilciliğin, geleneğin son halkasıdır. Meşke sahip çıkışıyla, gazinolara çıkmamasıyla, duygusal yönüyle Allah'a olan inancıyla ve özellikle Zeki Arif Bey'den aldığı ilhamla o geleneği sürdürmüştür.

Tıbbın musikiyle birlikteliği çokça sorulan sorulardan

biridir. Bazı doktorlarda çeşitli hobiler var. Kimi ressam, kimi şair oluyor. Meslek olarak tıp da çok yorucu ve onu edinebilmek de çok büyük zahmet gerektiriyor. Tıbbın hem tahsil hem icra hayatı çok yorucu. Doktorlar hastalarla sürekli uğraştığından bu durum onları ruhen çok yoruyor. Yani doktorluk sıkıntılı bir meslek. Dolayısıyla insanın deşarj olmaya da ihtiyacı var. Müzik de ruhun dinlendirilebileceği çok güzel mecra. Yavaşça da ruhunu dinlendirebilmek için şiirler yazıyor ve bunları besteliyor. Sonrasında saf ve güzel duygular taşıyor. Zeki Arif Bey dermiş ki biz bestelemiyoruz, bize yazdırır var. Yani bunun anlamı çok önemli. Yavaşça da ben beste yapmıyorum bana da yazdırıyorlar, derdi.

Son olarak hayatını beraber paylaştığınız ve her zaman destekçisi olduğunuz Alaeddin Yavaşça ile ilgili paylaşmak istediğiniz anılarınız varsa dinlemek isteriz.

Bir gün Diyarbakır ve Urfa'daki hastaneleri denetime gittiler. Bu denetim 15 gün sürdü. Diyarbakır'da ünlü şair Cahit Sıtkı Tarancı'nın müzesini gezerken orada "Bu tatsız akşam saatinde, / Görünmez kanatlarınızla / Cama vurmayın hatıralar. / Sessizliğine doymadığım / O eski saatleri, yeni / Baştan kurmayın hatıralar." dizelerini görüyor ve çok etkileniyor. Artık nasıl bir tesirin altında kaldıysa eve gelir gelmez daha bana sarılmadan "Bana müsaade

eder misin?" diyerek odasına geçti. Ben de onu yalnız bıraktım. Bir müddet sonra odasından ısıklık sesi gelmeye başladı. Bestelerini ısılıkla yapardı. Isıklık sesini duyunca ben beste yaptığını anladım. Besteyi bitirip de yanıma geldi ve öncelikle anlayış gösterdiğim için bana teşekkür

etti. Diyarbakır'dan beri zihninde dolaşan o güfteyi, o şiiri kaybetmeden bestelemiş ve rahatlamıştı. Mesleğine ve yaptığı işe olan saygısı o kadar fazla ki beni bile durdurup işine bakar, evvela ona ağırlık verirdi. Bu da mesleğine duyduğu aşkın ne kadar büyük olduğunu gösteriyordu.

Alaeddin Yavaşça Kimdir?

Prof. Dr. Alaeddin Yavaşça, Kilis Kemaliye İlkokulu ve Kilis Ortaokulunu bitirdikten sonra İstanbul Erkek Lisesini birincilikle tamamlayıp 1945'te mezun oldu. İstanbul Üniversitesine giriş imtihanını kazanarak tıp fakültesine başladı. 1951 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun olan Yavaşça, İstanbul Üniversitesi 1. Kadın Doğum Kliniğinde, Ord. Prof. Dr. Tevfik Remzi Kazancıgil'in yanında Haseki Hastanesinde ihtisasını yaptı ve 1955 yılında Kadın-Doğum Mühassısı oldu. 1985 yılında Başhekim oldu.

Prof. Dr. Alaeddin Yavaşça'nın musiki hayatı 8 yaşındayken Batı musikisi keman dersleri ile başlamıştır. İstanbul'a gittikten sonra, Sadettin Kaynak, Münir Nurettin Selçuk, Dr. Suphi Ezgi, Hüseyin Sadeddin Arel, Zeki Arif Ataerkin, Nuri Halil Poyraz, Refik Fersan, Mesut Cemil, Ekrem Karadeniz, Süleyman Ergüner, Dr. Selahaddin Tanur gibi üstatlardan istifadeler sağlamış, İstanbul Belediye Konservatuarı İleri Türk Müziği Konservatuarı, İstanbul Üniversitesi Korosu gibi kuruluşlarda icra kabiliyetini ve musiki bilgisini geliştirdikten sonra 1950 yılında açılan imtihanı kazanarak İstanbul Radyosunda solist olmuş, zamanla Türkiye Radyolarında ve TRT bünyesinde danışma, denetleme ve repertuar kurullarında önemli görevler almış, 1967'den bu yana solistliği yanında koro yöneticiliği de yapmıştır. İcracılığı yanında 140 civarında beste, semai, şarkı, çocuk şarkıları, çeşitli saz eserleri (peşrev, saz semai, medhal, etüd), dinî sahada da Mevlevi ayini ve ilahi formunda besteleri vardır. Alaeddin Yavaşça, 23 Aralık 2021 tarihinde vefat etmiştir.

KRALLARIN SEYRETTİĞİ ŞEHİR

AMASYA

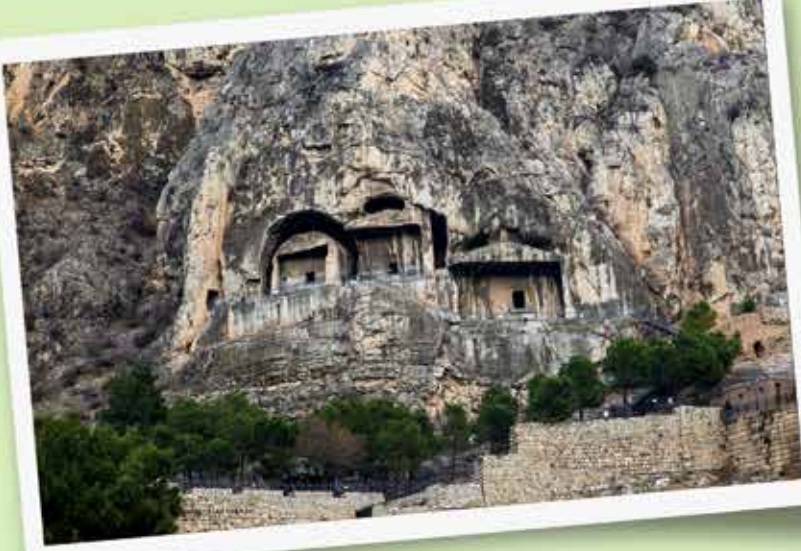
■ Zeynep UZUN

inat ısıltısıyla geceyi
selamlıyorum. Sessizliğin
hüküm sürdüğü cadde
boyunca nefes nefes
huzur çekiyorum
içime. Kentin
etrafını
sarmalayan
kayalıkların
ihtişamı ürpertici de olsa
şehirlere akşam vakti varmış
olmanın farklı güzellikleri
var. Gündüzün karmaşasıyla
boğulan detaylar gece
rahatlıkla görülebiliyor
ve caddelerin
sureti derinden
hissedilebiliyor.
Şehzadeler şehri
Amasya'nın
tarihi oldukça
eski. Önce

Hititler, ardından
Lidyalılar, Medler ve Perslerin
hükümdarlık sürdüğü bu
topraklar, Büyük Iskender
ve Bizans hâkimiyetinden
sonra Büyük Selçuklu
ordusunun 1071 Malazgirt
Savaşı'nı kazanması
üzerine Sultan Alparslan'ın
mahiyetinde bulunan
üst düzey komutanların
buraları fethetmesiyle
Müslümanların eline
geçmiş. Selçuklu Devleti'nin
1243 Köse Dağ Savaşı'nda
Moğollara yenilmesinden
sonra Anadolu'nun neredeyse
her yanı yağmalanmaya
başlanmış ve Amasya da bu
durumdan etkilenmiş. Daha
sonra Osmanlıların eline
geçen Amasya, Osmanlı-Safevi
devletinin ilk antlaşmasına
da Amasya Antlaşması olarak
ismini vermiş. Cumhuriyet
Dönemi'nde de diğer bütün
illerimiz gibi Amasya halkı

Her şehir, sokak
ve caddeleriyle
okunmayı bekleyen
bir kitabedir. Bir
şehri gezmek ve bu kitabeyi
derinlemesine okumak
insanlığı anlamak adına
bir kilometre taşıdır
diyebiliriz. Yaklaşık 4 saatlik
bir yolculuğun ardından
Amasya'ya varıyorum. Ayın
yansımasıyla cilveleşen
Yeşilirmak Nehri'nin karanlığa

Anıt Mahiyetinde Kral Kaya Mezarları

özverili bir gayretle Millî Mücadele'ye büyük destek olmuş. Tarihi çok hareketli olan bu şehirdeki bozulmayan mimari, buraları keşfetmek isteyenlere o yılları tekrar yaşıyor. Uzun ve yorucu bir yolculuğun ardından otelime varıyorum. Amasya'nın güzelliklerini görmek için sabahı iple çekiyorum.

Anıt Mahiyetinde Kral Kaya Mezarları

Günün ilk ışıkları pencereme vuruyor. Havayı ele geçiren ayaz pencerenin kenarından sokularak içeriye de soğutuyor. Mart, kışı unutturmak istemiyor gibi. Kaldığım pansiyon Amasya'nın merkezinde ve Amasya tarihî evlerinin restore edilip onarılmasıyla kullanıma açılmış. Sabah kahvaltısını yöresel lezzetleri deneyerek yapıyorum. Kaldığım pansiyonun sol arka tarafı Amasya'nın ve dünya mirasının önemli merkezlerinden biri olan Kral Kaya Mezarları'nın

Amasya'nın her bir karışı tarih ve doğal güzelliklerle dolu. Gümüşlü ve Fethi Bey Camileri, Tren Garı, Şehzadeler Müzesi... Daha gezilecek pek çok yer var.

bulunduğu tepe. Yıllar önce Amasya'ya geldiğimde merdiven yapılmadığı için bu mezarlara çıkmak bir hayli zordu. Bu kez özenli bir belediye işçiliği ile mezarlara rahatlıkla çıkabiliyorum. Büyük demir parmaklıklarla korunaklı kılınan mezarlar birer anıt

mahiyetinde. Harşena Dağı ve Pontus Kral Kaya Mezarları 2015 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne kabul edilmiş. Aşağısı uçurum olan sürekli bir merdivenle çıktığınız dağın her bir yönünde ayrı ayrı mezarlar var. Harşena Kalesi'nin Kızlar Sarayı bölgesinde, Kurucu Kral I. Mithridates Ktistes'den I. Pharnakes'e kadarki beş krala ait kaya mezarları bulunuyor. İlk beş Pontus kralına ait olan ve anıtsal ölçülerde düzenlenen mezarlar ana kayadan galerilerle ayrılarak U biçiminde oyulmuş.

2. Bayezit Camii ve Külliyesi

Kadim geleneğimizde mahalle hayatı, külliye çevresindeki mimari yapıda yoğunlaşmış. Külliye vakıf sistemi ve hayrat kavramının kültürümüzde yerleşmesiyle son derece yaygın hâle gelmiş. Merkezinde camiler bulunuyor. Cami yanında küçük yapılarla başlayan külliye zamanla yerini büyük külliyele bırakmış.

Bugün günlerden cuma ve Kanuni Sultan Süleyman'ın 22 kez cuma namazı kıldığı Amasya'nın en güzide mekânlarından 2. Bayezid Camii ve Külliyesi'nde cuma namazı kılıyorum. Şehrin göbeğindeki bu cami, zaviyeli cami mimarisinin seçkin örneklerinden biri olarak biliniyor. Estetiğin harikulade bir zarafetle dolaştığı kubbenin içi ve

pencere kemerlerinin üzeri, zengin kalem işleri ile süslenmiş. Bu incelikli sanata hayranlığım her geçen gün daha da artıyor. Ahşap pencere kanatlarıysa ahşap künde-kâri tekniğinin güzel örneklerinden sayılabilir. Kuzeydeki son cemaat yeri, beş sivri kemerin taşıdığı kubbelerle örtülü. Pencerelelerinin üstleri mavi beyaz çinilerle bezenmiş. Buranın iki ucunda yükselen tek şerefeli iki minareden doğudakinin gövdesi dikine yivli, batıdaki-nin gövdesi ise zikzak taş dekoruyla işlenmiş.

2. Bayezit Camii ve Külliyesi

Caminin ihtişamlı taç kapısı üzerindeki üç satırlık mermer kitabe Hattat Ali b. Mezid'in eseriymiş. Avlu ortasında da 12 kenarlı bir şadırvan bulunuyor.

Camiden çıkarak külliye'nin geri kalanını ziyarete koyuluyorum. II. Bayezid Külliyesi 1485-1486 yılları arasında Osmanlı Sultanı II. Bayezid'in talimatıyla Amasya Sancak Beyi Şehzade Ahmed tarafından yaptırılmış. Caminin batı yanında U planlı bir medrese bulunuyor. Külliye'yi çevreleyen avlunun batı duvarına bitişik olarak inşa edilmiş olan medrese, ortada genişçe bir avlu, avlunun etrafında kubbeli revaklar ve bunların arkasında öğrenci hücreleri var. Kuzeydeki giriş kapısının karşısında, sekizgen kasnaklı bir kubbeye örtülü, kare planlı dersane bölümü mevcut. Amasya, ilim halkalarının da son derece fazla olduğu bir kent. Bu külliye dışında, Gök Medrese, Haliliye Medresesi, Çelebi Ahmed Medresesi, Büyük ve

Küçük Ağa Medreseleri gibi farklı medreseler de mevcut. Dolayısıyla Orta Çağ İslam dünyasında ilmin merkezi mekânlarından biri de Amasya. Gümüşlüzade Abdurrahman Çelebi, Müftiyü's-Sakaleyn Kemal Paşa, Şemseddin Ahmet Efendi, Abdulkadir Şeyhi Efendi, Hamidüddin Efendi, Kara Halil Efendi gibi nice değerli âlimin uğrak yeri olmuş. Medreseden sonra, türbeyi, muvakkithaneyi ve imareti de gezdim. Vaktim biraz daraldığı için buralarda pek uzun kalamadım.

Gelirseniz muhakkak detaylıca zaman geçirmenizi öneririm. Zira her bir detay çok incelikli düşünülmüş.

Ferhat Su Kanalları

Meşhur "Ferhat ile Şirin" hikâyesini bilirsiniz. Halk edebiyatında bu hikâyeye sıkça atıf yapılır. Efsaneye göre Ferhat, Persler döneminde yaşamış ünlü bir nakkaştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde de diğer bütün illerimiz gibi Amasya halkı özverili bir gayretle Millî Mücadele'ye büyük destek olmuş.

Sultan Mehmede Banu'nun kız kardeşi Şirin için yaptırdığı köşkün süslemelerini yaparken Şirin'i görür ve birbirlerine sevdalanırlar. Ferhat, Sultan'a haber salarak Şirin'i ister. Sultan, kız kardeşini vermek istemez. Ferhat'ı oyalamak için Elma Dağı'nı delip şehre su getirmesini şart koşar.

Ferhat, sevdanın verdiği aşkla dağları delmeye başlar. Mehmede Banu, dağı delip suyun akacağı kanalı tamamlamak üzere olan Ferhat'ın yanına yaşlı dadısını göndererek Şirin'in öldüğü haberini ulaştırır. Ferhat, bu acı haber üzerine, elinde tuttuğu külüngü havaya atar, düşen külünk Ferhat'ın başına isabet eder ve Ferhat orada ölür. Ferhat'ın acı haberini alan Şirin korku ve heyecanla olayın geçtiği kayalığa gelir. Ferhat'ın öldüğünü görünce bu acıya dayanamaz

Harşena Kalesi

ve kayalıklardan
aşağı yuvarlanarak
orada can verir. Her
iki sevgiliyi, can
verdikleri kayalıklarda
yan yana gömerler.
Derler ki her bahar
iki mezar üzerinde
iki gül bitirmiş.
Tam birbirlerine
kavuşmak
üzereyken,
mezarların
ortasında bir
karaçalı peyda
olur, iki gülün
kavuşmalarını
engellemiş.
Anlatılan,
yaşanmamış bir hikâye
olabilir. Ama bu rivayetin bile
süregelmiş olması bizi bu
yarılmış su oluklarına farklı bir
gözle bakmaya itiyor. Yaklaşık
6 km'lik su kanalı, hüznün
boyasıyla boyanmış, aşkın
acıyla inlemişçesine bir his
gark ediyor gönüllere.

Borabay Gölü Tabiat Parkı

Bugün yaklaşık 65 km yol
gelerek Amasya'nın ilçesi
Taşova'ya vardım. Buradan,
meşhur Borabay Gölü Tabiat
Parkı'na geçiyorum. Yol
boyunca baharı kucaklayan
ormanları, rengârenk çiçekleri
ve müthiş polen kokusunu
içime çektim. Nihayet göle
vardığımda gölün etrafını
sarmalayan kayın, sarıçam,
sedir, kestane ağaçlarıyla
sarsılıyorum. Muazzam
bir güzellikle zümrüt yeşili
gölü gerdanlara asılmış bir
mücevher gibi korumalarını
seyrediyorum. Bu güzeli
yaratan kim bilir ne kadar
güzeldir! Adım adım

Borabay Gölü Tabiat Parkı

dolaşıyorum parkın her bir
köşesini. Karış karış her bir
köşesi deruni bir tefekkürü
hak ediyor. Burası, doğu-batı
yönünde uzanan bir vadiye
yer alıyor. Ziyaretçiler için
ormanlık alan içerisinde
bungalov tipi evler, kafeterya,
kamp ve piknik alanları, doğa
yürüyüş yolları mevcut. Geceyi
burada geçirmek ve kendiyi
baş başa kalmak isteyenler için
vazgeçilmez bir yer olduğuna
eminim. Amasya seyahatimi
bu bungalov evlerde kalarak
anı defterimde çok özel bir
yere nakşetmek istiyorum.
Amasya'nın her bir karışı tarih
ve doğal güzelliklerle dolu.
Cümüşlü ve Fethi Bey Camileri,
Tren Garı, Şehzadeler Müzesi...
Daha gezilecek pek çok yer var.
Gelirseniz muhakkak en az bir
hafta kalmaya çalışın.

Dünyaca ünlü gezgin ve
coğrafya yazarı Strabon,

kendi kenti Amasya'yı şöyle
tanımlıyor: "... Benim kentim
içinde İris (Yeşilirmak)
Nehri'nin aktığı geniş ve
derin bir vadiye kurulmuştur.
İnsan emeği buraya hem
kent, hem kale karakterini
kazandırmıştır. Çünkü burası
çok yüksek ve sarp kayalardan
oluşmakta ve bu kaya kütleleri
dimdik bir biçimde nehre
doğru inmektedir... Ve nehrin
sahilinde kentin kurulmuş
olduğu bölümünde bir
duvar ve her iki tarafta da
sivri tepelere doğru uzanan
duvarlar vardır. Kayadan oluşan
bu tepeler iki tane olup doğal
bir şekilde muhteşem birer
kule gibi yükselmektedir. Bu
çevre içinde kralların hem
sarayları hem de mezar anıtları
bulunmaktadır. Her ne kadar
şimdi bir eyalet ise de Amaseia
(Amasya) bir zamanlar krallara
aitti..."

*İş olsun, kolay gelsin
Bizim azımız size çok gelsin...*

Eskidendi, eskimeyen zamanlardan, dağların dağlara kavuştuğu, insanın insanı anladığı, yürekçe konuşulduğu zamanlardan...

Anadolu kültürümüzde yardımlaşma ve dayanışma söz konusu olduğunda herkes elinden gelenin en iyisini yapma yarışına girer. İş olan aynı zamanda meşguldür ve yemeye, içmeye, dinlenmeye neredeyse vakti yoktur... Başını kaşıyacak vakit bulamazsa ona el uzatacak komşusu, akrabası

hısımlı vardır. Ne güzeldir işi olana el uzatmak, bir işin ucundan tutmak, yardım etmek... Sizlere anlatacağım bu güzel geleneğimiz; “iş olsun/ kolay gelsin” geleneği. Anadolu’nun birçok yerinde devam eden ve işi başından aşkın kimselere “iş olsun/ kolay gelsin” demeye gitmek ve giderken gönlünden koparı götürmektir... Misal kış ekmeği eyleiyor; onlarca kadın, kız ocak başında senitlerde hamur eziyor, ekmek uzun, yorucu bir iş ve kış bastırmadan direk direk yufkanın açılması gerek. Kimsenin başını kaşıyacak vakti yok, bunu gören konu komşu hısımlı akraba; “Falanca- lar ekmek ediyor, bir iş olsun, kolay gelsin demek gerek.” deyip yola düşerler ama bu yola düşmek elini kolunu sallayarak olmaz. Ekmek eyleyene en çok ne gerek? Sıcak sacın başında soğuk bir içecek: ayran, meşrubat, gazoz, şerbet... Karınları da acıkır ama başlarını kaşıyacak

İŞ OLSUN/ KOLAY GELSİN GELENEĞİ

■ Ayşe ÜNÜVAR

vakit yoktur. Ekmek sacda pişer hep bir elden büküp yenilir ama yanı başında bir çorba oluverse... Çorba gelir, getiren de buyur edilir. İş olsun, kolay gelsin hadi buyurun şunu da bi içiverin, denilir... İş yoğunluğunun üzerine ilaç gibi gelir komşu evden sıcak bir çorba... Böylece hayırlanır yapılan iş ve bereket dilenir getirene de yiyene de...

Ev taşıyanlar bilir o hengâmede insanın başını kaşıyacak vakti yoktur. Kapı çalınır gelen yeni yan komşudur; bir çaydanlık çay, bardak, şeker, bisküvi ile girer kapıdan. İş olsun, kolay gelsin, hoş geldiniz, der... Hadi buyurun bir yorgunluk çayı içelim... Çaylar içilir, kısaca sohbetler edilip yeni gelenler tanınır ve yorgunluklar hafifletilir. İş olur gider ama böyle kolaylamak, dinlemek, dinlendirmek, gönül almak ne de güzeldir.

“İş olsun/ kolay gelsin” geleneği Anadolu’da en çok hasat zamanı,

düğün zamanı, bayramlarda, inşaat işleri ve tarla bahçe işlerinde görülür. Ağır ve zahmetli işlerde hem bir işin ucundan tutar gelen hem de ihtiyaç hâsıl olan şeyi sanki istenmiş gibi oracıkta hazır eder... Düğün zamanlarında özellikle kız evlerinde çeyiz hazırlığı ve oğlan evlerinde baklava açma etkinliklerinde “İş olsun” demek âdetlerimizdendir... “Komşu komşu, çeyiz bereketli olsun çay yorgunluğunuzu alır.” deyip kapıyı çalarlar. Çay, kek, börek, pasta vb. inceliklerle bezedikleri tepsiyi evin kızına uzatıp misafirlere ikram etmesini isterler. Kız evinde çay yok mu? Kek, pasta, börek yok mu? Var elbette ama iş yoğunluğundan başını kaşıyacak vakte bir küçük ikramdır iş olsun geleneği. “İşiniz kıdemli olsun, bereketli olsun, hayırlı olsun, kolay gelsin, kolay getirsin Allah” deyip, yapılan işi hem hayırlar hem de çalışan, iş yapan, yorulan kişilerin hâl hatırını sorarlar. Onların üzerinden yemek yapma yükünü alırlar. Hatta düğün zamanlarında konu komşudan çok dünür taraflarının akrabaları birbirine “iş olsun”a gider ve bu önemli bir âdettir. “Dünürüm yarın ‘İş Olsun’a geleceğiz kabul buyurun.” denir. Karşı taraf “Ne demek başımız üzere.” der ve yarına hazırlanılır, oğlan/kız tarafı gelecek diye... Dünür tarafının yanında gelenler de eli boş gitmezler ve yeni dünür evine kesme şeker paketi, çay paketi, kahve, kurabiye, lokum, helva vb. şeyler götürürler. Hedye götürülenler de yeni dünür evinde iyice ağırlanır yedirilip içirilirler. Oğlan tarafı kız tarafı-

na iş olsun dediyse kız tarafı da kendi akraba hısımları ile başka bir gün oğlan evine “iş olsun”a giderler ve aynı şekilde onların koltuklarının altında da benzer paketler vardır...

Tarla, bağ, bahçe hasat zamanında iş olsun geleneğimiz, genellikle hasat yerlerinde gerçekleşir. “İş olsun hısim, Allah yılına zamanına erdirmiş. Hasatınız bereketli, buğdayınız diri olsun. Haydi buyurun bir ağzınızı ıslansın...” Tarlada, hasadın orta yerinde, yorulmanın tadına varılmış alınlardan ter akarken “Selamünaleyküm, aleyküm selam” deyip yapılan işe iştirak ederek azıcık da olsa dinlenip hoş sohbet etmek, getirilen ikramlardan yiyip içmek hangimize iyi gelmez? Gelir elbet. Elinden tutmak, yardım etmek, hatır sormak yorgunluğu alıvermez mi? Alır elbet. Anadolu’umuzda hâlâ devam eden bu güzel gelenek insanlar tarafından “Ah, çok yorulduk, elimizi kolumuzu kaldıracak hâlimiz kalmadı, biri iş olsun, dese, kolaylasa ne

güzel olurdu!” denilir. Yorgunluğumuz, vakitsizliğimiz bilinir, duyulur, dillendir ve biri gelmezse diğeri elinde bir tepsi ve tepsinin içinde acıkılmışsa yemek, susanmışsa içecek şeklinde sunulup “İş olsun komşum, hısımlım, kardeşim, dünürüm...” deyiverir.

Zamanlar içinde bir zamandı. Uzakta bir tarlada pancar söken kadınlar, söküleni römorklara dolduran adamlar vardı. Hava sıcak, zaman dar, iş yorucu... Ter içinde çabalayanların dili damağı kurumuştu. Gördüm. Fark ettim ve sıcak yoracak soğukluklarla yanlarına varıp “İş olsun, kolay gelsin, benim azım size çok gelsin, buyuramaz mısınız? Hem içelim hem tanışalım.” dedim. Buz gibi meyve sularını içerken bu geleneği bilip de devam ettirdiğim için “Ömrün çok bahtın açık olsun.” dileklerini başımın üstüne koydum ve boylu boyunca pancar tarlasını yürüdüm.

MASALLA BÜYÜYEN ÇOCUKLAR

■ Gülşen ÜNÜVAR

Evelki zamanın behrinde, üç değil beş değil on ayaklı kirpilerin şehrinde. Karıncalar taş taşır, develer kaş kaşır. Serçeler tünel açar, sinekler salla kaçır, yıldızlar toz saçarmış. Dağların üzerine dağ, bağların üzerine bağ kurulmuş. Öküze saban koşulur, arpanın kabuğu ince ince soyulmuş. Derelerin yol, yolların göl olduğu o eski vakitlerde şehrin larende kapısından bir yabancı çıkagelmış...

Böyle başlayan bir metin duyunca hangimiz başımızı o yöne çevirip de bakmayız? Hangimiz pür dikkat, ardından gelecek rengârenk hayal dünyasına dalmak istemeyiz? İşte masal böyle bir şeydir; küçük büyük, çoluk çocuk, torun tombalak hep beraber keyifle gezindiğimiz bir hayal âlemi. Hele bir de ninelerimiz dedelerimiz tarafından anlatılıyorsa bu masallar, değmeyin keyfimize. Sımsıcak sobanın başında, belki bir

minderin üzeri, belki de nakışlı bir heybenin yanında başlar bu macera. Vakitlerden akşamsa şayet, isli bir gaz lambasının yamacında, titreyen alevin gölgesinde can bulur hayallerimiz. Yok, gündüz vakti bir masala denk geldiysek eğer; bazen ulu bir ağaç dibi, bazen apak bulutların üzeri, bazen karanlık bir mağara, bazen ıssız bir orman bize çatı olabilir.

Elbette öğretici tarafı da yadsınamaz masalların. İyiyi, doğruyu, güzeli, çirkini, merhameti, sevmeyi, sevmeyi... Hayatımızın içerisinde geçen tüm duygulara yer vardır masallarda. Çocuk, bu sayede kazanmayı da öğrenir kaybetmeyi de. İyiliğe iyilikle karşılık vermeyi,

aman dileyenin yardımına koşmayı, kimsenin çözemediği düğümleri çözmeyi...

Nasıl da azimle mücadele eder mesela Keloğlan. Nice devleri dize getirir, nice sultanlardan hediyeler alır, nice dağları aşar da düzlüğe varır. Hep de mutlu sonla biter bu maceralar. Geleceğe dair, iyi kalplilerin her zaman kazanacağına dair umut aşlar çocuklarımızın dimağına. Tembel, hayırsız bir evlat gibi başlar Keloğlan bu maceralara. Öyle kaygısız, öyle umursamazdır ki bazen başındaki sineği bile kovalamaya mecali yoktur. Yan gelip yatmak ister hep. Çalışmak, yorulmak, sorumluluk almak ona göre değildir hiç. Dişlerinin arasına

sıkıştırdığı ot dalıyla oyalana oyalana söğüt gölgesinde dinlenmektir tek gayesi. Bir türlü uykuya doymaz. Sopasının ucuna geçirdiği bohçasında bir kuru ekmek, belki bir de peynir. O kadar! Fazlasında gözü yoktur çünkü. Ne taş atayım ne de kolum yorulsun anlayışıyla varır gelir ormana. Günlerini böyle böyle geçirir gider. Ama masalın sonunda mutlaka emeğini koyar ortaya, ilk anasına koşar, ilk onun, güzel anacığının yüzünü güldürür. Masalın sonunda hep şu cümleyi kurdurur bize; nerde o tembel Keloğlan, nerede bu iş bitirici, kararlı, çözüm üretici çocuk! İşte burada masalın gücü devreye girer.

Velhasıl kelim, Keloğlan masalları ile büyüyen çocuklar

azmi öğrenir, dürüstlüğü, şefkati, iyi niyetli olmayı öğrenir. Sevgiyi, sevdiğinin uğruna insanların ne tür zorluklarla mücadele edebileceğini ve bu zorlukların üstesinden nasıl gelebileceğini de öğrenir. Hiç pes etmeyen bir kahraman karşısında, masalı dinleyen çocuk da kendisini güçlü hissedecektir. Kendisini onun yerine koyacak, devlerle savaşacaktır. “Eşeğimin yok palanı” derken şarkının içinde geçen palan kelimesini merak edecektir mesela. Sormayı, araştırmayı öğrenecektir bu sayede. Palancılık mesleğinin olduğunu, palancıların, bir semer için ne kadar emek harcadıklarını anlayacaktır. Kelime dağarcığı zenginleşecek,

hayal dünyası renkten renge girecektir. Bununla birlikte, kültürel motiflerimize bolca yer veren masallarımız, yeni nesillere geçmişten gelen bir esintiyle atalarımızın yaşantıları ve bakış açıları hakkında bir fikir oluşturacaktır. Geçmişini bilen, geleceğe daha sıkı sarılacaktır; umutla, hevesle, güçle...

Karamsar bir kız ve anasının hayatını anlatan “Tasa Kuşu” masalı, başlığıyla bile öğreticilik ilkesine hizmet eder. Tasanın ne anlama geldiği, tasalı insanların nasıl davrandığı ve bu duygunun nelere sebep olduğu ile ilgili mükemmel bir çıkarım sunar bizlere.

Bu masalı dinleyen büyük küçük herkes için sebepsiz yere kaygılanan insanların mutsuz olacağı sonucuna varmak elbette ki zor değildir.

Boş endişelerle günleri kendisine ve ihtiyar anasına zehir eden Sülün Kız, “Ya dağımızı sel alırsa, ya bağımızı yel alırsa.” diye diye feveran eder. İhtiyar anasının ona verdiği cevap ibretliktir: “Yapma kızım, etme kızım! Yağmur yağmadan sele gitme kızım. Ağzını hayra aç ki hayır gelsin işine. Yoksa böyle ağrımayan başa yağlık bağlarsan başını dertten kurtaramazsın sonra.”

Sülün Kız, ihtiyar anasının sözlerine hiç kulak asmaz. Yersiz kaygıları ardı ardına ulanır gider ve bir gün korktuğu başına gelir. Eee ne demiş büyüklerimiz; korktuğu kora basarmış insan. Anasının sözüne gelir gelmesine ama çok geç kalmıştır. Başına hiç beklenmedik zarar zıyan

açmıştır. O güzel nasihatlerin kıymetini bilemediği için kendisine kızar, pişman olur, dizlerini döver.

İnsanların yaptıkları davranışlardan dolayı pişmanlık duymaları elbette ki normaldir. Her hatanın bir telafisi vardır. Her yolun bir dönüşü, her yokuşun bir inişi olduğu gibi. Bunun böyle olduğunu ve hayatın bu tarz dengeler üzerine kurulduğunu masal dinleyen, masalla büyüyen tüm çocuklar bilir.

Hiçbir zaman kusursuz insan modeli çizmez masallar. Herkesin bir kusuru vardır, herkes hata yapar, herkes günün birinde yaptığı davranıştan dolayı pişmanlık duyar. İşte bunlar insana ait duygulardır. Ve insan bu duygularla baş etmeyi, telafide gecikmemeyi, yol yakinken vazgeçmeyi, zararın neresinden döneceğini en iyi masallardan öğrenir. Masalla büyüyen her çocuk bilir; kötü olan elbet bir gün iyiliği bulur. Kendini çirkin gören, günün sonunda güzel bir yönünü mutlaka keşfeder. Fakir zenginleşebilir, zenginse bir lokma ekmeğe muhtaç kalabilir. Uzaklar yakına döner, ummadığın bir anda en büyük dileğin kapının önüne iner. Analar hep haklıdır, ataların nasihatleri cümlelerinin ardında saklıdır. Seven sevdiğine kavuşur, kavuşamazsa da mutlaka bir hayır vardır. Nice devler, nice ejderhalar sevginin önünde diz çöker.

Diz çökmezse de arkasına bakmadan kaçır gider. Pişman olana bir şans daha verilir. Misafirin altına minder, üstüne yorgan serilir. El aman dileyene kapılar sonuna kadar açılır. Kalbi has olanın başından aşağıya altınlar saçılır.

Böyledir masallar; büyüğe büyük, küçüğe küçük dersler çıkarma fırsatı verir. İsteyen, istediği karakterin yerine koyar kendini. Bazen masalın sonunu beğenmez de başkaca bir son yazıverir. “Ben olsaydım” diye başlayan bir cümle çok mühimdir. Bunu söyleyen çocuk, çoktan masalın içine girmiştir bile. Kendisini bir kahramanın yerine koymuş, öylece bekliyordur; kendi masalını kendisi yazmak için.

Ziya Gökalp’in “Ala Geyik” adlı şiiri ile giriş yapılan bir masal, çocuklarda nasıl da merak uyandırır bir düşünün. Okuyanın sesine katacağı ahenkle daha da ilgi çekici hâle gelen sözler, tüm dinleyenlerin ilgi ve alakasını cezbedecektir.

Ardı ardına gelen kafiyele,
masal diyarının gümüşten
kapısının asma kilidini
usulca açacak, yine
aynı yavaşlıkla
kanatları ahestece
aralayacak, çıkan
gıcırta ile uyuyanları
uyandıracaktır;

“Çocuktum, ufacıktım.
Top oynadım, acıktım.
Buldum yerde bir erik,
kaptı bir Ala Geyik. Geyik
kaçtı ormana, bindim bir ak
doğana. Doğan, yolu şaşırdı.
Kaf Dağı’ndan aşırıldı...”

Dinleyenleri diyardan diyara
götüren bu muhteşem şiirle
masallara başlamak hoş
bir enstantane olacaktır.
Aşılmaz dağlardan, uçsuz
bucaksız çöllerden, altın
kaplama köşklere,
birbirinden iri devlerden
ve nicelerinden bahseden
şiir, bizleri gidemediğimiz
ülkelere, ulaşamadığımız
gölgelere ve hatta hayalini
bile kuramadığımız renklere
salacaktır.

Arslan, kurt ve tilkinin
rekabetini anlatan, hırsın
ve aç gözlülüğün kişiyi nice
felaketlere sürükleyeceğini
vurgulayan “Arslan’ın Verdiği
Ders” adlı masal, ancak ve ancak
sayfalar dolusu bir metinde
verilebilecek nasihatleri bize
ustaca özetler. Kurnazlık yapan
tilki, açgözlülüğüne yenik
düşen kurt, iyi niyetinin kurbanı
olan inek ve adaleti sağladığını
düşünen arslan. Duyguları
simgeleyen hayvanlar,
masallarımızın ve masalla
büyüyen çocuklarımızın
vazgeçilmez birer kahramanı
olmuştur bu noktada.

Eflatun Cem Güney'in bizlerle buluşturduğu bu masal, yüzyıllar öncesinden kopup da gelen hayat tecrübelerinin bir çeşit sözlü ve yazılı aktarımıdır aslında. Nesilden nesile, ülkeden ülkeye, kıtadan kıtaya yayılan bu kültürel aktarım insanlık tarihinin en zengin kaynaklarından birisi olagelmıştır. Bu zenginliği fark etmek, beslemek, korumak ve devam ettirmek şüphesiz ki gelecek kuşaklara bırakabileceğimiz fevkalade bir mirastır. Bu miras, örf ve âdetlerimizden tutun da canlı cansız tüm nesnelerin varlığı hakkında fikir sahibi olmamızı sağlayacaktır. Neden sonuç ilişkisi kurabilen, bakış açısını doğru yöne odaklayabilen ve çıkarımlarında kendine pay ayıran okur kitlesi, kendinden sonrakilere de ışık olacaktır.

Arslan'ın verdiği ders masalını dinleyerek ya da okuyarak büyüyen nesil, fazla tamahın kötü bir duygu durumu olduğunu, kurnazlık yapayım derken elindekini de kaybetme ihtimalini, gücüne gereğinden çok güvenirken ummadığı bir sona maruz kalabileceğini ve daha sayısız mesajı almakta, özümsemekte ve analiz etmekte zorlanmayacaktır. Adalet duygusunu en kolay ve en net bir şekilde ancak masallarla verebiliriz, bu, kabul görmüş bir gerçektir. Hedef kitlemizin yaş ve gelişim seviyesini göz önünde bulundurma şartı ile pedagojik açıdan uygunluk derecesine bakarak ya da kabul edilebilir duruma getirerek mutsuz sonlar konusunu da konuşabilmek, masalların hakkını vermek olacaktır. Biliriz ki masalın sonunda herkes hak ettiği davranışa maruz kalır.

Ne gece ne gündüz ne de kuşluk dedik. Yazdık, konuştuk, bir de söyledik. Üçün beşin on beşin hesabını etmedik. Dereler, tepeler, takla atan pireler geçtik. Bir koştuk, iki durduk. Anlatanı da dinleyeni de iyi yorduk. Sayın ki bu sefer muradımıza erebildik. Tam bir arpa boyu yolu nihayet gidebildik. Gökten düşen üç elmayı ustaca kaptık. Birini çalana, birini söyleyene, birini de dinleyene attık...

YAŞAMA ANLAM VEREN KAVRAM: RENK

■ Tuba DERE

Bilimsel olarak rengi "ışık tayflarının gözün retina tabakasına çarpması sonucu oluşan algı" şeklinde tanımlamışlar. Pek eksik bir bilgi. Zira insan, dünyada renkler arasında yaşayan, derya içre balık gibidir. Acep bu sebeple mi "*Cahildim, dünyanın rengine kandım*" demiş Neşet Usta?

Hayatın içinde daima var olduğundan yokluğu bilinmez. Hâlbuki hayatımızdan bir an çekilse anlarınız rengin ne demek olduğunu. Renksizlik diyarında birdenbire renk renk kuşların göğü, rengârenk çiçeklerin bahçeleri dolduruverdiğini bir düşünün. O vakit gözün gördüğü cümbüş yeterdi insana bu cihanda saadet adına.

Şiddetli bir aydınlıkta ya da zifirî karanlıkta kaybolur renk. Işıktan sadır olur, ışık tarafından görünür kılınır, tecessüm edenin ardından gelir. Sanki varlık önce surete bürünmüş, sonra renkleriyle kimlik kazanmıştır.

Duygulara ve durumlara hem ad olur hem tesir eder renk. Bazı renkler uyku getirir, bazıları huzur verir, bazıları enerji. Bazısı iştah açar, bazısı depresif yapar. Hayatta bir türlü yüzü gülmeyenin bahtı karadır mesela. Vicdanı rahat olanın yüzü aktır, suçlu olan utancından kıpkırmızı olur, ne diyeceğini bilmeyenin alı alına moru moruna karışır, renkten renge girer. Bazıları ketumdur hiç renk vermez, umulmadık bir durumla karşılaşan rengi atar.

Hayvanların, bitkilerin, taşın toprağın hatta ülkelerin, kültürlerin bile rengi olur da insanların olmaz mı? Bazı insanlar bir rengin yeryüzündeki temsilcisi gibidir. Bazıları çok renklidir. Bazılarının hayatı ise renksiz. Koca evren renklerin tonlarıyla dolu. Açığı, koyusu, bulanık olanı, arada kalanı. Siyah ya da beyazla karışıp başka adlar alanı. Kişiye, bakana ve bakanın durduğu yere göre değişeni var olsa da... Herkesçe kabul görmüştür, denizin mavi, ormanın yeşil, ateşin kırmızı, altının sarı oluşu. Ancak bir çocuk cesaret edebilir denizi pembeye, ağacı mora ve güneşi yeşile boyamaya.

GURBETTE HOCA OLMAK

■ Halime KARABULUT

Bir ramazan günüydü. Çocukların ilk oruç deneyimlerine vesile olmak için vakit uygundu. Orucun faziletini ve cennete reyyan kapısından sadece oruç tutanların gireceklerini anlatıyordum. Anlamaları için somutlaştırmam gerekiyordu. Caminin iki kapısı vardı. Bir tanesi çocukların girdiği ana kapıydı. Diğeri ise acil durum kapısıydı. Çocuklara hangi kapıdan camiye girdiklerini sordum. Ayakkabılarını önünde çıkardıkları kapıyı gösterdiler. Onlar herkesin aynı kapıdan girdiğini biliyorlardı dolayısıyla camiye giriş ve çıkışlarda daha kalabalık olduğunu da. Ben de caminin her iki kapısını işaret ederek onlara dedim ki: Cennetin de böyle farklı kapıları olacak. Birçok Müslüman'ın aynı anda girmeye çalıştığı bir kapıyı düşünün fakat oruç tutanlar için özel bir kapı var. Reyyan kapısı. Oruç tutanlar oradan kolaylıkla girecekler. Mesela şu büro tarafındaki kapıdan girmek ne kadar kolaysa o da öyle kolay ve özel olacak. Anlattıklarımı daha iyi anladıklarını düşünmüştüm bu

benzetmeyle. Aradan birkaç gün geçti Erva'nın annesi dedi ki: "Hocam Erva oruç tuttu. Ve bana dedi ki: 'Anne! Ben de cennete ayakkabı kapısından değil, diğer kapıdan girerim değil mi?' bunun ne demek olduğunu sordum ve oruç tutanların reyyan kapısından cennete gireceklerini, diğerlerinin de herkesin girdiği ayakkabı kapısından cennete gireceğini söyledi. Siz anlatmışsınız." diye ekledi.

Erva'nın annesi de Erva da doğru söylüyordu. Ben anlatmıştım. Konu da anlaşılmişti aslında. Oruç ve cennetin reyyan kapısını daha iyi nasıl anlatabilirdim Türkçeyi çok az bilen 7-12 yaşlarındaki kız çocuklarına. Yurt dışında yaşayan çocukların çok az bildiği Türkçeyle din dilini kullanmak, pedagojik formasyon gerektiren çok hassas bir konuydu. Hocanın yüzüne bakarken gözünü kırpmayan bu çocuklar, aslında anlatılanların çoğunu anlamıyor, anladığı kadarını da aktarırken ayrıca hata ve eksiklikler oluyordu. Bu sebeple de çocuğun en iyi anladığı dili yani oyun dilini

doğru kullanmak gerekiyordu. Erva'yı her gördüğümde bunu hatırlıyor ve ona olan sevgim artıyordu. Dinini öğrenmesi için çaba gösteren anneleri ve severek camiye gelen bu çocukların hocası olmak şükür sebebidir. Her bir çocuğun kalbine İslam'ı, camiye, Kur'an'ı, Hz. Peygamber'i (s.a.s.) olumlu birer imge olarak nakşetmek çok değerliydi benim için. Güler yüzle, onlarla oynayarak bunu yapmak ve o sevimli yavruların zihninde pozitif bir hoca tablosu oluşturmak paha biçilmezdi. Gurbette hoca olmak bazen Türkçeyi iyi bilmeyen bir çocuğa cennetin reyyan kapısını anlatabilecek sade bir dili kullanabilmektir.

Almanya'da hoca olmanın en feyizli ve bereketli yanlarından bir tanesi de ramazanı dolu dolu yaşamaktır. Gençlerle ve yetişkin kadınlarla iftardan sabah namazına değin geceyi ihya etme aşkı... Gözyaşları eşliğinde yapılan dua ve tesbihatlar sonrasında dönerdik evlerimize. Bu, tarif edilemez bir güzellikti. Gurbette değil, cennette olduğumuz hissine kapıldığımız anlardı.

Çocuk iftarları, diş kirası hazırlıkları, dua ezberleri... 7'den 70'e herkesin camide olduğu zamanın adıdır Almanya'da ramazan. Asr-ı Saadet'in bir kesitinden Almanya'ya zaman ve mekân üstü hicret eden muhacirler gibiydi oradaki Müslüman kardeşlerim. Toplu iftar ve teravihlerimizle Kadir Gecesi'nde kıldığımız namazlarla mirastaki hikmeti idrak ediyorduk âdeti.

Hepimiz, benzer duygular yaşıyor, gözler yoğunlaşıyordu aynı anda.

Gençlerle yaptığımız programların belki de en kapsamlıları ramazanda olurdu. Saat sınırlaması olmaksızın süren sohbetler. Ataşelik bölgesi genelindeki camilerde ve umre ile kültür turlarında tanıştığımız gençlerle bir camide buluşup iftar-sahur programı yapardık bazen. Bazen de her gün başka bir caminin gençleriyle iftardan sahura ve sabah namazı sonrasına kadar ilim-ibadet programlarıyla ramazanı iliklerimize kadar hissederdik. Evimizden yüzlerce kilometre uzaklıklardaki camilerden dönerken uykusuz fakat mutluyduk. Gündüz 3-4 saat uyumak kâfi geliyordu. Mukabele ve sohbet için gereken enerji kaylulede gizliydi. Asıl çalışma temposu iftardan sonra başlıyordu çünkü. Farklı şehirlerden Köln'e gelen oldukça kalabalık grupların iftar programını organize etmek de Almanya'da Hoca olmanın bir başka güzel tarafıydı. Köln Merkez Cami gibi maneviyatın ve mimarinin harikulade güzelliklerini cem eden bir mekânda ramazanı idrak etmek gurbette hocalığının unutamayacağım anılarından oldu.

Bir günde üç ayrı şehirde ve camide vaaz etmektir. Almanya'da kadın,hoca olmak. Bir caminin değil bölgenin bütün camilerinin hocası olma b nim görevim. Sabah Dortmund'da kadınlara vaaz etmek,   len Essen'de toplantıya katılmak

ve akşamında Bochum'da gençlerle sohbet etmek... Bir diğer günün sabahında Witten'de cenaze yıkamak ve bu eğitimi verdiğimiz kadınlara bilfiil rehberlik etmek vardı. Oradan ayrılınca   len namazına yakın Herne'de aile semineri yapmak ve akşam da Hattingen'de çalışan kadınlara "İslami İlimler Kursu" adıyla be  yıl boyunca devam ettiğimiz temel ve orta düzeyde, ortalama imam hatip lisesi mezunu seviyesinde dinî, bilgiye sahip, camilerde fahri   reticilik yapabilecek kişi yetiştirmek oluyordu. Yani geceyi de ilimle ihya ettiğimiz yerd  gurbet.

Gurbette be  yıl hoca olmak, ekti iniz tohumun fidan olu una ve dikti iniz fidanın meyve veri ine şahit olmaktır. 4-6 ya  grubu çocukları e ittikten sonra bir de okula ba layacakları zaman bed-i besmele programı yapmak; 7-12 ya  hafta sonu camiye gelen çocukların abitur törenlerine katılmak, genç kızların  niversite mezunu olu una ve evliliklerine şahit olmaktır. Yetişkin kadınların sevinçlerine ve h z nlerine ortak olmak, onların geniş gönüllerinde selametle yaşamaktır.

KİMSESİZLERİN KİMSESİ OSMANLI

■ Nermi TAYLAN

19. yy Osmanlı Devleti için oldukça zor bir dönemdi. Osmanlı'nın son yüzyılında ardı ardına girilen Osmanlı-Rus Harbi, Osmanlı-Yunan Savaşı, Trablusgarp, Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı, ekonomik ve sosyal anlamda ülkede yaşayan insanlarda dayanacak güç bırakmadığı gibi bu savaşıardan geriye binlerce mağdur insan kalmıştı. Bu mağdurların en başında da hiç şüphesiz babaları yaşanan savaşıarda şehit olmuş yahut ailesini kaybettikten sonra bakacak kimseleri kalmayan yetim çocuklar gelmekteydi. Yetmiş iki milleti gölgesinde huzur içerisinde yaşatmayı bilen asırlık çınar, dalları bir bir kırılmaya başladığı hengâmda dahi gövdesini yetim ve kimsesizlere siper etmek zorundaydı.

Öyle bir dönem ki Batı yanıyor, Doğu kaynıyordu. Yaşanan savaşıarda yetim ve kimsesiz kalanlar, yeri yurdu elinden alınanlar, canından can giden evlatlar devletin şefkatine sığınmak için İstanbul'a göç ediyordu. Yaşanan bu göç dalgasıyla birlikte İstanbul'un nüfusu artıyor, iaşe sıkıntısı, asayiş sorunu baş gösteriyordu.

Halkının bu elim vaziyeti karşısında bir çare arayan Sultan II. Abdülhamid Han, bir araştırma yaptırarak daha evvel Avrupa'da acizlerin barınması için yapılan bazı yerler hakkında bilgi topladı. Sultan Abdülhamid'e göre bu duruma bir an evvel çare bulunmaz, yetim ve kimsesiz çocuklara devlet olarak sahip çıkılmazsa bir nesil kaybedilebilir ve Osmanlı'nın köklerinin sallandığı bir dönemde devletin ayakta durması büyük ölçüde zorlaşabilirdi.

Yaptırdığı derin araştırmalar sonucu İstanbul'da da yetim,

öksüz ve kimsesizlerin barınabileceği bir kuruma ihtiyaç olduğunu anlayan padişah devletin mali durumunu zora sokmama adına derhal kendi eşyalarını satmak yoluyla (BOA. Yıldız Defter. 280) elde edilen gelirle ve dahi halkın yardım ve bağışlarıyla kimsesizler için bir acizler evi yaptıрма kararı aldı (BOA. İ. DH. 91967). Böylece kimsesiz, aciz, ihtiyaç sahibi insanlar barındırılacak; öksüz ve yetim çocuklara sahip çıkılacak, onların eğitim ve rehabilitasyonları sürdürülecek ve her biri bir meslek sahibi edileceklerdi.

Adana Dârüleytâm-i

Sultan Abdülhamid'in yapımına karar verdiği kurum yani darülaceze, acizlerin evi olabilecek bir yapıydı. Darülacezenin yapımı ve açılışı sırasında ülkenin dört bir yanından din farkı gözetmeksizin yardımlar gelmesinin yanı sıra, sağlık birimlerinde fahri olarak doktor, eczacı, diş tabibi gibi değişik dinlere mensup olan hekimler de görev almışlardır (BOA. Y. A. Hus. 333/52). Hiçbir din ve mezhep farkı gözetmeksizin İstanbul'da yaşayan Osmanlı vatandaşlarına barınma hizmeti vermeyi amaçlayan darülacezede, Osmanlı'nın hoşgörüsü en güzel vaziyette yaşanmış ve sitenin içerisine camiden sonra kilise ve sinagog inşa ettirilerek harici din mensuplarının da dilediklerince ibadet etmeleri sağlanmıştır. Ayrıca yetim ya da öksüz kalan bir çocuk, hangi din mensubu olursa olsun

burada kendi dinî eğitimini alabilecek, kendi inanç ve geleneklerini öğrenebilecekti.

Darülacezede inşa ettirilen cami, dışarıdan gelebilecek cemaatin de olabileceği düşünülerek 500 kişinin

Arapça ev, yer anlamına gelen "dâr" ve yetimler anlamındaki "eytam" kelimesinin birleşmesinden oluşan darüleytam; yetim evi veya daha çok yetimhane anlamında kullanılmıştır.

ibadet edebileceği şekilde planlanmıştır. Site içerisinde yapılan kiliseye, inşası tamamlandıktan sonra (BOA. A. MKT. MHM. 705/15) patrik tarafından altı ikon gönderilmiştir. 1896 yılında açılan Rum Kilisesi'ne Aya Yorgi, 17 Mayıs 1896 yılında hizmete açılan Ermeni Kilisesi'ne ise Sırp Astvadzadzin (Meryem Ana) ismi verilmiştir. Daha sonra ihtiyaç hâsıl olması sebebiyle de 24 Mayıs 1903 tarihinde Museviler için bir Sinagog açılmıştır (Doç. Dr. Yıldırım, Nuran. *İstanbul Dârülaceze Müessesesi Tarihi*, Dârülaceze Vakfı Yayını. s; 254-256).

Sultan Abdülhamid'in darülacezeyi kurmasıyla birlikte var olan ihtiyaçlar bir nevi giderilmiş fakat devam eden savaşlarda yetim kalan çocukların sayısı arttıkça devlet, başka yöntemler geliştirme ve çeşitli kurumlar aracılığı ile bu meselenin halline bakma konusunda çeşitli çareler aramıştır. Yetim ve kimsesiz çocuklar için özellikle Birinci Dünya Savaşı hengâmında işlevselliğini artıran darüleytamlar bunların en başında gelir.

Darüleytamlar

İsmi itibarıyla yetimler yurdu manasına gelen darüleytamlar, esasında 1912-1913 Balkan Savaşları sonrası açılan okullardır. Yaşanan savaşlar neticesinde yerlerini yurtlarını kaybeden halk, kendilerine sahip çıkılması için İstanbul'a göç ederek belirli semtlere yerleşmiş ve

bir anda yaşanan bu büyük göç dalgası; iâşe, istihdam ve eğitim alanında payitahtı zora sokmuştu. Daha evvel açılan darülaceze de yaşanan bu büyük göç dalgasıyla birlikte yetersiz kalmaktaydı. Savaşlardan kaçan veya ailelerini savaşlarda kaybeden yetimlerin fakruzaruretleri, yaşam koşulları ve en önemlisi muhacir çocukların eğitim meselesi söz konusu olduğundan “İskân-ı Asayiş ve Muhacirin Müdüriyeti” derhâl duruma el koyarak tüm sanayi mekteplerine yazılar yazmak suretiyle kaç yetim öğrenciyi bünyelerine alabileceklerini sormuş ve birçok çocuğun eğitiminin devam etmesini sağlamıştır.

Muhacirin Müdüriyetinin çabaları netice verip bazı çocukların eğitim hayatı devam etse de oldukça fazla olan göç sebebiyle bu yeterli

olamamıştır. Bununla birlikte savaş yetimlerinin barınma ihtiyacı, iâşe sıkıntıları baş gösterince payitahtta bir asayiş sıkıntısı da yaşanmaya başlamıştır.

1877-78 Osmanlı Rus Harbi, Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Harbi derken Osmanlı Devleti’nin elinden çıkan hemen tüm topraklardaki insanlar, Anadolu’ya gelmiş; muhacir çocuklarla birlikte ve savaşlarda kaybedilen canların evlatları yetim kalmışlardı. Elimizdeki bazı kaynaklara göre o dönemde yetim sayısı 100.000’i aşmıştı. Ülke genelinde toplam 65 eytamhane bulunuyor, bunlar da yalnızca 11.680 çocuğa kucak açabiliyordu. Kalan yetimlerin büyük kısmı sokaklarda yaşıyordu.

Yetimhanelere yerleştiremeyen çocuklar, zamanla dilenmeye,

sokaklarda satıcılık yapmaya başlayınca bu durum bazı asayiş sorunlarını da beraberinde getirdi. Bu sebeple dönemin hükümeti, yetimhaneler kurmayı uygun gördü. Böylece anne babasını yahut bunlardan birini kaybetmiş çocuklar, açılan bu yetimhanelere yerleştirilmeye başlandı. Bunun yanı sıra annesini kaybetmiş, babası askere alınmış iâşesini temin edemeyen çocuklar, yine anne babasından biri olmayıp diğeri engelli olanlar, yaşlı ve hasta olanlar, savaşta bir uzvunu kaybedip geçimini devlet eliyle karşılayanların çocukları da darüleytamlara kabul edilmekteydi. Doktorlar tarafından muayene edilerek kuruma kabul edilen çocuklar ilgi ve yeteneklerine göre bir eğitime tabi tutulur, hocaları tarafından kabiliyetli görüldükleri alanda eğitim almaları sağlanırdı (Hakan Aytekin, 1914-1924 Yılları Arasında Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Eğitimleri, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, s. 70).

Arapça ev, yer anlamına gelen “dâr” ve yetimler anlamındaki “eytam” kelimesinin birleşmesinden oluşan darüleytam; yetim evi veya daha çok yetimhane anlamında kullanılmıştır. Ancak darüleytam kelimesi Osmanlı’nın son dönemlerinde ihtiyaçtan hâsıl olarak kurulan yetimlere mahsus birçok kurum için kullanılmıştır. Özel anlamda ise darüleytam, 13

Kasım 1914'de Maarif Nazırı Şükrü Bey'in teklifi ve Enver Paşa'nın katkısıyla kurulan İttihat ve Terakki döneminden Millî Mücadele dönemine kadar varlığını sürdüren kurumlara verilen bir isim olmuştur. Kuruluşunun ilk vakitlerinde İttihat ve Terakki Fırkası'na bağlı bir kuruluş gibi faaliyet göstermiş, kurumun ilk müdürü, İttihat ve Terakki Fırkası'nın İstanbul Merkez Başkanı Kemal Bey ve ilk genel müdürü ise Kastamonu Mebusu İsmail Mahir Efendi olmuştur.

Nihayet 4 Haziran 1915 tarihli *Takvim-i Vekâyî* gazetesinde ilan edilen geçici kanun ile şehit çocukları için kurulması düşünülen kurumlara gereken gelirler belirlenmiştir. Bu geçici kanun ile içki, sigara, tütün, posta ve telgraf ücretlerine ek vergiler getirilmiş ve nihayetinde darüleytam kurumundaki çocukların

sağlıklı ve topluma faydalı bireyler olarak yetiştirilmeleri için büyük özveri gösterilmiştir.

Darüleytamların nasıl hizmet verdiği ve buralara çocukların alınması ile alakalı Osmanlı arşivlerinde sayısız evrak bulunmaktadır. Bu belgelerde rastladığımız en önemli detaylardan biri, Balkan Savaşı'nda İstanbul'a göç eden ve hastalığından dolayı zor durumda kalan Tahsildar Mehmet Efendi'nin çocuklarının darüleytamlara kabul edilmesinin istenmesidir. Bir diğeri ise Yüzbaşı Hüseyin Efendi'nin kızı Adalet Hanım'ın ve babaları Yüzbaşı Abdülaziz Efendi'nin Seddülbahir cephesinde bulunması ve annelerinin de vefat etmesi sebebiyle bakacak kimseleri olmadığından ortada kalan Şevki ve Lütfi efendilerin darüleytamlara kabul edilmesi ile alakalı olan evraklardır. Darüleytamlarda âdeta

yeniden hayata dönmüş isimler arasında Çağlayan Kasrı darüleytamında yetişip sonrasında Türk müziği sanatçılarından en değerlilerinden biri olmayı başaran Safiye Ayla ve Balkan Savaşlarında babasını, amcası ve dayısını şehit veren ve sonrasında da annesinin veremden ölmesiyle birlikte savaş sonucunda Anadolu'ya göç eden Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal da vardır (BOA, MF. MKT, 1210/60. BOA, MF. MKT, 1210/83. BOA, MF. MKT, 1210/80. BOA, MF. MKT, 1212/56)

1916 yılına kadar varlıklarını oldukça güzel bir şekilde sürdüren darüleytamlarda siyasi bazı sebeplerden ve idare edilememelerinden doğan sıkıntıyla birçok çocuk açlıktan ve bakımsızlıktan hayatını kaybetti. 1918 yılında Mondros Mütarekesi'nin imzalanması ile birlikte işgal kuvvetlerin İstanbul'a gelerek darüleytamların binalarına yerleşmesiyle birlikte binlerce çocuk yeniden sokaklarda atıldı. Devletin sahip çıkabildiklerinin bazıları boş kalan saraylara diğer bir kısmı da İstanbul dışındaki kapatılan okul binalarına yerleştirildiler. Son kalanlar ise Şehir Yatağı Mektebi ismiyle Özel İdare'ye sevk edildiler. 1927 yılında bu okullardaki öğrencilerin en yetenekli olanları Darüşşafaka'ya alındı ve kısa bir zaman sonra darüleytamlar tamamen kaldırıldı.

UYKU ÇİÇEĞİ

Uyku çiçeği (*oxalis triangularis*), odun kuzukulağı (*oxalidaceae*) ailesinin çok yıllık bir bitki türüdür. Genellikle yonca olarak adlandırılan *trifolium*'daki gibi üç loblu üçgen yapraklara sahiptir. Mor yapraklar, onlara bir kelebeğin görünümünü veren üçgen şeklindeki üç yaprakçıktan oluşur, bu nedenle “yalancı yonca” veya “mor yonca” olarak adlandırılır. Bu mor yapraklı bitki diğer ülkelerde, aşk bitkisi, mor kelebek bitkisi, ülkemizde ise uyku çiçeği olarak bilinir. Yapraklarının kendine özgü şekli ve koyu mora yakın siyah rengi sayesinde evinizde dolaylı güneş alan bir yer için göz alıcı bir iç mekân bitkisidir.

Güney Amerika ülkelerine özellikle Brezilya'ya özgü bir bitki türü olan uyku çiçeği, güçlü renkli yapraklarından dolayı tercih sebebi olsa da ilkbaharda pembe, mor veya beyaz renklerde küçük, trompet şeklinde çiçekleriyle daha da ilgi çekicidir. Çiçeklenmesi birkaç hafta sürer.

Bitkinin yaprakları; geceleri, rahatsız edildiğinde, sert güneş ışığı altında tutulduğunda bir şemsiye gibi kapanır. Beyaz veya soluk pembe beş yapraklı çiçekler de geceleri kapanır. Bu da yaprakların nyctinasty adı verilen bir süreçte ışığa tepki olarak açılıp kapandığı anlamına gelir. Bu gizemli hareketin, bitkinin hayatta kalmak için geliştirdiği bir mekanizma olduğu düşünülse de henüz bilimsel olarak netlik kazanmış değildir. Bitkide gün boyu hissedilemeyen bir hızda, ışığın geldiği yöne doğru, sürekli bir hareket vardır. Işığa doğru eğilme hareketi olduğundan yaprakların eşit şekilde büyümesini sağlamak için arada bir saksısını döndürmeniz gerekir.

Geceleri yapraklar katlanır ve gündüzleri açılır. Uyku çiçeği aynı zamanda fotofiliktir. Gün boyu bol parlak ve aydınlık ortam ister.

Işık

Uyku çiçeğinizi parlak ışık alan, aydınlık bir ortama yerleştirin ancak doğrudan güneş ışığından uzak tutun. Sabah güneşi en idealidir, iyi büyür. Direkt güneş ışığı yapraklarda bozulmalara sebep olur. Az ışık ise yaprak saplarının uzayarak bitkinin genelinde seyrek cılız bir görüntü oluşmasına neden olur.

Sulama

Toprağın iki sulama arasında kurumasını bekleyin, sulamadan önce üstteki 2 cm'lik toprağın kuru olduğundan emin olun. Uyku çiçeği kış aylarında ve dormans (uyku dönemi) döneminde sulanmaz. Sulama suyu saksınızdan mutlaka drene olmalıdır. Zira toprak altındaki yumrular (rizomlar) aşırı sudan dolayı çürür ve bitkiniz ölür.

Toprak Seçimi

İyi drene edilmiş ve humuslu bir karışım uyku çiçekleri için idealdir. Klasik bir iç mekân bitki toprağı kullanabilirsiniz. Uyku çiçeğı, aşırı ıslak toprakta iyi gelişmez, nemli ve hafif asitli toprağı sever. Toprağın asitliğini artırmak için bitkinizin toprağına seyreltilmiş kahve veya kahvenizin telvesini sulandırarak ilave edebilirsiniz. Saksınızda bir drenaj deliğı olduğundan emin olun. Saksılarının derin olması gerekir, sık saksılar iyi sonuç vermeyecektir. Uyku çiçeklerinizi diğer bitkilerle birlikte bir saksıya dikerek aranjman yapmaktan kaçının. Uyuya kalabilecekleri için saksıdaki diğer bitkileri suladığınızda uykulu uykulu sulanmak onlara iyi gelmeyecektir.

Sıcaklık

Uyku çiçekleri, standart oda sıcaklığından şikâyet etmezler, gelişmeleri için ideal sıcaklık 15-21°C civarındadır. 27°C'nin üzerindeki sıcaklıklar sorun yaratır. Uyku çiçeğı yüksek sıcaklıkta yorgun görünmeye başlayacak ve uyku durumuna geçip tüm yapraklarını bırakacaktır.

Yeni saksılanmış bitkilerde gübre gerekli değildir ancak saksısının toprağı humuslu değilse iki ayda bir, iz element içeren, çiçekli bitkiler için üretilmiş gübre verebilirsiniz.

Uyku çiçeğiniz tüm yapraklarını kaybetmeye başlarsa panik yapmayın. Yeni bir büyüme dalgası için ve enerji tasarrufu yapabilmesi için diğer yumrulu bitkiler gibi uyku çiçeğinin de bir dinlenme zamanı vardır. İlkbahar ve yaz büyüme mevsiminden sonra, yapraklar gün ışığında açılmayı bıraktığında ve canlılıktan yoksun gibi görünmeye başladığında fark edilir şekilde uyku moduna geçebilirler. Ayrıca, sıcaklıklar 27°C'nin üzerine çıktığında veya su eksikliği sonucu toprak uzun süre kurursa, geçici olarak uyku durumuna geçebilirler.

Bitkiniz solmuş görünmeye ve ölmeye başlarsa sulamayı ve beslemeyi bırakın ve yaprakların ölmesine izin verin. Yapraklar kahverengileştiğinde bitkinizi karanlık bir yere taşıyın, sulamayı azaltın ve yeni büyümenin başladığını görene kadar gübrelemeyi bırakın. Bu uyku dönemi, toprak altındaki yumruları ayırarak ve onları yeni saksılara dikerek bitkileri bölmek için iyi bir fırsattır. Oxalis türlerinin çoğunun soğan benzeri veya yumrulu bir kök sistemi vardır. Çoğaltılmaları bu yumrularla çok kolaydır.

Uyku çiçeğinin yaprakları hafif ekşi bir tada sahiptir; bu tat, oksalik asit içeriğinden kaynaklanır. Yapraklar ve çiçekleri salatalarınız için süsleme malzemesi olarak kullanılabilir. Sofralarınıza marjinal bir şıklık katacaktır. Sürekli ve fazla miktarda tüketmek, içerdiği oksalik asitten dolayı rahatsızlığa neden olabilir. Toprak altındaki yumruları (rizomlar) ise çiğ veya pişmiş olarak yenir ve tatlı bir tada sahiptir.

ÜMMETİN FEDAKÂR ANNESİ HZ. HATİCE

■ **Betül ALTUN ERİNCİK**

Ankara İl Müftülüğü Başvaizi

*Hatice, Hatice büyük ve temiz
Öz anneden daha aziz annemiz*

Necip Fazıl Kısakürek

Resul-i Ekrem'in (s.a.s.) yâri, sırdaşı, fedakâr yol arkadaşıdır Kureyş'in hanımefendisi Huveylid kızı Hatice (r.anhâ). On beş yıl risaletten önce, on yıl risaletten sonra olmak üzere sevgili Peygamberimizin en uzun evlilik hayatı sürdüğü eşidir.

Ehl-i beytin kıymetli validesidir. Efendimizin Hz. Mariye'den olan ve bebeklik çağında vefat eden İbrahim dışındaki tüm evlatlarını doğuran kadındır. Müminlerin annesidir. Öz anneden daha aziz annemizdir. Bizzat "Peygamber müminlere kendi canlarından daha yakındır, onun eşleri ise müminlerin anneleridir" (Ahzâb, 33/6) buyuran Yüce Yaradan'ın kelamıyla.

Ümmetin kadınlarının en üstünü, cennet kadınlarının sultanıdır. Efendimizin “Kendi zamanındaki yeryüzü kadınlarının en hayırlısı İmran’ın kızı Meryem, bu ümmetin kadınlarının en hayırlısı ise Hatice’dir.” (Buhârî, Enbiyâ, 47; Müslim, Fedâilü’s-sahâbe, 69) beyanıyla. Allah’ın (c.c.) ve Cebrail’in selam yolladığı kadındır. İçinde gürültü ve yorgunluğun olmadığı inciden yapılmış cennet eviyle müjdelenendir (Buhârî, Umre, 11, Müslim, Fedâilü’s-sahâbe, 69, 71-78).

Cahiliyenin Tahire’si, İslam’ın Kübra’sıdır. Henüz Cahiliye Dönemi’nde üstün iffeti ve yüce ahlakı sebebiyle “Tahire (temiz kadın)” lakabıyla tanınmış, Efendimizin yaşça en büyük hanımı olması hasebiyle de sonraki dönemlerde “Kübra (büyük ve ulu kadın)” sıfatı ile anılmıştır. Tahire ile Emin’in beraberliğidir onların evlilikleri. Ancak temiz ve iffetli olana yakışır güvenilir ve sadık olanla beraberlik zira.

Allah’ın Habibi’ne sevgisi bahşedilendir. “Ben, Hatice’nin sevgisiyle rızıklandırıldım.” (Müslim, Kitabu’l- Fedail, 75) sözünden anlaşıldığı gibi bir ihsan ve bağıştır Hatice sevgisi Allah’ın Habibi’ne. Eşler arasındaki sevgi, meveddet ve rahmete dayalı o özel ilişki dünya hayatında insanoğluna bahşedilmiş büyük bir nimet; ihtimam ve şükür gerektiren bir rızık ve ihsandır Hz. Peygamber’in dilinde.

Tebliğ ile görevlendirildiğinde “Şimdi bana kim inanır ki!..” diye endişe eden Peygamber’i “Ben inanırım.” beyanıyla tereddütsüz tasdik edendir. Nebi’ye iman edenlerin ilki, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetin ilk ferdi olarak geçer tarihî kayıtlara adı. Hz. Muhammed’in (s.a.s.) Hira’da vahiy meleği olduğunu henüz bilmediği Cebrail’le (a.s.) karşılaştıktan hemen sonra fecrin alacakaranlığında endişe içerisinde ve titreyerek kendisinin yanına koştuğu ve sığındığı kadındır. Belli ki Peygamber olacak eşinin nezdinde kendisine danışılmaya ve istişare edilmeye en layık bir

Allah’ın Sevgilisi
tarafından
ölümünden
sonra dahi
unutulmayan,
sevgisi, dostluğu,
fedakârlığı
hep hayırla
anılandır Hz.
Hatice. Ölümüne
yenilmeyen
içinde dostluk,
sadakat,
fedakârlık ve
vefa barındıran
bir muhabbet
öyküsüdür
onlarınki.

konumdadır feraset ve basiret sahibi bu büyük kadın.

Yeryüzünde Allah’a ibadet eden hiç kimse yokken Mekke’nin vadilerinde Hz. Muhammed Mustafa, Hz. Hatice ve henüz çocukluk çağındaki Hz. Ali’den müteşekkil ilk namaz kılan cemaatin kadın üyesidir Hatice (r.anhâ). Bir ticaret seferinde yolu Mekke’ye düşen attar Afif el- Kindî’nin anlattığı üzere rivayetlerde.

Hâtemü’l-Enbiya’nın en büyük destekçisi, en güvenli sığınağıdır, sekiz yaşından itibaren onu himaye edip koruyan Ebu Talip ailesiyle birlikte. Korku ve endişe içerisinde “Bana neler oluyor Hatice? Endişe ediyorum kendimden.” diyen sevgili eşini, onun ahlaki meziyet ve üstünlüklerini hatırlatarak “Öyle deme! Yemin ederim ki Allah hiçbir zaman seni utandırıp üzmez. Çünkü sen akrabanı gözetirsin, doğru konuşursun, işini görmekten âciz kimselerin elinden tutarsın, yoksulları kayırırsın, misafirleri ağırlarsın, haksızlığa uğrayan kimselere yardım edersin.” (Müslim, İmân, 252) sözleriyle teskin edendir. Eşimiz, evladımız dostumuz bizi hangi vasıflarla tanımlar sahi? Onlar için güvenli bir sığınak, endişe ve korkularının dindiren bir liman olabiliyor muyuz gerçekten?

Hira’daki tecrübesinin mahiyetini öğrenmek için Hz. Peygamber’i, Tevrat’a, İncil’e vâkıf, Allah’ı, vahyi tanıyan

Nevfel'e götürendir Hatice (r.anhâ). Bu sayededir Hz. Peygamber'e gelenin vahiy meleği Cebrail olduğunu ve Efendimizin risalet göreviyle görevlendirildiğini öğrenmeleri. İlk vahiy tecrübesindeki bu hayati desteğiyle eşsizdir zevce-i tahire Hz. Hatice.

Yemen, Mekke ve Suriye hattında ticaret filoları olan zengin bir tüccar kadınken tüm mal varlığını Allah Resulü ve onun haklı davası uğruna feda edendir Hatice (r.anhâ). Müşrikler Şi'b-i Ebu Talip'te kuşattığında Müslümanları, peygamber olan eşiyle beraber üç yıl boyunca muhasaraya göğüs gerendir. Zorluk yıllarında Resul'e bahşedilendir. Mekke'ye peygamberin ve davasının destekçisi bir Hatice gerektir zira, Allah'ın sevgili elçisini ve müminleri anne şefkatiyle sarıp sarmalayacak; tıpkı İslam toplumunun artık teşekkül ettiği Medine'ye, Kur'an ve sünneti en güzel şekilde özümseyerek gelecek nesillere öğretip aktaracak bir muallim; Hz. Âişe gerektiği üzere.

Haticetü'l-Kübra, ümmü'l-müminin

Evvel oldur İslam'a muin (Alvarlı Efe)

Ümmetin her bir bireyinin ama özellikle de kadınlarının Müslümanlığında payı vardır kıymetli annemizin. İslam'ı tebliğin ilk yıllarındaki destek ve yardımı o kadar hayatidir ki Hz. Hatice'nin, Efendimizi

himaye eden amcası Ebu Talip'le ard arda vefat ettiği tarih "hüzün yılı" olmuştur İslam tarihinde. Varlığı ile olduğu kadar yokluğuyla da etkilemiştir bu büyük kadın Müslümanların tarih ve talihini. Ölümü Müslümanlar için Mekke'yi her şeye rağmen yaşanabilir bir yer olmaktan çıkartmış ve hicreti hızlandırmıştır böylece. Onun

vefatının ardından Efendimiz, güvenli bir hicret yurdu bulmak niyetiyle önce Taif'e gitmiş, ardından Medinelilerle gerçekleştirdiği Akabe görüşmeleri neticesinde hicretin yolunu açmıştır müminlere.

Yokluk ve meşakkat çekip bolluk ve rahatlık günlerine kavuşmadan bu mihnethaneden çekilen fedakâr kadınların da öncüsüdür Ümmü'l-Kasım Hz. Hatice. Medine'likbal günleri başlamadan Allah'ın elçisini malı ve canı pahasına tasdik ederek ayrılır konanın göçtüğü

bu fâni dünyadan. Varlık ve ikbal günlerine ermeye ömrü vefa etmez. “Burası dünya; burada işler hep yarım kalır.” zira. Peygamber Efendimiz, risalet vazifesini ifa ederken bu uğurda karşılaştığı eziyet ve zorluklara göğüs germesinde ona destek olsun diye Hz. Hatice bizzat Cenab-ı Hakk tarafından özel seçilmiş gibidir. Öyleyse seni yaratıp bu dünyaya gönderenin seninle gerçekleştirmek istediği muradı bil de vazifeni hakkıyla yerine getir sen de ey kârî, annen Hatice misali.

İlk eş, ilk mümin, ilk destekçi olarak İslam tarihinde ilklerin göstergesidir Hatice (r.anhâ). “Erken doğan kız çocuğu” anlamına gelen ismi hayatında tecelli edendir. Cenab-ı Hakk’ın el- Evvel ism-i şerifinin ahlakıyla ahlaklanmış olandır. “Evvel” isminin kendisinde tecelli ettiği kişinin hayır ve hizmette, insanlığın faydasına olan buluş ve icatlarda öncülük ettiğini, ahir isminin tecellisi ile ise dünyadan göçüp gitmiş olsa da adı ve namının baki kaldığını söyler, Allah’ın en güzel isimlerini şerh eden eserler. Hatice evvel ve ahir ismin tecellisine mazhar olmuş ilk kişisidir ümmetin.

Allah’ın Sevgilisi tarafından ölümünden sonra dahi unutulmayan, sevgisi, dostluğu, fedakârlığı hep hayırla anılandır. Ölümüne yenilmeyen içinde dostluk, sadakat, fedakarlık ve vefa barındıran bir muhabbet öyküsüdür onlarınki. Hz. Peygamber’in Hz. Hatice’ye

olan vefa ve bağlılığını anlatan nice olay vardır İslam tarihinin sayfaları arasında. Hz. Hatice annemizin vefatının üzerinden on bir yıl geçmiş ve Efendimiz başka evlilikler de yapmışken üstelik fetih günü Mekke’ye girdiğinde, ordusunu sevgili eşinin metfun olduğu Hacun Kabristan’ını gören bir tepeye; Hatice’sinin karşısına yerleştirmiştir vefa Peygamberi.

Hz. Hatice’nin vefatından çok sonra bir gün, kız kardeşi Hâle, Resûlüllah’ı ziyaret edip yanına girmek için izin istediğinde onun sesini ve tavrını Hz. Hatice’ye benzeten sevgili Peygamberimiz “Allahım! Bu Hâle’dir.” diyerek yerinden sıçramıştır heyecanla. Vefatından sonra

Yokluk ve meşakkat
çekip bolluk ve
rahatlık günlerine
kavuşmadan
bu mihnethaneden
çekilen fedakâr
kadınların da
öncüsüdür Hz. Hatice.
Medine’ikbal günleri
başlamadan Allah’ın
elçisini malı ve canı
pahasına tasdik
ederek ayrılır konanın
göçtüğü bu fâni
dünyadan.

dahi Hatice’sine dair her hatıra onu heyecanlandırmıştır belli ki. Hz. Hatice’nin ahlakını ve feragatini bekliyorsun ya eşinden ey kârî, dön bak kendine; sahip misin Muhammedü’l-Emin’in sadakat, bağlılık ve ahlakına?

Hz. Hatice, Efendimiz’in genç ve zeki eşi Hz. Aişe’nin en çok kıskandığı kadındır, hayatta olmasa da. Efendimizin yine Hz. Hatice’yi en güzel övgü ve sitayişlerle andığı bir seferinde, Hz. Âişe annemiz kendisini kastederek “Sanki dünyada Hatice’den başka kadın yok. Allah sana ondan daha hayırlısını da verdi.” deyince Hz. Peygamber (s.a.s.), pek sevgili ve genç eşinin gönlünü kazanmak için dahi olsa onun bu sözlerine suskun kalmamış, hayatta olmayan fedakâr eşinin hatırını gözeterek “Allah, bana ondan hayırlısını vermedi. İnsanlar beni yalanladığında o tasdik etti. İnsanlar benden mallarını esirgediklerinde o, malıyla destekledi. Allah diğer kadınlardan değil ondan bana evlat bahşeyledi.” buyurmuştur (İbn-i Hanbel, VI, 118; Buhari, Menakibu’l- Ensar, 20).

Sebeb-i vücudun olan anneni tanıy gibi tanı, anneni sever gibi sev o aziz anneyi ey kârî!

Ey Ümmü’l- Müminin, Hayrun Nisa; Hatice’tü’l- Kübra! Anneciğim!

Ümmeti yoğuran mübarek ellerinden hürmet minnet ve muhabbetle öperim. Ukbâda bucağında, kucağında, civarında olmayı niyaz ederim.

TOPUK DİKENİ

■ Uzm. Dr. Reyhan KÖROĞLU

Topuk, kalkaneus kemiği ve plantar fascia isimli bağdan oluşur. Plantar fascia, topuk ile ayak önü kemikleri arasında uzanan ve kemikleri birbirine bağlayan yumuşak dokudur. Topuk dikenini, plantar fascianın kalkaneus ile birleşim noktasında kalsiyum iyonlarının çökmesi ile oluşur. Topuk dikenini kronik bir süreç olup uzun dönemde meydana gelir.

Topuk dikenini, topuk kemiğinin alt kısmında kalsiyumun birikmesiyle oluşan kemiksi bir çıkıntıdır. Bu çıkıntının uzunluğu 2 cm'ye kadar ulaşır ve röntgende kolayca teşhis edilir. Aslında topuk bölgesinde ağrıya neden olan "plantar fasciit" olarak bilinen topuktaki yumuşak dokunun iltihaplanmasıdır. Plantar fasciit ve topuk dikenini ağrısı sık karıştırılan iki ağrıdır ve ikisine de halk arasında "topuk dikenini" denir.

Topuk Dikeni Nedenleri Nelerdir?

- Artrit
- Obezite
- Ortopedik olmayan ayakkabılar
- Yürüme sorunları

- Parmak arası terlik
- Reiter hastalığı
- Omurga ya da bel romatizması
- Yaygın idiyopatik iskelet hiperostozu
- Plantar fasciit
- Sportif aktiviteler: Koşma ve zıplama
- Sert yüzeyler: Sert yüzeylerde yürümek veya sert tabanlı ayakkabıları tercih etmek
- Travma: Topuğu çarpma, sert vurma gibi travmalar
- Yaşlanmak: İlerleyen yaşla birlikte topuk dikenini de gelişmektedir.

Topuk Dikeni Belirtileri

- Sabah yataktan çıkarken atılan ilk adımda topukta bıçak gibi keskin ağrı

- Gün içinde kesik kesik ağrı
- Topuk iltihabı veya topuk şişmesi
- Topuk altında kemik benzeri çıkıntı
- Topukta yürümeyi zorlaştıran bir hassasiyet hissi gibi durumlar gözlemlenebilir.

Topuk dikenini olan kişilerde yukarıdaki belirtiler gözlemlenebileceği gibi, bazı kişilerde hiçbir belirti görülmeyebilir.

Topuk Dikeni Nasıl Anlaşılır?

Topuk dikeninin en önemli şikâyetlerinden biri kişinin sabah yataktan kalktıktan sonra birkaç adım atmasıyla birlikte ortaya çıkan ağrı şikâyetidir. Topuk dikeninin en belirgin özellikleri

rinden biri de bu ağrının genellikle birkaç adım attıktan sonra ortadan kaybolmasıdır.

Bazı durumlarda hasta uzun bir süre bir yerde oturduğunda ve ayağa kalkmak istediğinde de ağrı veya kesik kesik sancılar ortaya çıkabilir.

Topuk dikeninin en önemli etmenlerinden biri de gün boyunca gergin olan tendonun, uyuma esnasında ayağın ön tarafa gitmesiyle birlikte belirli bir kısılğa gelmesidir. Bu durum topuk dikenini olmayan kişilerde herhangi bir soruna yol açmazken topuk dikenini olan kişilerde acıya neden olabilir.

Hastanın birkaç adım atmasıyla birlikte tendon yırtılmaları oluşabilir ve bu da hastanın ağrı ya da kesik kesik acı hissetmesine neden olabilmektedir.

Tedavi Yöntemleri

Tedavide osteoartritin temel prensipleri izlenir. Ortopedik ayakkabı, tabanlık veya topukluk ile taşınan yükü azaltma, non-steroid antiinflatuarlar (NSAİİ), lokal kortikosteroid ve anestezi enjeksiyonları, iyontoforez, mikrodalga ve ultrason uygulamaları gibi fizik tedavi modaliteleri yaygın uygulanan tedavi yöntemleridir. Germe ve güçlendirme programları; aşil tendon kısılğı, ayak intrinsek kaslarındaki zaaf gibi fonksiyonel risk faktörlerinin düzenlenmesinde yarar sağlar.

Topuk dikenini tedavisinde girişimsel olmayan yöntemleri içerisinde podo-taping diye bilinen bantlama yöntemi, uygulaması ve takibi zor olan gece atelleri-

TOPUK ANATOMİSİ

ne, parmak arası makaralara, asla düzenli yapılamayan ayak egzersizlerine göre çok daha iyi bir alternatiftir.

70'li yılların ortasında Japon kayopraksi ve akupunktur uzmanı Dr. Kenzo Kase tarafından geliştirilen bu bantlama metodu ile ağrılara müdahale, hiçbir ilaç kullanmadan ciltteki reseptörler sayesinde gerçekleşir. Cildin çeşitli katmanlarında yer alan bu reseptörler, bantlama sayesinde uyarılarak harekete geçirilir.

Kafes şeklindeki özel ağrı bantlarıyla birlikte uygulandığında, özellikle ağrı hissedilen noktalar da anında rahatlama sağlar.

Topuk Dikeni Tabanlılığı

Topuk dikenini tedavisinde özel tabanlıkların kullanılması tedavinin olumlu sonuçlanması açısından son derece önemlidir. Topuk dikenini tabanlılığı kişinin ayağına uygun olarak özel yapılmalıdır.

Tabanlılığın ayağı darbelere karşı koruması, yürümeyi kolaylaştırması ve ayağa baskı hissini en aza indirmesi gerekir. Ortez olarak da geçen topuk dikenini tabanlılığı topuklara yüklenen baskıyı azaltmak için ayakkabının içine yerleştirilir.

Topuk Dikeni Ameliyatı

Topuk dikenini ameliyatı sadece topuk bölgesine değil, topuk bölgesinin üst kısmındaki geniş alanda yer alan sinir uçları ve kaslara gevşetme işlemi yapılır. Ameliyat sonrası hastanın altı haftalık bir iyileşme süreci vardır. Hasta, bu süreci ayağına takılan özel bir aparatla (atel veya jel) birlikte ayağının üstüne basmadan ve buz tedavisi uygulayarak geçirir.

Hastanın dikişlerinin alınmasından sonra egzersizlere ve fizik tedavi programına başlaması planlanır. Hastanın 6. hafta sonrasında yavaş yavaş yürümesi ve 8. hafta sonunda normal yaşamına dönmesi beklenir.

Topuk Dikeni Egzersizleri

Topuk dikenini egzersizleri, ayak altındaki kasların uzamasına ve güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Topuk dikenini egzersizlerini uygulamak ve kişiye özel tabanlıkları ayakkabı kullanmak topuk dikenini tedavisinde oldukça önemlidir.

Topuk dikenini egzersizi için bir havlu ya da uzun bir bezden faydalanabilirsiniz. Bezi ayağınızın tam altına gelecek şekilde yerleştirerek havluyu kendinize doğru çekerek 5'e kadar sayıp bırakarak birkaç tekrar halinde uygulayabilirsiniz.

Bir başka egzersiz de, ayağınızın altına merdane, top veya cam bir şişe yerleştirebilir çok bastırmadan hafif masaj yapar bir şekilde 3 dakika boyunca ileri geri yuvarlayabilirsiniz.

Son olarak bir bacağınızı diğer bacağınızın üstüne atarak oturur bir pozisyon alabilir ve bir elinizde ayak parmaklarınızı, diğer elinizde ise topuğunuzu tutarak ters yönlerde doğru ayağınızı esnetme egzersizlerini yapabilirsiniz.

BULMACA

Hazırlayan: Ali OSMANOĞLU

Haziran ayının üçüncü pazar günü		Kumaşı modele göre kesme		Avukatlar birliği		Baba		Bir meyve, çiğde		Bir bağlaç		Bir binek hayvanı	
		Kaçak		Uzaklık belirtir ünlem								Kamer, mah	
Güneş								Boz renkli bir kuş				Hitit	
Çaresiz								Açık					Ticaret malı, sermaye
Ayırım								Irak					
				Yakılacak ağaç						Belirti, iz			
				Kural						Ölçüt, kural			
Din ve devlet işlerini ayrı tutan						Namaza çağrı, İslam'ın şiarı						Ülkemizin batı denizi	
Sevgili						Bir tema etrafında oluşan						Bir sure adı	
			Pelte, şeffaf macun										
Sert ve katı							Kararı savunmakla görevli olma durumu			Doğu Afrika'da bir ülke			
Gümüş simgesi													
		Dokular arası sıvı birikimi						Yesrib		Milimetre kısaltması			Cins, tür
Yüksek sesle bağırmak										Konuşması kusurlu olan, kekeç		Aceleci	Neptün'ün elementinin simgesi
Bir içecek		Ülkemizin uçuş kodu		Yerinden yönetim									
				Mahşer yeri									
			Halk, toplanmış kalabalık							(Tersi) Çabuk davranan, çevik		Ahşap vb. ürünlerde kaplama malzemesi	
Tok olmayan, acıkmış	İpucu, belirti									Rütbesiz asker			3,14... sabit sayısı
													Litvanya plaka kodu
		Oyunu yöneten kişi											
		Sınır								Şaka		Cıllanmış	
Hafifçe açma	Özgü					İnek sesi	Utanma duygusu						
	Bir nota												
								Elektrik akımı ile mıknatıs üretimi				Yaratılıştan gelen, cibilli	Sahip
								Lahza					
Yayıma hazırlayan, naşir, yayıncı								Gümüş		Emtia			
												Hayal, hülya	
													Unvan, ün
								Bir mağrip ülkesi					Büyük silindirik ambar
Bir tür teleferik								Psikolojide alt benlik		İkiyüzlülük			
										Kuzu sesi			
Yatırma, eğme													
Güvence bedeli ile satılan mal													

Bulmacanın çözümünü dergi.diyamet.gov.tr adresinde yer alan dergimizin PDF dosyası içinde bulabilirsiniz.

İstemsiz kas hareketi

Kur'an-ı Kerim'in son suresi
Bebek sesi

Görme yetisi, nezalet

Tayyare

Yarın, gelecek zaman

İntikam

Arjantin plaka kodu
Yazılı olmayan, sözlü, sözle

Deri

Arjantin plaka kodu
Yazılı olmayan, sözlü, sözle

Saygı gösterme

Askeri birlik

Ehemi kıymet

Geçmiş zaman anlatır
Radyatör

İmamlık
Tüccar ocağı

Kızılay

Ağzı yarası

Hazır ilaç, müstahzâr

Çağdaş
Yük kaldırma aleti

İri ve yumuşak
Parlak bir mineral

Dünyanın uydusu, Ay

Kardeş

Bir ölçü birimi
Küçük çocuk

Örnek olarak
Gezme, gezinme

Öldürücü, canı

Üstün derecede olan

Düz olmayan, aksı

Çivilili futbol ayakkabısı

Bir bağlaç

Emme, soğurma
İlaç deva

Beyaz

İffet

Hükümdar yönetimindeki halk

Not çizelgesi

Eski dilde su

Orta Afrika Cumhuriyeti plaka kodu

Tin
Seryum simgesi

Bir bulgur türü

Risaletü'n-Nushiye yazarı, Türk şair ve mutasavvıf

Bir savunma sanatı

Kapaklı, mukavva kap

Savaş giysisi

Yaşlı, koca, ulu

Bir konuda yazılmış küçük kitap, kitapçık

Genişlik
Yüce
Küçük yeşil bitki

Ateş, nar

Özel hazırlanmış çiçek toprağı

Amaç, ülkü

Kur'an-ı Kerim'in ilk emri

At ayakkabısı
Demir simgesi

Olumsuz bir ön ek

Söz, lakırtı

YARIDA KALAN

■ Zeynep ÇELİK

Derler ki Doğu anlatır, Batı gösterir. Masallar, destanlar, hikâyeler Doğu'nun defterine yazılmıştır. Sözlü kültür Doğu'nun bağrında pişmiş, köy odalarından, nine dizinde anlatılan masallara kadar dört bir yana sirayet etmiştir. Her bir hikâye insanlığın o büyük hikâyesine eklenerek, dilden dile çoğalarak, büyüüp serpilerek nesilden nesile aktarılmıştır.

Anadolu insanını da kapsayan Doğu toplumları meseleleri tahkiye usulü ile işlemeyi, mesajı muhatabına doğrusal olmayan bir şekilde vermeyi tercih eder. Bu nedenle bir edebî tür olarak hikâye Anadolu topraklarında büyük yankı bulur. İnsanımız yaşamın içinde nefes alan hikâyelere teveccüh eder. Kaleme alınan bir öykü her okurda kendini çoğaltır. Her zihinde yeni bir karşılık bulur. İnsan hikâyelerle hayatı anlamlandırmaya çalışır, kâh karakterin yerine kendini koyarak kâh henüz adını koyamadığı bir duyguyu tanımlayarak kâh aynalarla yüzleşerek...

Diyanet İşleri Başkanlığı da yayın politikasında hikâyelerin bu etki gücüne yer açmış, gerek süreli yayınlarında gerek neşrettiği kitaplarda okurunu birbirinden kıymetli öykülerle buluşturmuştur. Yine Başkanlık bünyesinde çıkan *Kitaptakvim*'le birbirinden kıymetli

yazarların öykü ve denemeleri bir araya getirilerek kıymetli bir esere imza atılmıştır.

Kitap Takvim 2019'dan derlenen öykülerden oluşan ve iki kitap hâlinde neşredilen *Yarida Kalan* da hikâyenin devam ettiğini anlatıyor bize... Ne de olsa yarım kalan şeyler sonsuzluğa sarkar, yarım kalan hikâyeler sonsuza kadar sürer. *Yarida Kalan*'da ülkemizin değerli kalemlerinden Cihan Aktaş karşılar bizi "Evrenin İkizi Bir Takvim" hikâyesiyle: "İyi ki takvim yaprakları düşüyor kütüphanemdeki eski kitapların sayfaları arasından bazen ve dünyanın yeni bir katmanının bir selam ve tebessümle hayırlı işler işlemeye çağırdığını hissettiğim yıllara götürüyor." Mehmet Kahraman "Beklemek" öyküsünde beklemenin yorgun düşürdüğü bir kalbin serencamını anlatır. Handan Acar Yıldız "Elma Şekeri" ile sadece çocukların almak istediği şeyleri satmayı arzulayan bir babanın hüznünü yansıtır. Hasibe Çerko "Beyaz Kıyıları İçin Bu Şarkı" der. Safiye Gölbaşı "Ardıcın Yanılgısı"nı anlatır. Okur, ardıc kuşunun hikâyesinde benlik arayışının izini sürer. Ayşegül Genç "Uçurum"ların sadece hırçın deniz kenarlarında, yalçın dağların yamacında olmadığını hatırlatır. Üstelik bazen o uçurumlardan düşmemek için küçük bir kızın içten kucaklaması da kâfidir.

HAYIRSEVER

frekanslar

4A (HD)

FREKANS: 12.380

POL: DIKEY (V)

SEMBOL: 27.500

FEC: 3/4

HD YAYIN

4A (SD)

FREKANS: 12.422

POL: YATAY (H)

SEMBOL: 30.000

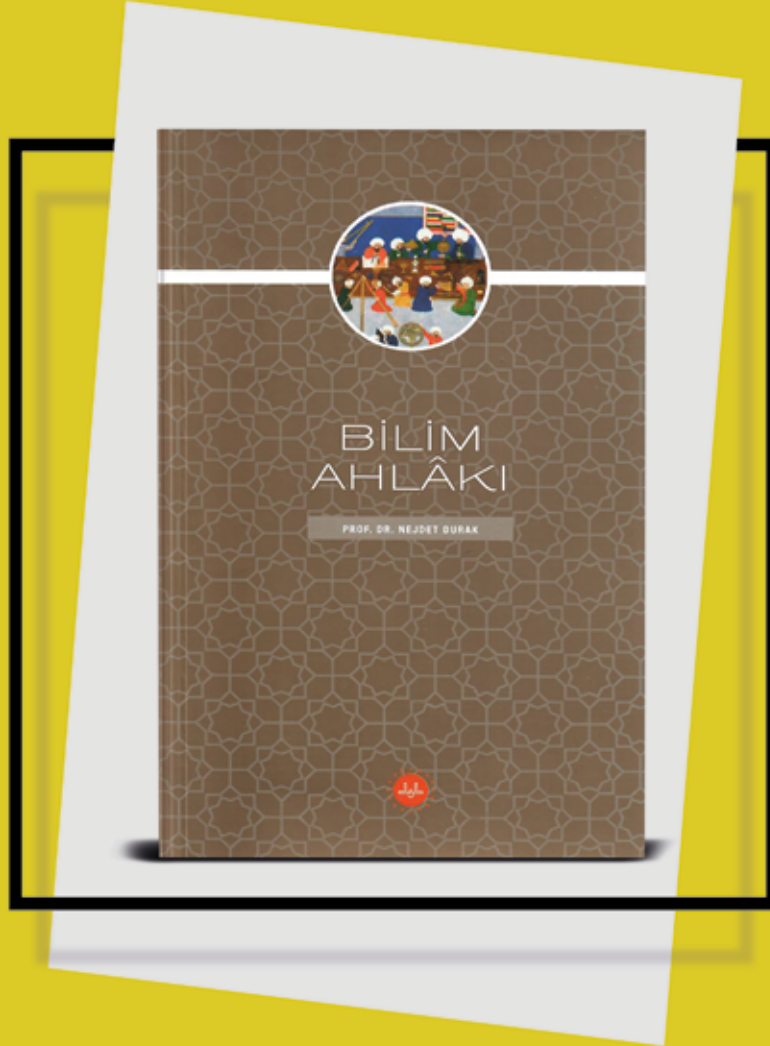
FEC: 3/4

SD YAYIN

Perşembe | 14.00

YENİ BÖLÜM

DiYANET TV

yayinsatis.diyamet.gov.tr

Yurt içinde Diyanet yayınları satış yerlerinden, yurt dışında müşavirlik ve ataşeliklerimizden temin edebilirsiniz.

ISSN: 2147-1452

9 772147 145203

Fiyat: 10 ₺